

NUNAT AVANNARLIIT SULEQATIGIINNERAT- PILLUGU NASSUIAAT 2017

**Peqqissutsimut Nunat Avannarliit
Suleqatigiinnerannullu Naalakkersuisoq**

Nunap assinga saqqaani assitarititaq: S. Solbjerg J. – Eget arbejdet, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4313580>

Erfalasunik saqqaani assitarititaq: Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi

Imaa

1. Nunat avannarliit suleqatigiinnerat nalinginnaasoq.....	7
1.1. Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Københavnimi ataatsimiinnerat.....	7
1.3. Piffissami suleqatigiinnermut ministerit suliaat pingaarnerit	8
1.3.1 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi pillugit missingersuutit politikikkullu suleqatigiiffisat	9
1.3.2 Nunat avannarliit suleqatigiinnerat pillugu Kalaallit Nunaanni paasissutissiilluni sulinerit	11
1.3.3. Nunat Avannarliit malunnartinnerat	12
1.3.4 Killeqarfinni akornutit pillugit siunnersuisoqatigiit	13
1.3.5 Nunat Avannarliit suleqatigiiffiat	13
1.3.6 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini ministerit ataatsimiittarneranni kalaallisut oqalussinnaaneq.....	14
1.4 Naalakkersuisut Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivinik suleqateqarnerat.....	14
1.4.1 2016-mi Nunat Avannarliit Killiit ukiumoortumik ataatsimiinnerat	14
1.4.2 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa 2016-mi inassutaat	15
4.5 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa 2017 sammisaqarlutik ataatsimeersuartitsinerat	16
2. Ilinniartitaaneq, kultureqarneq, ilisimatusarneq ilageeqarnerlu	16
2.2.5 Nordic Master	20
2.2.6 Ilinniartitaanermut tunngasut pillugit qaffasissumik inissisimasunik suleqatigiissitaliorneq	20
2.2.7 Inersimasut Ilinniartitaanerit pillugu Attaveqatigiiffik (NVL)	21
2.3 Ingerlatat allat	22
2.3 1 Nunat Avannarliit kisitsisitigut paasissutissatigut suleqatigiinnerat	22
2.3.2 Allat	22
3.1 Suleqatigiiffiusut nutaat. Aalisarnermut, Imaani uumasuuteqarnermut, Nunalerinermut, Inuussutissalerinermut Orpippassualerinermullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-FJSL)	23
3.2 Aalisarneq.....	24
3.2.1 Imartat eqqissisimatinnissaannut nunat tamalaat isiginninnerat.....	24
3.2.2 Maannakkut suleqatigiinnermi suliniutit	25
3.2.3 Aalisarnermi pisuussutinit iluanaarutit pillugit isumasioqatigiinneq	27
3.2.4 Aalisakkani akuleriinni aalisarnermik aqutsinerup pitsaanerulersinnissaa pillugu isumasioqatigiinneq	27
3.3 Aalisarnermut, Imaani uumasuuteqarnermut, Nunalerinermut, Inuussutissalerinermut Orpippassualerinermullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi suleqatigiinnerit allat.	27
3.3.1 Nunat avannarliit uumassuilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasallit	27

3.3.2 Nunani avannarlerni killerni uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasallit.....	29
3.3.3 NordGen	31
3.4.Inuussutissat	31
3.4.1.Nunani Avannarlerni nerisassat Ny Nordisk Mad.....	31
3.4.2 Nordic Food Policy Lab	33
3.4.4 One Health.....	34
4. Piniarneq aallaaniarnerlu	34
4.1 PISUNA.....	34
4.2 Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutinik aqutsivik.....	35
4.3 eXchanging Knowledge	36
5. MR-FJLS Ministerit ataatsimiinnerat 28. juni 2017.....	36
5.1 Allattaanerup ilisimatitsinera.....	38
4. Pinngortitaq Avatangiisillu.....	40
4.1. Avatangiisit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi.....	40
4.2 Avatangiisit pillugu Nunanut Avannarlernut Ministerit Siunnersuisoqatigiivini suleqatigiissitani peqataaneq	41
4.2.1.Silap pissusaanik Silaannarmillu sammisaqartut (KOL).....	41
4.2.2 Pinngortitami ataqatigiinnerit nunamiittut (TEG).	41
4.2.3 Imaq pillugu suleqatigiissitaq (HAV).....	41
4.2.4 Nunat Avannarliit Eqqakkat pillugit suleqatigiissitaat (NAG).....	41
4.2.5.Nunaqqatigiit ikittut pillugit suleqatigiissitaq.	42
4.2.6.Nunat tamalaat silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnissanut Nunat Avannarliit Suleqatigiissitaliaat (NOAK).....	42
4.2.7 Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Avatangiisit pillugit nersornaataat.....	42
5. Ilaqutariinneq, Isumaginninneq, Naligiissitaaneq Inatsisinillu Atuutsitsineq	43
5.1 Isumaginninnermut Peqqissutsimullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-S) aamma Ataatsimiititaliaq atorfilinnik inuttalik (EK-S)	43
5.1.1 Nunat avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa kinguaassiuutitigut atonerlunneqarsimaneq pissutigalugu kingunerlutsitsisarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinut inassutaat.	43
5.1.2 Nunani avannarlerni isumaginninnikkut tapiissuteqartarnermut aammalu ikiorsiissutit pillugit Isumaqatigiissut	44
5.1.3 Nunat avannarliit isumaginninnermi sillimasiisarneq pillugu nittartagaat	44
5.1.4. Nordisk Velfærdscenter – utoqqarnik sammisaqarfik.	44
5.1.5 Innarluuteqarneq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerannut siunnersuisooqatigiit.	45

5.1.6 Nunani avannarlerni Tarnip nappaataannik sammisaqartut ataatsimeersuarnerat.....	45
5.1.7 Nunat avannarliit ilinniartitaaneq pillugu oqalliffik.....	46
5.1.8 Nunani avannarlerni innarluutillit pillugit ataatsimeersuarneq Ørebromi august 2017-imi.....	46
5.2 Naligiissitaaneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MRJÄM) aamma Atorfilinnit inuttalimmik ataatsimiititaliaq (EK-JÄM)	46
5.2.1 ”Savalimmiuni, Ålandimi aamma Kalaallit Nunaanni piffissap ilaannaani sulineq” pillugu nalunaarusiaq.....	48
5.2.2 ”Suaassuseq, ilinniartitaaneq innuttaasullu ingerlaarneri” nunani avannarlerni isumasioqatigiinnermi malitseqartinnera	48
5.3 Inatsisitigut suleqatigiinnermut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-JUR) aamma Atorfilinnik inuttaqartumik ataatsimiititaliaq (EK-JUR).....	49
5.4 Nunat Avannarliit Killiit isumaginninnerup iluani suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat	50
5.5 Nunani Avannarlerni Meeqqanut Inuusuttunullu komité (NORDBUK).....	50
6. Peqqinnissaq	51
6. 1 Isumaginninnermut Peqqissutsimut politikkimut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-S).....	51
6.2 Nunat avannarliit Aanngajaarniutit pillugit isumasioqatigiinnerat.....	52
6.3 Nunat Avannarliit Killiit Peqqissutsimut ministeriisa ukiumoortumik ataatsimiinnerat.....	52
6.4 Peqqinnissaqarfiup Islandimik suleqateqarnera	53
7. Inuussutissarsiorneq, Suliffeqarneq, Niuerneq Nukissiornerlu	53
7.1. Inuussutissarsiornermut, Nukissiutinut Nunallu immikkoortortaanut politikkikkut Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-NER)	53
7.1.1 Inuussutissarsiorneq pillugu atorfilittanik inuttaqartumik ataatsimiititaliaq	54
7.1.2 Nukik pillugu atorfilittat komiteat	57
7.1.3 Nunarsuup immikkoortuani politikki pillugu atorfilittat komiteat	57
7.2 Suliffeqarneq pillugu Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-A)	61
7.2.1 Suliffeqarneq pillugu atorfilinnik inuttalimmik ataatsimiititaliaq (EK-A).....	62
8. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik.	63
8.1 Nordisk Ministerrådip atuilluartuunikkut ineriartortitsinissamut suleqatigiissitaa	63
8.2 FNip nutaatut nunarsuaq tamakkerlugu atuilluarfiusumik ineriartortitsinikkut anguniagassai.....	64
8.3 Nordisk Ministerrådip Issittumi 2014-miit 2016-mut atuilluartuunissamik ineriartortitsinikkut suleqatigiissitai	65
8.4 Nordisk Ministerrådip 2017-miit 2020-mut sammisaqartitai	66
Ilangussaq 1 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini 11-ni Naalakkersuisut akisussaaffiisa agguarnerinut naleqqiullugu akisussaaffiit agguarneri.....	67

Ilangussaq 2 – Nunani avannarlerni ministerit siunnersuisoqatigiivinit aningaasalersorneqartuni nunani avannarlerni suliniutini pilersaarutinilu Kalaallit Nunaata peqataanera..... 69

1. Nunat avannarliit suleqatigiinnerat nalinginnaasoq

Ukiut tamaasa oktobarip naanerani / novembarip aallartinnerani Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi ukiumoortumik ataatsimiittarput. Tamanna sammisanut arlalinnut siunnersuisoqatigiit ataatsimiititaliaata kingullermik ataatsimiinnermiilli sulianik suliarisimasaanik Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa suliarinninnernik naggasiinermik malunnartitsisarpoq. Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa oqallinneri arlalissuit ministerit siunnersuisoqatigiit siunnersuutaanik aamma nunani avannarlerni nunani naalackersuisut nassuiaataannik aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivinut saqqummiussaannik tunngaveqartarput. Nassuiaammi matumani piffissami novembari 2016-imiit oktobari 2017-imut Kalaallit Nunaannit isiginnittumik Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini suleqatigiinnermi sammisat pingaarnert misissorneqarput. Tassani ilaatigut pineqarput suliat nalinginnaasumik suleqatigiinnermut tunngasut aammalu Naalackersuisut siulittaasuanit aamma Nunat Avannarliit Suleqatigiinnerinut Naalackersuisumit isumagineqarsimasut, ilaatigullu taakku oqartussaaffigisaanni ministerrådini Naalackersuisuni ilaasortat ataasiakkaat sulisimanerat pillugu.¹

1.1. Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Københavnimi ataatsimiinnerat

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinnerat Københavnimi 2016-imi ulluni 1. – 3. november ingerlanneqarpoq. Sapaatip akunnerata siuliani Naalackersuisuni naalackersuisut nikissimapput, taamaattumillu ataatsimiinnermi tassani naalackersuisut sinniisuat najuussimanani. Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini Kalaallit Nunaata ilaasortaasuata ataatsimiinnerit ulluisa aappaat pingajuallu angumerai.

1.2. Nunani Avannarlerni statsministerit ataatsimiinneri

Nunat Avannarliit statsministerii Nunani Avannarlernut tunngasunik oqaluuserisaqarlutik 2016-imi marloriarlutik ataatsimiipput. Aasaanerani Ålandimi ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaat sinniisoqanngilaq, qulaanilu eqqaaneqartutut ataatsimiinnissaq sapaatip akunneranik sioqqullugu Nuummi naalackersuisut nikinnerat ukiumi tassani ataatsimiinnermi peqataanissaq akornuserlugu.

2016-imi statsministerit ataatsimiinneri Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinut siulittaasutut Finlandimi statsministerimit aquanneqarput. Ataatsimiinnermut atatillugu statsministerit Nunanut Avannarlernut tunngasunik oqaluuserisaqarnerat ilaatigut tassaasimavoq Norgep siulittaasuuffissaani suliassat, Norgemi statsministerimit saqqummiunneqartut, ilaatigullu EU-mut naleqqiullugu nunat avannarliit suleqatigiinnerat. Nunat Avannarliit nunarsuarmi malunnartinnerat pillugu Nunat Avannarliit periusissaat aamma eqqaaneqarpoq. Norgep siulittaasuuffia pingaarnertut pingasunik qulequtaqarpoq Nunat Avannarliit Allanggoriartortut, Nunat Avannarliit Europami aamma Nunat Avannarliit Nunarsuarmi.

¹ Naalackersuisut immikkoortuini ministerit siunnersuisoqatigiivisa agguarneri, takujuk ilanngussaq 2.

EU pillugu suliaq aamma malunnartitsiniarluni sulineq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit allattaanerannit saqqummiunneqarpoq. Suleqatigiinnermut ministerit aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit apeqqutit taakku 2017-imi sulinerup ingerlaqqinnerani salliutinneqarnissaannut statsministerit isumaqataapput.

Nunani Avannarlerni statsministerit aasaanerani ulloq 30. maj 2017-imi ataatsimiinneranni nunarsuarmi unamminartunik Nunani Avannarlerni aaqqiinernik saqqummiisunik 2015-imiit statsministerinit ingerlanneqartussat Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa tamarmiusut pilersaarutaat allattaanerup saqqummiuppai. Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa missingersuutaanni 10 mio. kr.-it immikkoortinneqarsimapput aamma immikkoortut pingaarnerit pingasut iluanni ingerlatassat naammassineqassallutik. Nunat Avannarliit Piujuartitsinermik Tunngaveqartoq, Nunat Avannarlerni Inuussutissat aamma Nunat Avannarliit Atugarissaarnerat kiisalu Nunani Avannarlerni naligiissitaaneq.

Nunat Avannarliit Piujuartitsinermik Tunngaveqartumi pineqarput piujuartitsinermik tunngaveqartumik illoqarfinnik ineriartortitsineq kiisalu piujuartitsinermik tunngaveqartumik nukissatigut silallu pissusaatigut aaqqiinerit. Nunani Avannarlerni inuussutissat pillugit sammisani pineqarput inuussutissanik peqqinnartunik inerisaaneq aamma inaarutaasumik atuisoq angullugu sulianik ingerlataqarnermi maangaannartitsinerup annikillisinneqarnissaa. Nunani Avannarlerni nunanut allannguilluni sulinermi tassani pisisartut ilanngunneqarnissaat pingaarpoq, taamaalilluni inuussutissanik atuinermut tunngatillugu pisup ingerlanerani tamarmi piujuartitsinermi tunngaveqarnerup qaffasinnerusup anguneqarnissaa. Nunani Avannarlerni suliniutit aqqutigalugit Nunani Avannarlerni aaqqiinerit nunarsuup ilaani immikkoortunut allanut taamaaqataanik ajornartorsiuteqartunut neqeroortugineqassapput. Avammut niunerneq suliffinnik aamma pilersitsisinnaasoq taamaalillunilu Nunani Avannarlernut aningaasatigut iluanaaruteqartitsisinnaasoq.

Taakku saniatigut immikkoortut uku 2017-imi Ministerit Siunnersuisoqatigiivinit salliutinneqartussat pillugit ilisimatitsisoqarpoq. Tassani pineqarput Nunat Avannarliit periusissatut tarrarsorfiit, Nukissiornermiit nalunaarusiaq 2017-imi aamma avatangiisit pillugit nalunaarusiaq 2018-imi pigineqalissalluni. Taakkununga ilanngutissaaq Kinami aamma Ruslandimik suleqatigiinneq pillugu suliaq kiisalu digitalinngortitsineq pillugit apeqqut aamma nunani tamalaani silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnit. Suliit eqqaaneqartut naleqquttumik annertussuseqartumik naalakkersuisoqarfiit akisussaasut ataanni ministerrådini pineqartuni sulinermi eqqaaneqarumaarput.

1.3. Piffissami suleqatigiinnermut ministerit suliaat pingaarnerit

2016-imi Københavniimi ataatsimiinnermut atatillugu suleqatigiinnermut ministerini ataatsimiinnermi Helsingforsimi isumaqatigiissut naapertorlugu Nunat Avannarliit suleqatigiinneranni tamakkiisumik ilaasortaanissaq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinit Savalimmiuni naalakkersuisut qinnuteqaataat immikkoortuuvoq pingaarutilik. Qinnuteqaatip taamaaqataani Nunani Avannarlerni Siunnersuisoqatigiinnut tunniunneqarpoq.

Savalimmiut qinnuteqaataat taamaallaat Islandimiit, Ålandimiit aamma Kalaallit Nunaanniit tapersorsorneqarpoq, Nunani Avannarlerni nunat allat assigiinngitsunik peqquteqarlutik akerliullutik. Danskit tungaanniit itigartitsinermut pissutaavoq danskit Inatsisaasa Tunngaviusunut aamma nunani allani suliassanut tunngasunut Savalimmiunut piginnaatitsinermut inatsimmut

naleqqiullugu ajornartorsiutit. Oqallinnerit naammassineranni danskit tungaanniit neriorsuutigineqarpoq nunap Nunanilu Avannarlerni inatsisitigut sinaakkusiussat atuuttut iluanni Savalimmiut kissaataasa ilaannik akuersisinnaasunik siunnersuuteqarnissaq siunertaralugu kingusinnerusukkut suliamik erseqqinnerusumik misissuissallutik. Nassuiaatip matuma 2017-imi aggustusip naalernerani naammassilernerani suliami suli nutaaqarsimanngilaq.

Tromsøp eqqaani Sommerøyimi suleqatigiinnermut ministerit ulloq 22. junimi ataatsimiinneranni Peqqissutsimut Nunallu Avannarliit Suleqatigiinnerannut Naalakkersuisoq Agathe Fontainip Avannaani Karrat Kangerluanni ajunaarnersuaq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini naalakkersuisoqatiminut ilisimatitsivoq. Periarfissaq iluatsillugu taamanikkut (22. juni) Danmarkimiit, Savalimmiuniit aamma Islandimiit ikiuinernut tapersersuinernullu qujassuteqarpoq. Suleqatigiinnermut ministerit ataatsimiinnermi imatut oqaaseqaateqarnissaq akuersissutigaat:

”Uagut Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermut ministeriusugut pisumi artornartumi inuit kalaallit annertuumik misiginneqataavugut. Pinngortitami ajunaarnersuarmut alianartumit eqqorneqartunut tamanut eqqarsaatigut ingerlapput.

Nunani Avannarlerniittugut Kalaallit Nunaannut tapersersuivugut aamma peqqinnissakkut upalungaarsimanermut Nunat Avannarliit isumaqatigiissutaat tunuliaqutaralugu ajornartorsiornernut ajunaarnersuarnullu atatillugu Nunat Avannarliit suleqatigiinnerannik isumaginnittoq Nunani Avannarlerni peqqinnissakkut suleqatigiit (”Svalbardilerisut”) aalajangersimasumik qinnuigissallugit pisumi alianartumi pisariaqartitsisoqarneranik Kalaallit Nunaat missiliuissappat ikiuinissamut piareersimasoqarnissaanut periarfissanik misissueqqullugu.”

1.3.1 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi pillugit missingersuutit politikikkullu suleqatigiiffisat

Suleqatigiinnissamut ministerit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa 2017-imut missingersuutai 2016-imisut qaffasitsigissasut 2016-imi akuersipput. Katillugit 935,091 mio. DKK-iupput 2017-imi akit naapertorlugit. Peqatigisaanik ministerrådit piusut akornanni agguaasseqqittoqarneratigut 2018-imi politikikkut pingaartitat pillugit 2017-imiit oqallinnerit malitseqartinneqarlutik. Aalajangersimasumik tamanna isumaqarpoq isumaginninnermut peqqissutsikkullu ministerit immikkoortui NORDGEN aamma Nunat Avannarliit nukissiornikkut suleqatigiinnerisa nukittorsarneqarnerat peqatigalugu salliutinneqassasut. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa ministerrådeqarfii anginerit marluk tassa ilinniartitsinnermut ministerrådi aamma kultureqarnermut ministerrådi isumalluutissanik tunniussinerpaasarput.

Naalakkersuisutut qaffasitsigisumi Nunat Avannarliit tamarmiusumik suleqatigiinnerannut tunngatillugu missingersuutit annertussusiannut takussutissatut ilanngunneqarsinnaavoq Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat ataatsimut isigalugu aamma 2015-imi Helsingforsimi isumaqatigiissummut nunanut atsiotaqtaasunut tallimanut sinneqartoorfiusimanera. 2015-imi

Nordisk Investeringsbanki, nunat taakku tallimat 95,8 %-imik pigisaat 215 mio. €-nik sinneqartoorpoq tassa 1.597 mio. DKK missaat. Ukioq taanna Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinut aningaasartuutit 932 mio. DKK-iupput aamma Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivinut 33 mio. DKK-it.

Suleqatigiinnermut ministerit februaarimi ataatsimiinneranni siullermi Norgemit erseqqissarneqarpoq siulittaasuuffimmini Nunat Avannarliit EU-mik suleqatigiinnerannik pingaartitsineq aalajangiussimaneqassasoq, tamanna aamma 2016-imi Finlandip siulittaasuunerani taamaassimalluni. EU-mi ukiuni aggersuni ineriartorfiusussami ilaatigut BREXIT-imi ilimagereerneqarpoq ajunngitsumik tatiginartumillu suleqatigiinneq EU-mut aamma Nunanut Avannarlernut iluaqutaassasoq.

Kalaallit Nunaat eqqarsaatigalugu Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat EU-mi attuumassuteqartut apeqqutit pillugit suliatigut ministerrådini ataasiakkaani oqallinnerni peqataanissamut periarfissiivoq. Tassunga ilanngutissaaq Nunani Avannarlerni atulersinneqartussanik EU-mi inatsisit pillugit siusissukut ilisimasaqalerneq pingaaruteqarsinnaammat, killeqarfinni akornutit nutaat pilersinneqarnerisa pinngitsoortinneqarnissaannik sulisoqartillugu.

Nunat Avannarliit nunarsuup sinneranut atassuteqarnerani upernaq suleqatigiinnermi ministerinit paasineqarpoq suliniummi akisussaasup St. Petersborgimi allaffiup Ruslandip avataani suliffeqarfinnut nuunneqarnerata kingorna Ruslandimi suleqatigisat peqatigalugit suliniutit pilersaarutaasut aallartinneqareersimasut. Suliniutit aalajangersimasut pillugit paasissutissat www.norden.org-imi tamatigut nassaarineqarsinnaapput.

Nunat Avannarliit ataatsimoorlutik Kinamik suleqateqarnerat ingerlataqarfiunerusumut ingerlalerpoq, ilaatigullu nunarsuarmi unamminartuni Nunat Avannarliit aaqqiinerat pillugu statsministerit suliniutaannik malitseqartinneqarluni. Suleqatigiinnermi ilaatigut uku ilaassapput ataatsimeersuarnerit, isumasioqatigiinnerit aamma piujuartitsinnermut tunngaveqartumik ineriartornerup iluani suliniutit. Tassaniupput eqqumiitsuliorneq aamma kultureqarneq, takornariaqarneq, ilisimatusarneq ilinniartitaanerlu kiisalu nutaaliorneq aamma nukissiornermi pisariillisaarnerup iluani suleqatigiinnerit.

Nunarsuarmi Unamminartunut Nunat Avannarliit Aaqqiineri pillugit statsministerit suliniutaat tunuliaqutaralugu juunimi ataatsimiinnermi suleqatigiinnermut ministerit piujuartitsinnermik tunngaveqalernerimut allangortitsinnermut atatillugu Nunani Avannarlerni nunat unammillersinnaassusaat siuarsarniarlugu Nunani Avannarlerni ilisimatusarfiit inuussutissarsiortullu akornanni suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa pillugu sammisaqarlutik oqallipput.

Oqallinnermut aallaavisoq tassaasimavoq nunarsuup immikkoortuani annertuumik niueqateqarluni annertuunillu aningaasaliisarluni eqaatsumillu suliffeqarfeqarluni Nunat Avannarliit nunarsuup ilaani tassaavoq peqataalluarnerpaaq. Nunat Avannarliit nunarsuarmi aningaasaqarfiit anginersat aqqanilissaraat. Peqatigisaanik Nunat Avannarliit piujuartitsinnermik tunngaveqarluni allangortitsinerup iluani immikkoortuni pingaarutilinnik arlalissuarnik nunarsuarmi siuttuullutik.

Suleqatigiinnermut ministerit "Nunat Avannarliit allangoriartorneranni" statsministerit pingaartitsinerannut isumaqataapput aamma ilisimatusarfiit namminersorlutillu inuussutissarsiortut nutaaliorerisa akornanni qanittumik suleqatigiinnermik ileqqup

ingerlatseqqinneqarnissaata pingaaruteqarnera erseqqissarlugu. Kalaallit Nunaata tungaaniit siusinnerusukkut Sverigep siulittaasuuffiani ukiuni pingasuni NORDmin-imi suliniutip pilersissimasaa ineriartornikkut suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnerata pingaaruteqarnera erseqqissarneqarpoq, taamaalilluni piujuartitsinermik tunngaveqarluni Nunani Avannarlerni aatsitassarsiornerup ineriartortinneqarnera suli nukittorsarneqarluni.

1.3.2 Nunat avannarliit suleqatigiinnerat pillugu Kalaallit Nunaanni paasissutissiilluni sulinerit

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa 2017-imut missingersuutaatigut Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat tassani lu angusat pillugit inuiaqatigiinnut kalaallinut paasissutissiisarneq pineqartillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa tungaaniit paasissutissiilluni sulinerup annertusineqarnissaanut Kalaallit Nunaat periarfissinneqarpoq. Piviusumik sulineq Nunat Avannarliit Piorsarsimassutsikkut Atassuteqaammiippoq (NAPA), aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini paasissutissiisarfik suliammut akisussaalluni.

Namminersorlutik Oqartussat februaarip qaammataani Nunat Avannarliit pillugit isumasioqatigiissitsinneranut atatillugu AG/Atuagagdliutini ilanngussatut aviisit marluk pilersaarutaasut saqqummersinneqarput, aamma ukiup ingerlanerani annikitsunik aaqqissuussisoqassalluni kiisalu Nunat Avannarliit tulluurtunik paasissutissiillutik nutaarsiassaqaqtitsissallutik.

Nuummi Nunat Avannarliit isumasioqatigiissitsineranni² siusinnerusukkut Nukissiornermut ministeriusimasoq aamma EU-mi ineriartortitsinermi kommissæriusiq Poul Nielson pingaarnertut oqalugiartuuvoq. Poul Nielsonip Nunat Avannarliit suliffeqarnikkut ministeriinnut – Suliffeqarneq pillugit Ministerrådimut – nalunaarusiaq 2016-imi tunniuppaa, tassani immikkoortup taassuma iluani Nunani Avannarlerni suliniutinut nutaanut siunnersuutit 14-it allaaseralugit. Nalunaarusiaq uani aaneqarsinnaavoq: www.norden.org.

Tamanna pissutigalugu taamanikkut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiornermullu kiisalu Nunanut Allanut Naalakkersuisutut akisussaasoq maannakkut naalakkersuisuunermut tunngaviusut iluanni Naalakkersuisut sulissutigisaannik suliffeqarnikkut unamminartunik peqataasunut nassuiaateqarpoq.

Tamatuma saniatigut isumasioqatigiinnermi peqataasut suliniutit pillugit Nunat Avannarliit suleqatigiinnermi suliniutini arlalinni kalaallit peqataaffii pillugit nassuiaanneqarput. Tassani pineqarput Piujuartitsineq tunngavigalugu aatsitassarsiorneq – NordMin kiisalu Hallo Nunat Avannarliit, ineriartortitsinermi suliniut NORDPLUS aamma NAPA-p kulturikkut suliniutai arlallit pillugit Nunat Avannarliit suliniutaat annertuut.

² Nittartakkamut atassut isumasioqatigiinnermut paasissutissartaluk aajuna:

<http://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Departementer/Udenrigsdirektoratet/Nordisk-Samarbejde/Nordisk-Seminar>

Nunat Avannarliit isumasioqatigiinnerisa sapaatip akunnera sioqqullugu Nunanut allanut pisortaqarfik suleqatigalugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa allattoqarfia suleqatigiinnermut ministeriniit Issittumi suleqatigiinnermi suliniutit nutarterneqarsimasut piareersarnerannut ornigarluarneqartumik isumasioqatigiinnermik aaqqissuussivoq. Suleqatigiinnermi suliniutit Helsingforsimi Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinneranni suleqatigiinnermi ministerinut saqqummiunneqassapput Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini oqallisigisassanngorlugit akuerisassanngortillugillu.

1.3.3. Nunat Avannarliit malunnartinnerat

Nunat Avannarliit suleqatigiinnermi ministerii 2015-imi Nunat Avannarliit nunani tamalaani malunnartinnissaanut inissisimanissaanullu periusissiaq akuerivaat. Periusissiami pineqarallarpoq piffissaq 2015 – 18. Nunat Avannarliit unammillersinnaassuseqarnerat nunarsuarmilu sunniteqarnerat nittarsaanniarlugu statsministerit suliniutaattut 2013/14-imi sulineq aallartinneqarpoq.

Pingaartitat uku immikkut isiginiarneqarput

- Kikkut tamat isummaminnik oqaaseqarsinnaanermut pisinnaatitaaffeqarnerannut ammaneq upperinninnerlu
- Pissaaneqartunut inuiaqatigiinnilu siuttunut qanittuuneq pissutigalugu immitsinnut tatigineq
- Isumassarsinnaanermut nutaaliornermullu ilungersuuteqarnermut naleqqiullugu nutaanik eqqarsarneq
- Pinngortitami aqutsineq piujuartitsinermik tunngaveqartoq tassanilu isumalluutinin ineriartortitsineq
- Inoqatinik pingaartitsineq, akuersarneq aamma inuit assigiimmik naleqarnerannik upperinninneq

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit suliniut Allattaanerup allaffianut inississimavaat aamma periusissiami anguniakkat piviusunngortinnissaanut sulisussamik atorfinitsitsisimalluni.

Ministerrådi sulinermi nunat nittarsaattarnerannik misilittagaqartunik nunani nunanut allanut ministeriaqarfinniit sinniisunut paasiniaavissaqarpoq. Namminersorlutik Oqartussat eqqarsaatigalugit Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani paasissutissiisartoq Visit Greenlandimiit tapersorsorneqarluni sulinermi peqataavoq.

Periusissiap ilaa pingaaruteqartoq tassaavoq Nunat Avannarliit nunarsuarmiunut ingerlatitseqqissinnaanermik akunnattoorfeqanngitsumillu attaveqarsinnaaneq qulakkeerniarlugu ingerlataqartut tapersorsorniarlugit attaveqaateqarfiliornissaq.

Attaveqaatinut tunngasortaa 2016-imi EU-mi suliariumannittussarsiuunneqarpoq, kingornalu Ministerrådimi aqutsisoqatigiinnilu saqqummiussisoqartoqareerluni Konsortiet Mensch / BIG Architects / Area9 / Ole Lund Creative toqqarneqarpoq. Suleqatigiissitaq suliassamut immikkut katitigaavoq aamma ilusilersuinikkut, isumassarsiorsinnaassutsikkut teknikikkullu piginnaasanik arlalissuarnik peqarluni.

Taakku siunnersuutaat ”Traces of North” Nunat Avannarliit ’oqaluttuaasa’ nassaarineqarnissaannik nunarsuarmilu oqaluttuareqqinnissaat pillugu isumassarsiamik tunngaveqarpoq, atortorissaarniummik nutaamik, piukkunnarluinnartumik atortulersorneqartoq – saqqummiussinermi sakkoq, nunani avannarlerni ’illinernik’ agguaassinermik siuararterinermillu qulakkeerisinnaasoq, soorlu nunarsuarmi sumiluunniit pisoqartitsinerit, suliniutit, sumiiffiit il.il. – pioreersut siunissamilu takkussinnaasut: The Nordics.

1.3.4 Killeqarfinni akornutit pillugit siunnersuisoqatigiit

Killeqarfinni akornutit pillugit siunnersuisoqatigiit ukiumoortumik nalunaarussiaat 2016-imeersoq ukioq manna februaarimi tamanut saqqummiunneqarpoq aamma Killeqarfinni akornutit pillugit siunnersuisoqatigiit 2016-imi suliarisimasat suliat aalajangersimasut tamarmik misissorneqarnerannik imaqarluni. Killeqarfinni akornutit 29-usunit suliarineqartunit aqqaneq marluk 2017-ip naanissaanut naammassineqassapput, sulialli allat aqqanillit suliareqqinneqassallutik. Kalaallit Nunaat eqqarsaatigalugu suliaq Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerit Nunani Avannarlerni allani akuerineqarnissaannut tunngasoq aqqiiffigineqarpoq. Paasineqarsinnaalluni aalajangersimasumik ajornartorsiuteqanngitsoq. Kalaallit Nunaanni oqartussat akisussaasut nalunaarutigaa siunissami ajornartorsiuteqannginnissaanut arajutsinaveersaarniarlutik.

Nunani Avannarlerni nunani allani Kalaallit Nunaanni biilersinnaanermut allagartap qaammatit pingasut sinnerlugit atorineqartarnera Danmarkimi atuuttoq pillugu suliaq biilersinnaanermut allagartat illugiillu akuerineqartarneri pillugit Nunat Avannarliit isumaqatigiissutaanni qaqinneqarumaarpoq.

Killeqarfinni akornutit pillugit siunnersuisoqatigiit 2017-ip aallartinnerani nakorsaatiniq nalunaaqutsersuisarneq aamma nakorsaatiniq tunniussisarneq pillugu Nunat Avannarliit ataatsimoorlutik malittarisassaasa allanngortinneqarnissaannik ilimagisaqarneq pissutigalugu ajornartorsiuteqartoqarnera pillugu Nunat Avannarliit peqqissutsikkut ministeriit allagaqarsimapput. Ajornerpaaffiani imatut pisoqarsinnaavoq nakorsaatit poorneqarneri ammarnagit napparsimasumut tunniunneqartalernissaat. Tamanna Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmut annertuumik artukkiisinnaavoq. Suliami Nunat Avannarliit ataatsimoorlutik sulissuteqarnissaannut Isumaginninnermut Peqqissutsimullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini Islandip sorsuuteqarnera Kalaallit Nunaata tapersersorsimavaa, taamaalilluni Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiup aningaasaqarneranik artukkiisumik aamma niuerfinnut annikitsunut nakorsaatiniq pisiortorneq ajornakusoortunngortinnagu malittarisassaqarneq anguneqarluni. Suliami tassani Danmarkip pimoorussilluni tapersersuilersinnissaa suli (2017-ip aasaanerani) iluatsinneqanngilaq.

1.3.5 Nunat Avannarliit suleqatigiiffiat

Savalimmiuni suleqatigiinnermut ministerip qaaqusineratigut 2017-imi maajip aallartinnerani Ålandimiit, Kalaallit Nunaanniit aamma Savalimmiuniit suleqatigiinnermut ministerit Torshavnimi ataatsimiippat. Peqataasunut Nunat Avannarliit Suleqatigiiffianni 2012-imeersumi ataatsimut isumaqatigiissummik malitseqartitsinissamut periarfissaasimavoq. Tassunga ilanngutissaaq – nunat avannarliit suleqatigiinneranni tamakkiisumik ilaasortaannginnermi – qaffasissutsini tamani

suleqatigiinnerup annertunerusumik ataatsimoorfiuneratigut peqataanissamut Savalimmiut kissaataannik qanoq akuersisoqarsinnaanersoq danskit tungaanniit misissorneqalersimasoq ataatsimiinnermi uppersarsarneqarpoq. Taamaaqataanik Kalaallit Nunaanni aamma Ålandimi suleqatigiinnimi ministerit Nunat Avannarliit suleqatigiinneranni tamakkiisumik ilaasortaanissaq pillugu Savalimmiut qinnuteqaataannut tapersersuinertik uppersarsarlugu.

1.3.6 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini ministerit ataatsimiittarneranni kalaallisut oqalussinnaaneq

Ulloq 9. november 2016-imi Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivinut aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinut pisortatigoortumik Kalaallit Nunaat allagaqarpoq, kissaatigalugu Nunat Avannarliit ataatsimiinnerini kalaallisuumut aamma kalaallisuumiit nutserisunik atuisoqarnissaanut ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut periarfissaqassasut. Allakkani siunnersuutigineqarpoq Islandimiut aamma Finlandimiut oqaasii assigalugit Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa suleriaasianut § 70-imit kalaallit oqaasii ilaalissasut. Tassa imaappoq Nunanut Avannarlernut atasumik oqaatsit kalaallit oqaasiisa akuerineqarnissaat, ministerit ataatsimiinneranni nutseriffigineqarlutik.

Qinnuteqaat taanna Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini aamma Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini tamani immikkoortumik suliarineqarpoq. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini april 2017-imi isumaqatigiissutigineqarpoq ministerit ataatsimiinnerini ministerrådini ilaasortanut Kalaallit Nunaanneersunut nutserisutigut ikiorsiisoqassasoq, taamaalilluni ataatsimeeqatigisat Islandimeersut aamma Finlandimeersut assigalugit oqallinnermi peqataanermut ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut assigiinnik atugassaqaqallutik. Nutserinnermi aningaasartuutit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa missingersuutaatigut akilerneqassapput, aamma ministerrådini pineqartuni ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut kina nutserisuussanersoq nammineq aalajangertassallugu.

1.4 Naalakkersuisut Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivini suleqateqarnerat

1.4.1 2016-mi Nunat Avannarliit Killiit ukiumoortumik ataatsimiinnerat

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivi tassaapput Kalaallit Nunaanni, Savalimmiuni Island-imilu qinikkat akornanni suleqatigiiffik aammalu Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivinut suleqateqarnermut attuumassuteqartoq. Aammattaaq Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa nunanilu avannarlerni killerni naalakkersuisut akornanni suleqatigiinnermut isumaqatigiissummik peqarluni, taanna nalinginnaasumik suleqatigiinnermut sinaakkusiivoq.

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa ukiumoortumik ataatsimiinnera ingerlanneqarpoq ulluni 21.-24. august 2016 Qaqortumi, tassani Peqqissutsimut Nunanullu Avannarlernut Suleqateqarnermut Naalakkersuisuusimasoq Doris Jakobsen peqataavoq.

Ileqqoq malillugu ukiumoortumik ataatsimiinnermi pingaarnertut oqalugiarnaq nunami ukiumoortumik ataatsimiiffimmi suleqatigiinnermut ministerimit ingerlanneqartarpoq. Suleqatigiinnermut ministeriusup Peqqissutsimut Nunanullu Avannarlernut Suleqateqarnermut

Naalackersuisup Doris Jakobsen-ip pingaarnertut oqalugiaat saqqummiuppaa, tassani Naalackersuisup Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa inassutaasa nunani avannarlerni killerni ministereqarfinni naalackersuisoqarfinnilu attuumassuteqartuni sumut killissimanerat ineriartortinneqarnerilu pillugit nalunaarusiaq saqqummiuppaa.

Naalackersuisup ilaatigut saqqummiuppaa nutaarsiassaq nuannaarutissaasoq, tassaasoq Island-imi uumasutigut nakorsat oqartussaaffiisa Island-imi suliffeqarfiit attuumassutillit allat peqatigalugit maleruagassiaat Siunnersuisooqatigiit inassutaannut nr. 5/2011-mut tunngasoq, matumani nunani avannarlerni killerni nunat periarfissinneqarmata nunat akornanni angalanermi aqqusaarnermilu nammineq nerisassanik eqqussisinnaanerup inatsisitigut tunngavissinneqarnera.

Tamatuma saniatigut Naalackersuisup aammattaq saqqummiuppaa peqqinnissaqarfinni politikikkut siunnerfiit ilaat, tamakku Nunat Avannarliit Killiit inassutaannut naleqqupput, tamatumunngalu ilaavoq Kalaallit Nunaanni tarnikkut napparsimasunut nakorsaqaarfiup pitsanngorsarnissaannut kissaatigisaq, matumunnga ilaavoq meeqqanut tarnimikkut nappaatilinnik angajoqqaalinnut Psykiatrifonden-ip filmilaa ”Snak om det”-p (Oqaloqatigiissutigisiuk) kalaallisuunngortinnissaa. Taanna ilinniartitsissutissat naatsorsuussaasoq atuartunut 1.-7. klassini atuartunut, tassani ilaqutariinni tarnikkut nappaatilittaqaartuni meeraaneq qanoq innersoq sammineqarpoq. Filmit ilinniartitsissutissallu atuarfintut suliffeqarfinnullu attuumassuteqartunut agguaanneqassapput Kalaallit Nunaanni tamani.

Aammattaq Naalackersuisup saqqummiuppaa politikikkut suliniutit, Kalaallit Nunaanni nakorsassaaleqinerup annikillisarnissaanut atorneqarsinnaasut, aamma siunertaqartoq tuluttut oqaasilinnik atorfinitsitsisinnaaneq Oqalutsissanut Nutserisusanullu ilinniarfik suleqatigalugu. Oqalugiarneq tigulluarneqarpoq malitsigisaanillu apeqquteqartoqarluni oqallittoqarlunilu.

Apeqqutinut ilaavoq qanoq ilinikkut inuussutissanik eqqussisinnaanerup inatsisitigut tunngavissinnissaa pillugu inassut 5/2011 tunuartitinneqarsinnaanersoq susassaqaarfimmi nutaamik inatsisiliorneq tunngavigalugu. Island-imut inuussutissanik eqqussisinnaanermut nutaamik maleruagassiaqaraluartoq, suli innuttaasut amerlasuut isumaqarput tamanna pisariuallaartoq. Siunnersuisooqatigiit tamatuma kingorna inassut tunuartippaat, naak innuttaasut ilaannut maleruagassiaq pisariugaluartoq.

1.4.2 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa 2016-mi inassutaat

Ukiuoorumik ataatsimiinnermi Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa inassutit aalajangiiffigaat, kingorna Kalaallit Nunaanni, Island-imi Savalimmiunilu nunat inatsisartuinut nassiunneqartussat. Ukiuoorumik ataatsimiinnermi tulliullugit taaneqartut inassutit pingasut tunuartinneqarput:

Nr. 5/2011 tassani Siunnersuisooqatigiit naalackersuisut kaammattorpaat isumagissagaat nunat innuttaasa Island-ip, Savalimmiut Kalaallillu Nunaata akornanni angalanermi aqqusaarnermilu inuussutissanik nammineq atugassaannik eqqussinnaanerup inatsisitigut tunngavissinnissaat.

Nr. 1/2013 nunani pingasuni peqqinnissaqarfinni sulisut ilinniartinneqarnissaannut suleqatigiinnissamut kaammattuut pillugu aammalu tarnikkut napparsimasunut nakorsaqaarfiit suleqatigiinnerisa ineriartorteqqinnissaat.

Nr. 2/2013 inassutigineqarluni peqqinnissaqarfinni suleqatigiinnerup allartisarnissaa pilattaasarneq immikkut sammillugu.

Ukiuortumik ataatsimiinnermi tulluullugit taaneqartut inassutit marluk aalajangiunneqarput:

Nr. 2/2016: "Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa Savalimmiuni Naalackersuisut, Island-imi Naalackersuisut aammalu Naalackersuisut kaammattorpaat 2018-mi Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivinut saqqummiunneqartussamik nassuiaammik suliarinneqqullugit, tassani allaaserineqassaaq, nunani avannarlerni killerni efterskole-nik pilersitsinissaq naleqqutuunersoq, Kalaallit Nunaanni, Savalimmiuni Island-imilu 14-17-nut ukiulinnut tunngatitassanik."

Nr. 3/2016: "Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa Savalimmiuni Naalackersuisut, Kalaallit Nunaanni Naalackersuisut Island-illu Naalackersuisui piumaffigai, nunarsuarmi politikkikkut piviusuni nutaani nunat inissisimanerisa oqaluuserinissaat siunertaralugu ataatsimeersuartitsisoqassasoq."

Naalackersuisut inassutinut taakkununga akuersaarpalaatumik samminnipput. Inassutit taakku tamatuma kingorna Inatsisartut 2017 upernaakkut ataatsimiinneranni sammineqarput taakkulu akuersaarneqarlutik.

4.5 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa 2017 sammisaqarlutik ataatsimeersuartitsinerat

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa sammisaqarluni ataatsimeersuartitsinerat 2017 ima qulequtalik *"Kønsspecifikke udfordringer - med særlig fokus på mænds udfordringer"* Torshavn-imi 25. februar ingerlanneqarpoq.

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoq sammisaqarluni ataatsimeersuarnermi peqataavoq saqqummiullugulu kalaallit angutit Kalaallit Nunaanni unamminartitaat kisitsisitigut tunngavilersugaq.

Sammisaqarluni ataatsimeersuarnermi aammattaq sammisat soorlu erninikkut sulinngiffeqarneq naligiissitaanerlu oqaluuserineqarput.

2. Ilinniartitaaneq, kultureqarneq, ilisimatusarneq ilageeqarnerlu

2.1 Kultureqarneq

2.1.1 Missingersuutitigut sinaakkusiussat.

Kultureqarnermi Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa (MR-K) 2017-imut missingersuutai tassaapput 174,4 mio. DKK. MR-K-mut sinaakkusiussat 2016-imi missingersuutinut naleqqiullugit 2,3 procentimik qaffassimapput.

2.1.2 Ingerlatat

MR-Kultureqarnejq 2013-2020-imut Nunat Avannarliit kultureqarnikkut suleqatigiinnermut periusissiamik aalajangersaasimapput. Periusissiaq tallimanik sammisaqarpoq: Piujuartitsinermik tunngaveqartoq Nunat Avannarliit, Nunat Avannarliit isumassarsisinnaasut, Nunat Avannarliit kulturikkut ataqatigiittut, Nunat Avannarliit inuusuttut aamma Nunat Avannarliit digitaliusoq.

Kultureqarnermut tunngasut iluanni kultureqarnikkut ingerlataqartunik Nunat Avannarliit illuini kiisalu kulturikkut suleqatigiiffiini assigiinngitsuni sinniisuusunik toqqaasoqarsimavoq.

Taakku saniatigut ukiut ingerlanerini Kultureqarnermut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini (MR-K) aamma Kultureqarnermut Atorfilittat ataatsimiititaliaanni (EK-K) ataatsimiinnerni peqataasoqartarsimavoq.

Kultureqarnermut ministerit 2016-imi nunanit avannarlernit tamanit peqataaffigineqartumik suleqatigiissitamik pilersitsisimapput Londonimi 2017-imi Nunat Avannarliit Eqqumiitsuliornikkut Kultureqarnikkullu ataatsimoorlutik nittarsaassinermut piareersaasussanik: "Nordic Matters" 13. januaarimi ammarneqarpoq, ilaatigut Kultureqarnermut Naalakkersuisoq ammaanersiornermi peqataalluni, kiisalu ataatsimiinnerup nanginneratut kultureqarnermut ministerit pisortatiguunngitsumik ataatsimiinneranni. Aamma tassanngaanniit kultureqarnikkut ingerlataqartut 2017-ip ingerlanerani Londonimi Southbankimi aaqqissuussinerni peqataassallutik.

"Vigdís Internationale Center for Multilingualisme og Interkulturel Forståelse"-ip ammarneqarnerani Reykjavíkimi april 2017-imi Naalakkersuisoq sinnerlugu Kultureqarnermut Naalakkersuisoqarfik peqataavoq.

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinnerannut atatillugu 2. november 2016-imi Nunat Avannarliit Kultureqarnermut ministeriisa ataatsimiinneranni (MR-K 2/16) aamma april 2017-imi Svalbardimi MR-K 1/17-imi Naalakkersuisoq sinnerlugu Kultureqarnermut Naalakkersuisoqarfik peqataavoq. Ataatsimiinnerup kingulliup nanginneratut aamma siulittaasoqarfiup aaqqissugaani Timersornermi qullersat ataatsimiinnerat ingerlanneqarpoq.

MR-K 2/17-imi tusagassiorfiit aningaasaqarnerat pillugu misissuineq saqqummiunneqarpoq, kultureqarnermut ministerinit qinnutigineqarsimasoq: "Ussassaarineq", - aamma maj 2017-imi Bergenimi "Nunat Avannarliit tusagassiornikkut ulloqartitsineranni" saqqummiunneqarlunilu oqallisigineqartoq, tassani aamma Kultureqarnermut Naalakkersuisoqarfimmiit peqataasoqarluni. Suliatigut sammisaqartuniit inernerit tupaallannangillat, kisiannili pissutsimut allaaserineqartumut atatillugu suliniutit ujartorneqarlutik: Nunat Avannarliit tusagassiornikkut isertitassatigut tunngavii nalinginnaasumik internetikkut ussassaarutinit annikillisarneqartut, amerlanertigut nunani tamalaani suliffeqarfinniit angisuuniit.

Juunip aallaqqaataani Norgemi siulittaasoqarfik aamma qimaasut nutsertullu ilanngutitinneqarnissaannut tunngaviuttut eqqumiitsuliornikkut ingerlataqarnejq pillugu suleqatigiinnerup aallartisarnissaanut ataatsimiisitsivoq. Kultureqarnermut Naalakkersuisoqarfik Skypekkut peqataavoq.

Kalaallit Nunaanni Nunat Avannarliit Illuutaat, NAPA, aqutugalugu aamma 2016-imi kulturikkut suliniutinut arlalinnut Nunat Avannarliit tapiissuteqarlutik aningaasaliipput. Tapiissutit katillugit 3,5 mio. DKK missaannik annertussuseqarput, angalanernut tapiissutitut aamma suliniutinut tapiissutitut tunniunneqarsimasut.

2.2 Ilinniartitaaneq Ilisimatusarnerlu

2.2.1 Missingersuutitigut sinaakkusiussat

2017 pillugu MR-U-mi sinaakkusiussat 221,5 mio. DKK-pput. 2016-imut naleqqiullugu sinaakkusiussat 0,6 procentimik ikilineqarsimapput.

2.2.2 Ingerlatat

MR-U 2016-imi marloriarluni ataatsimiissimavoq, ulloq 5. april aamma ulloq 2. november.

Aprilimi ataatsimiinnermi ministerit marlunnik sammisaqarlutik oqalliseqarput. Sammisami siullermi pineqarpoq Nunani Avannarlerni meeqqat inuusuttullu takkuteqqammersimasut aamma ilinniartitaanermi unamminartut. Tassunga atatillugu ministerit ilaatigut meeqqat inuusuttullu takkuteqqammersimasut ilinniarfeqarfanni tapiiffigineqartarnissaat eqqarsaatigalugit nunat suliniutit suut immikkut aallartissaneraat isiginiarpaat, nunat sunik pilersaaruteqarnersut, aamma immikkoortumi Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat qanoq nukittorsarneqassanersoq.

Sammissap aappaani pineqarput meeqqat inuusuttullu digitalikkut piginnaasaat, tassunga tunngaviusumik atuarfimmi digitalikkut ilikkagassatut anguniakkat. Oqallinnermi ilinniartitsisut digitalikkut atuartsinermi piginnaasaasa nukittorsarnissaannut Nunat Avannarlerni nunat qanoq iliorsimanersut, aamma tunngaviusumik atuarfimmi digitalikkut ilinniarnermut nunat anguniagaannut tapersersuisunik Nunat Avannarliit ilinniartitaanikkut suleqatigiinneranni qanoq ikiuisoqarsimanersoq immikkut isiginiarneqarput.

Taakku saniatigut NORDPLUS-imi suliniutit pillugit ataatsimiititaliami nunat namminersortut tamakkiisumik ilaasortanngornissaannut qinnuteqaat suliarineqarpoq. Tamanna pillugu immikkut immikkoortumut ataaniittumut innersuussisoqarpoq.

Novembarimi ataatsimiinnermi aqagussami inuiaqatigiinni atugarissaartuni ilinniartitaanerit inissisimani aamma siunissami ilinniartitaanerit pillugit Nunat Avannarliit ilisimatusarneri pillugit sammisaqarluni oqallittoqarpoq. Tassunga atatillugu ministerit aalajangiipput Nunat Avannarliit ilinniartitaanikkut ilisimatusarnerisa nunarsuarmiunut samminerulersinnerata ilaatigut siuarsarnissaa pillugu Nunat Avannarliit ataatsimoorlutik suleqatigiinnernut periarfissanut sammisumik siunissami ilinniartitaanerit ulluuneranilu neqeroorutit pillugit Nunat Avannarliit ataatsimeersuarnerannut ilinniartitaanikkut ilisimatusarnerup iluani Nunat Avannarliit ilisimatusarfiisa katersorneqarnissaat pillugu NordForsk qinnuigineqassasoq.

Ataatsimiinnermi aamma NORDPLUS-imi suliniutit pillugit allakkiamut nutaamut siunnersuut suliarineqarpoq. Tassunga atatillugu Sydslesvigimi danskit ikinnerussuteqarlutik atuarfiisa NORDPLUS-imut tapiissutinik qinnuteqarnissamat periarfissinneqarnissaat pillugu Danmarkimiit saaffiginnissut immikkut suliarineqarpoq. Tamanna pillugu isumaqatigiittoqarsinnaanngimmat maannakkut suliniutit pillugit allakkiaq tunngavigalugu suliniutit maannamuugallartoq ingerlateqqinneqarnissaat ministerinit aalajangiiffigineqarpoq. NORDPLUS-imi suliniutit pillugit ataatsimiititaliami tamakkiisumik ilaasortaanissaq pillugu nunanit namminersortunit qinnuteqaat aamma suliniutit pillugit allakkiaq suliarineqarneranut atatillugu suliarineqarpoq. Tamanna pillugu immikkut immikkoortumut ataaniittumut innersuussisoqarpoq.

Novembarimi ataatsimiinnermi Reykjavíkimi nalunaarut nutarterneqarsimasoq atsiorneqarpoq. Nalunaarut tassaavoq ilinniartitaanernut ingerlaqqiffiusunut tunngatillugu uppernarsaatit

akuerineqartarneri pillugit aallaqqaammut nalunaarutip 2004-meersup ingerlateqqinnera. Reykjavíkimi nalunaarutip siunertaraa Nunani Avannarlerni ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusut pillugit uppersartaatit illugiittumik akuerineqartarneri pillugit qaninnerusumik suleqatigiinnerup siuarsarnissaa. Nalunaarutip nutarterneqartup ilinniarfeqarfiit attuumassuteqartut akornanni suliqaninnerusumik suleqatigiilernerannik kinguneqassaaq aamma pisariaqartitanut allanngortunut naleqqussarnermut aamma Nunani Avannarlerni Europamilu ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusut iluanni ineriartornermik ataatsimoortumik malinnaanerup siuarsarneranut aallaavittut atorineqassalluni. Nalunaarutip nutarterneqarsimasup ilaatigut kingunerissavaa nunarsuup immikkoortuani ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusunit uppersartaatit Nunani Avannarlerni nunani allani akuerineqarnerat aamma ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusunit Europami anguniakkanut naapertuuttumik nunarsuup immikkoortuani tamaani ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusunit uppersartaatit assersuunneqartarnerisa ingerlaannartumik akuerineqartarnissaannut aqqissuussinerik eqqussisoqarnissaa pillugu ataatsimut anguniakkap anguneqarnissaa pillugu Nunani Avannarlerni nunat suleqatigiissasut. Sammisqaarluni oqallinnerit malitsigisaattut 2017-imi Norgep siulittaasuuneranut atatillugu tamanna pillugu Nunat Avannarliit ataatsimeersuartinneqassapput. Kalaallit Nunaata tassani peqataanissani naatsorsuutigaa.

2.2.3 NORDPLUS

NORDPLUS-imi suliniutit 2017-imiit nutarterneqartussaassapput. Tamanna pisussaavoq suliniutit atuuttut nalilersorneqarneri tunuliaqutaralugit. Suliniutit nutaat aalajangersarneqarnerinut atatillugu Kalaallit Nunaata suliniuteqarneratigut nunat namminersortut NORDPLUS pillugu suliniutinut ataatsimiititaliami tamakkiisumik ilaasortaanissaaq pillugu qinnuteqaammik tunniussisimapput. Suliniutini atuuttuni nunat namminersortut taamaallaat alaatsinaattutut inissisimapput.

Suliaq EK-U-p 2015-imi kingullermik ataatsimiinnerani suliarineqarpoq, kingornalu 2016-imi EK-U-p ataatsimiinnerani aamma MR-U-p 2016-imi apriliimi ataatsimiinnerani. Qinnuteqaat qanoq suliarineqassanersoq nalornissutigineqarsimavoq. Tassunga atatillugu nunat namminersortut tunngavilersuutigisimavaat qinnuteqaat imaaliiallaannarluni akuerineqartariaqartoq, tassa Nunat Avannarliit suleqatigiiffiat imaluunniit suliffeqarfiat pineqanngimmat kisiannili suliniut Nunat Avannarliit suleqatigiiffiini suliffeqarfiinilu tamakkiisumik ilaasortaanissaaq pillugu qinnuteqaatit pillugit najoqqutassanut ilaanani. 2016-imi apriliimi MR-U-p ataatsimiinnerani aalajangerneqarpoq suliaq inaarutaasumik MR-U-mi aalajangiiffigineqassasoq, tamannalu najoqqutassat eqqaaneqartut atuutinnginnerinik akuersinertut isigineqassalluni, tassa taamaattoqassappat tassani tunngavigineqassalluni MR-SAM-imut suliaq akuersissanngorlugu aamma saqqummiunneqarsimasussaagaluarluni. MR-U EK-U-mut qinnuteqarpoq suliaq suliareqqissagaa aamma nunanit baltiskiniit oqaaseqaammik pissarsiniartoqassasoq, tassa taakku aamma suliniummut ilaatinneqarmata.

2016-imi junimi EK-U-p ataatsimiinnerani paasineqarpoq tamakkiisumik ilaasortaanissaaq pillugu qinnuteqaammut Norge tapersersuisinnaanngitsoq aamma Sverige inissisimaffini inaarutaasumik suliq aalajangersimanagu. Norgemit tunngavilersuutigineqarpoq nunat avannarliit suleqatigiinnerannut nunat namminersortut aningaasatigut tapiissuteqartannginnerat tassungalu ilanngunneqassalluni akuersisoqarneratigut ataatsimiititaliami oqimaaqatigiinnermik nikisitsinissaa. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit allattaanerata kaammattuutigisimavaa qinnuteqaat akuerineqassasoq, tassungalu Finland, Danmark aamma Island kiisalu nunat

namminersortut nammineq akuersisimallutik. Nunat baltiskimeersut aamma oqaatigisimavaat qinnuteqaatip akuerineqarnissaanut isumaqataallutik.

Suliaq kingumut 2016-imi novembarip aappaani MR-U-p ataatsimiinnerani suliarineqarpoq. Tassunga atatillugu allattaanerup inassutigaa MR-U aalajangertoq Savalimmiut, Kalaallit Nunaat aamma Åland Nordplusimi suliniutinut ataatsimiititaliami ilaasortatut ikkunneqassasut, aamma MR-U-p Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa Allattoqarfia qinnuigalugu suliniutinut allakkanut nutaanut, nunani baltiskimeersunut tusarniutigineqarluni nassiunneqartumi missingersuummi allannguut ilanngunneqassasoq. Erseqqissarneqarpoq Nordplusimi suliniutinut allakkani imm. 5-imut innersuussisoqarluni aalajangiisoqartoq, tassani aalajangersarneqarsimalluni MR-U/EK-U nunani baltiskimeersut isumasioreernerisigut aalajangiisinnaasut, ataatsimiititaliap aaqqissugaanerata allanngortinneqarnissaa naleqquttut isigineqarpat. Allannguisoqarnissaanut isumaqatigiittoqanngilaq, taamaattumik qinnuteqaat akuerineqarnani.

Kalaallit Nunanni pisortat suliffiutaasa NordPlusimi suliniutit annertuumik suli atortarpaat. Kalaallit Nunaanni pisortat suliffiutaat 2016-imi suliniutinit 58-imi peqataasimapput, taakkunannga marlunni pingaarnertut ataqatigiissaarisutut. Tassunga atatillugu Ilisimatusarfimmit ilisimatitsissutigineqarpoq Ilisimatusarfimmi immikkoortortat 2016-imi DKK millionit affaasa missaannik aningaasaliissutinik pissarsisimasut. Aningaasaliissutillu suliniutinut siunertanullu assigiinngitsunut arlalinnut tunniunneqarsimallutik. Assersuutigalugu Nunani Avannarlerni nunanit tamanit pinngortitalerinermi atuartsissunut attaveqaat, tassaniilluni ilinniagaqartunut ilinniartitsisunullu pikkorissarnerit ineriartornerillu aamma Nunani Avannarlerni Killerni oqaatsit kulturilu pillugit suliniutip aallartisarneqarnissaanut ilisimatuut attaveqaataat.

2.2.4 Attaveqaatini sulineq

Ingerlataqarfiup iluani attaveqaatit killiffii taakkunanngalu atuineq tunuliaqutaralugu EK-U aalajangiivoq suliassanut imaluunniit sulianut aalajangersimasunut naleqqiullugu paasisimasaqartut pisortatigoortumillu attaveqaatit katersorniarneqarnerini ataatsimiititaliaagallartunut atuuttut sinaakkusiussat siunissami annerusumik atorineqartassasut. Tassunga atatillugu aalajangiisoqarpoq ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusut pillugit manna tikillugu pisortatiguunngitsumik attaveqaataasoq pisortatigoortumik attaveqaatit pilersinneqassasoq. Attaveqaatini Kalaallit Nunaat peqataavoq.

2.2.5 Nordic Master

Nordic Masterimi suliniutit pillugit sinaakkusiussanik EK-U aalajangersaavoq. Kalaallit Nunaata aamma Savalimmiut nalunaarutigaaat kissaatigalugu suliniummi peqataasunit ataasiakkaanit tamanit ikinnerpaamik 30 ECTS pointeqarnissamik piumasaqaateqarnermit misilittakkat aqutsisup allattoqarfiullu malitseqartissagaat. Ilisimatusarfinnut mikisunut aamma ilinniartitaanerit ingerlaqqiffiusunut allanut ajornartorsiortitsippata piumasaqaat kingusinnerusukkut allanngortinneqarsinnaasoq aalajangiisoqarpoq.

2.2.6 Ilinniartitaanermut tunngasut pillugit qaffasissumik inissisimasunik suleqatigiissitaliorneq

Norgemi siulittaasuuffiup siunnersuutigisimavaa ilinniartitaanermut tunngasuni periusissatigut sulineq aallartinneqassasoq. Tamanna tunuliaqutaralugu EK-U aalajangiivoq qaffassisumik inissisimasunik suleqatigiissitaliamik pilersitsisoqassasoq, ilinniartitaanermut tunngasuni siunissami nunat avannarliit suleqatigiinnerannut siunnersuusiortussaq aamma periusissatigut misissuineramik suliaqartussaq.

2.2.7 Inersimasut Ilinniartitaanerat pillugu Attaveqaqatigiiffik (NVL)

Inersimasut ilinniartitaanerat pillugu Attaveqaqatigiiffimmi (NVL) attaveqaatini ingerlatani assigiinngitsuni ukiuni kingullerni annertuumik Kalaallit Nunaat peqataasarsimavoq. NVL-ip iluani suleqatigiinneq pissarsiffiulluarmut annertuumik pissutaavoq Kalaallit Nunaanni pingaarnertut ataqatigiissaarisut tungaannit piginnaasaqarluarneq pimoorussisumillu suliniuteqarneq immikkoortumi aqutsisuni suleqatigiissitanilu Kalaallit Nunaata peqataanerannut assersuukkaanni.

NVL-imut nunami attaveqaatissamik nutaamik Kalaallit Nunaat toqqaasimavoq. Attaveqaat nutaaq Ilitsersuisarfimmi atorfeqarpoq. Taamaalilluni immikkoortumi ingerlatat ilitsersuisarfiup ingerlataanut ataqatigiissarnerinik qulakkeernissaq siunertaralugu suliffeqarfimmut inissinneqarnissaa siunertarineqarpoq.

Sumiiffinni siunnersuisartut attaveqatigiivini kiisalu suliatigut sammisaqarfinni assigiinngitsuni inerisaanerni Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfik aamma Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfik kiisalu Danmarkimi Kalaallit Illuini ilinniartitaanernut siunnersortit suleqatigalugit ilisimasanik avitseqatigiinnermik sulisoqarpoq.

NVL-imut atasunik Kalaallit Nunaanni attaveqaatit sisamaapput. Taakku tassaapput Nalilersuisartut attaveqaqatigiiffiat, Ungasianeersunut attaveqaqatigiiffik, Ilitsersuisunut Attaveqaqatigiiffik kiisalu IKT pillugu attaveqaqatigiiffik. Ilitsersuisunut Attaveqaqatigiiffik ilitsersuinermut tunngasuni ineriartornermi ilisimasanillu avitseqatigiinnermik suliaqarpoq. IKT pillugu attaveqaqatigiiffik NVL-imi IKT pillugu attaveqaqatigiiffimmi ilaasortat allat suleqatiginnilluarpoq.

Nalilersuisartut attaveqaqatigiiffiat assersuutigalugu inersimasut ilinniartitaaneri isernissamut periarfissat allat atornissaannut inersimasut inuussutissarsiutitigut misilittagaannik erseqqissaaneq nalilersuinernillu misissuineq. Tamanna pisarpoq ilinniartitaaneri ilia kiisalu Majoriaq suleqatigeqqissaarlugit. Nalilersuisartut attaveqaqatigiiffianni ilaasortat sulinerat, kiisalu nunani avannarlerni nalilersuisartut attaveqaqatigiiffiiniq allanik suleqateqarneq Kalaallit Nunaannut annertuumik attuumassuteqarpoq, tassa inuussutissarsiornermi inersimasut sulisut ilinniagaqarsimanngitsut amerlammata.

Ungasianeersunut attaveqaqatigiiffik inersimasut pillugit ungasianiit atuartitsineramik immikkoortumilu inerisaanermik suliaqarpoq. Majoriamik Kalaallillu Nunaanni inuussutissarsiortut suleqatigalugit inersimasut Majoriami atuartunut App-it marluk inerisarneqarsimapput.

Saaffigisassap NVL suleqatigiiffiullu sulinera pillugu kiisalu tassani nittartagaq, nutaarsiassat ataatsimiinnermi suleqatigiiffiusut allat pillugit paasissutissiisarpoq. Tamanna ilaatigut DialogWeb aqqutigalugu pisarpoq, akuttunngitsumik Kalaallit Nunaanniit nutaarsiassat ingerlateqqinneqartar-

lutik, taakku www.nvl.org -imi saqqummersinneqartarlutik. DialogWeb-imi nutaarsiassat Kalaallit Nunaanni siunnersuisarfinnik aamma Danmarkimi Kalaallit Illuinut siaruartinneqartarput.

2017-imi upernaami Kalaallit Nunaata, Savalimmiut aamma Ålandip akornanni oqaloqatigiiffiusumik ataatsimiittoqarsimavoq, siunertaq tassaasimalluni nunani pineqartuni Inersimasut ilitsersuunneri aamma Inuuneq naallugu ilinniarneq pillugu politikikkut suliatigullu alaatsinaanneq annertunerulersimalluni. Aallartitat arfineq marluk Kalaallit Nunaanneersut peqataasimallutik, saaffigisassaq kiisalu IKT aamma Kalaallit Nunaanni siunnersuisartut attaveqatigiiffiannit ungasianeersunullu attaveqatigiiffimmi ilaasortat ilanngullugit.

Saaffigisartagaq attaveqatigiiffiillu sisamat akornanni suleqatigiinnikkut aggustip naanerani Nuummi isumasioqatigiinnisssaq pilersaarusiorneqarpoq. Isumasioqatigiinnerup qulequtaa tassaavoq Inersimasut ilinniarnerat nutaaliorfiusoq. Inuttut aaqqissugaasumillu ilinniarneq allanngornerlu.

2.3 Ingerlatat allat

2.3 1 Nunat Avannarliit kisitsisitigut paasissutissatigut suleqatigiinnerat

Naatsorsueqqissaartarfik nunani avannarlerni attaveqatigiiffinni arlalinni ilaasortaavoq, taakku kisitsisitigut paasissutissaliornerup iluani misilittakkanik paarlaasseqatigiittarput. Assersuutigalugu innuttaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissat aamma ilinniartitaaneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat pillugit attaveqatigiit. Aamma ikiorsiisarfiit pillugit suleqatigiittoqarpoq, assersuutigalugu nunani webikkut aaqqissuussisut akornanni suleqatigiinneq pilersinneqarsimalluni. Kiisalu Nunani Avannarlerni kisitsisitigut paasissutissat ukiumut saqqummersinneqartartut pillugit Naatsorsueqqissaartarfik ilanngussisarluni. Attaveqatigiit annerusumik elektroniskimik attaveqatigiittarput. 2016-imi Naatsorsueqqissaartarfik Det nordiske Web pillugu ataatsimiinnermi aamma ukiumut saqqummersinneqartartoq atuagaq pillugu ataatsimiinnermi peqataasimavoq. Ataatsimiinnerit marluusut Københavnimi ingerlanneqarput.

Nunat avannarliit nalunaarsuisarnerannik ataatsimut ilisimatusarnerup pitsannorsarnissaanik siunertaqartumi NordMAN pillugu suliniummi peqataanissamut NordForskimiit 2016-imi aamma 2017-imi akiliutinik Naatsorsueqqissaartarfik pissarsisimavoq. Suliniutip kingunerisaanik iluanaarut tassaavoq Naatsorsueqqissaartarfiup nalunaarsuiffiinik annertunerusumik uppernarsaaneq. Aggusti 2017-imi Nordman pillugu suliniummi nunani akisussaasut Nuummi ataatsimiissapput.

2.3.2 Allat

Suleqatigiiffiqineqartut erseqqissarneqartut saniatigut Kalaallit Nunaat atorfilittatigut, pisortat suliffeqarfiisigut aamma inuit ataasiakkaat peqataanerisigut nuttarneq pillugu suliniummi NORDPLUS-imi peqataasimavoq.

Suleqatigiinnermi ingerlasumi Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu tunngasutigut suli siulersuisuni, suleqatigiissitani ataatsimiititaliaagallartunilu peqataasarpoq.

3.1 Suleqatigiiffiusut nutaat. Aalisarnermut, Imaani uumasuteqarnermut, Nunalerinermut, Inuussutissalerinermut Orpippassualerinernullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-FJSL)

Ukiuni sisamani nutaani FJLS-imi (aalisarnerq, nunalerineq, inuussutissalerineq, orpippassualerineq) 2017-2020-imut ingerlataqarfimmi suleqatigiinnermi suliniutit NP Piujuartitsinermit tunngaveqartumik ineriartortitsinermi angunikkanik aallaaveqarpoq (Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, aamma taaneqartoq Sustainable Development Goals - SDG). SDG-imi aallaaveqarnikkut FJLS-imi ingerlataqarfimmi nunat avannarliit suleqatigiinnerat Agenda 2030-imi tulleriinnilersuinermi nunarsuarmi nunat isumaqatigiiffigisaanni nunarsuarmi unamminartut annertuut arlalissuit aaqiiffiginissaannut iluaqutaavoq 2030– silap pissusaata allanngorneraniit bakteeriani napparsimalersutaasartuni sunnerneqarsinnaanngitsut allanngoriartorneranniit inuusaatsikkut nappaatini ajornartorsiutit amerliartuinnarnerannut. FJLS-imi ingerlataqarfimmi suliniummi nutaami NP 17 SDG-ip naammassinissaanut iluaqutaanissaq, tassa anguniakkat siunissami qanittumi nunani avannarlerni nunanut annertuumik pingaaruteqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.

Ingerlataqarfiup sulinera tulleriinnilersuineralu FJLS-imi suleqatigiinnermut attuumassuteqartunut anguniakkanut anguniakkallu ilaannut attuumassuteqarput. FJLS-imut immikkut attuumassuteqartutut isigineqartut SDG-imi anguniakkat tassaapput: **Anguniagaq 2:** Kaanneq nungullugu, inuussutissatigut isumannaatsuuneq angullugu, pitsaanerumik inuussutissaqarneq qulakkeerlugu aamma piujuartitsinermit tunngaveqarnerumik nunalerilerneq; **Anguniagaq 3:** Kikkunnut tamanut pitsaanerumik peqqissuuneq peqqinnarnerumillu inuuneqarneq qulakkeerlugu; **Anguniagaq 6:** Kikkunnut tamanut imermut piujuartitsinermit tunngaveqartumik periarfissaqarneq qulakkeerlugu, imissatigut piujuartitsinermit tunngaveqartumik aqutsineq qulakkeerlugu aamma inunnut tamanut peqqinnissakkut periarfissaqarneq; **Anguniagaq 8:** Piujuartitsinermit tunngaveqartumik aningaasarsiornikkut siuariartorneq siuarsarlugu, tamakkiisumik naammassisaqarfiusumillu suliffeqarneq qulakkeerlugu aamma kikkunnut tamanut naammaginarumik suliffeqarneq qulakkeerlugu; **Anguniagaq 12:** Atuinerup tunisassiornermilu aaqqissuussinerit piujuartitsinermit tunngaveqarneri qulakkeerlugit; **Anguniagaq 13:** Silap pissusaata allanngornerata taassumalu kingunerisaanik akiuinissamut erninnaartumik iliuuseqarluni; **Anguniagaq 14:** Nunarsuarmi imarpiit allanngortinnginnissaannut imarpinni imaanilu isumalluutitik atuinerup piujuartitsinermit tunngaveqartuunissaa pitsaanerulersillugu; **Anguniagaq 15:** Pinngortitami ataqatigiinnerit pinngortitamilu isumalluutit piujuartitsinermit tunngaveqartumik illersorlugit pitsaanerulersillugillu. Pinngortitami ataqatigiinnerit allanngutsaaliorlugit qulakkeerlugillu, inoqajuitsoqarfiup siuariartornera akiorlugu uumasullu assigiinngisitaartuunerini annaasaqqaqinnissaq pinngitsoortillugu.

Nunani Avannarlerni nunat piujuartitsinermit tunngaveqarnerumik pingaarnertut tunisassiornerup qulakkeerneqarnissaani immikkoortuni arlalinni nunani tamalaani siuttuupput, Nunanilu Avannarlerni nunat piujuartitsinermit tunngaveqarnerumik inuussutissatigut nerinissap pilersinneqarnerani ilaatigut iluatsitsisarnerit angusimallugit – ukiuni aggersuni suleqatigiinnerup annertusineqarnissaa tassani kissaatigineqarluni.

FJLS-imi ingerlataqarfik siamasissorujussuarmik piujuartitsinermik tunngaveqarluni sulivoq, piujuartitsinermik tunngaveqarnermik isiginninnerit amerlanersaat ingerlataqarfiup sulineranut ikkuniarneqarlutik; assersuutigalugu uumassusilitsigut annertusaaneq pillugu piujuartitsinermik tunngaveqarnermi piumasaqaatit suliarinerinut atatillugu.

Nunani Avannarlerni uumassusilitsigut annertusaanerup ineriartortinnera FJLS-imi ingerlataqarfimmi ukiuni kingullerni suliffiusimavoq pingaaruteqartoq. Tamanna nunat siulittaasuunerminni suliniutaannut nunanilu tamalaani ingerlatanut assigiinnngitsunut atuuppoq. Nunani Avannarlerni uumassusilitsigut annertusaaneq imartani, orpippassuarni nunaatinilu naggorissuni, piujuartitsinermik tunngaveqartumik atorveqartuni pinngortitami isumalluutininik pigissaarfiusunik tunngaveqarpoq.

FJLS-imi suleqatigiinnermi suliniutit nutaat aalisarneq, nunalerineq, inuussutissalerineq orpippassualerinerlu eqqarsaatigalugit nunani avannarlerni pingaarnersiutinermik marlunnik allaaserisaqarpoq: a) Nunani Avannarlerni uumassusilitsigut annertusaanerup ineriartortinnera aamma b) piujuartitsinermik tunngaveqartumik inuussutissatigut aqqissuussinerit.

FJLS pingaarnertigut anguniakkat marluk anguniarlugit pilersaarusiornikkut suliniuteqarfimmi arlalinni sulivoq. Suliniuteqarfiit taakku tassaapput: 1) Uumassuseqarnikkut isumalluutininik piujuartitsinermik tunngaveqartumik aqutsineq; 2) Pingaarnertut tunisassiornermiit sunnerneqarsinnaannginneq annertusillugu aamma silap pissusaannik sunniutit annikillisillugit; 3) One Health, uumasut peqqissut uumasullu atugarissaarneri; 4) Nerisassat peqqinnartut isumannaatsullu nerisassatigullu ileqqut peqqinnartut; 5) Nutaaliornernik pitsanngorsaasut oqartussat aamma tunisassianik kiffartuussinernillu nutaanik inerisaaneq; 6) Nalunaaqutsersuinermik aqqissuussineq aamma tunisassiorneq piginnaatitsisoq; 7) Nunaannami aningaasaqarneq assigiinnngisitaartoq.

3.2 Aalisarneq

Aalisarnikkut suleqatigiinnermi aalisakkat piujuartitsinermik tunngaveqartumik inuussutissaanerata erseqqissarnissaa nalinginnaasumik isiginiarpaa, nunarsuarmi inuussutissatigut pilersuinikkullu isumannaatsuunermit iluaqutaasoq aamma siunissami inuussutissatigut tunisassiornerup piujuartitsinermik tunngaveqarnissaanut.

3.2.1 Imartat eqqissisimatinnissaannut nunat tamalaat isiginninnerat

Nunani Avannarlerni aalisarnikkut suleqatigiinnermi imartat illersornissaannik nunat tamalaat isiginninnerat illuanilu imartanik imaanilu isumalluutininik piujuartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarneq pillugu oqaloqatigiittoqarpoq. Nunat Avannarliit imaani isumalluutininik piujuartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarnermik isiginnittumik Nunani Avannarlerni aalisarnikkut suleqatigiinneq oqaluserisani qaffasissumiippoq. Pingaarpoq isummani tassani Nunat Avannarliit erseqqissuunissaat, nunarsuarmi nunat allarpassuit imartat eqqissisimatinnissaannut illersorneqarnissaannullu sakkortuumik siunniussaqaarsimammata. Nunani Avannarlerni nunat amerlanerusut aalisarnermiit aningaasarsiornikkut pinngitsuugaqarsinnaanngilluinnarput aamma imaani isumalluutininik piujuartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarneq nunanit avannarlernit salliutinneqarluni. Inuussutissat isumannaatsuuneri aamma imaanit isumalluutininik piujuartitsinermik tunngaveqartumik

iluaquteqarneq pinnagu nunat tamalaat illersuinernik isiginninniarnernerat unamminartutut isigaarput. Nunani naalakkersuisut aamma NGO-t imartat eqqissisimatitaanissaannik siunniussaartut nukittuujupput, aningaasaaterpassuallit misigissutsikkullu sakkortuumik tunngavilersuuteqartut. Nunani Avannarlerni naalagaaffiit aalisartuusut siunissami tassuunakkut unamminartussaqaalersinnaapput taamaattumillu Nunat Avannarliit aalisarnikkut suleqatigiinnerat (pingaartumik suleqatigiinnermi Nunat Avannarliit killiit sinniisuisigut) imartanik aqutsinertut piujuartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarnermik Nunat Avannarliit isiginninnerannik erseqqissaaneq immikkut sianigineqarpoq, oqallifinni tamani suleqatigiinnermi peqataaffigineqartuni. Taamatut isiginninnerup nunani tamalaani oqallifinni attuumassuteqartuni siuariartinnissaa iluaqutaassaaq.

3.2.2 Maannakkut suleqatigiinnermi suliniutit

2017-imi aalisarnikkut suleqatigiinnermut Norgep siulittaasuunerani suliniutini isiginiarneqartut tassaapput imaani uumassusilinnik annertusaaneq, Islandip, savalimmiut aamma Finlandip siulittaasuuneranni suliniutit assigalugit.

Imaani uumassusilinnik annertusaaneq nassuiarneqarpoq imaani isumalluutitut uumassusilinnut periarfissaqarneq, ilisimatusarnikkut nutaaliornikkullu isumalluutitut pitsaanerusumik iluaqutissaqartitsilersoq taamaalillunilu piujuartitsinermik tunngaveqarneq pilliutigineqarpoq aningaasarsiornikkut siuariartornissamut periarfissiilluni.

Aalisarnikkut suleqatigiinnermi imaani uumassusilinnik annertusaanerit ingerlanneqartut:

Small Island Forum on Blue Bioeconomy tassaavoq Savalimmiut, Islandip, Norgep, Sverige, NMRS-ip, FAO-p, Commonwealth Secretariatip, EU-p, Maltap amerlanerillu akornanni suleqatigiinneq. Oqalliffik NP Imarpiit pillugit ataatsimeersuarneranni 2017-imi 5.-9. junimi aallartinneqarpoq. junimi aallartinneqarpoq. Oqalliffittaa *Our Oceans* pillugu ataatsimeersuarnermi, oktober 2017-imi Maltami ingerlanneqartussami ingerlanneqassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq juli 2018-imi FAO-mi COFI-mi ataatsimiinnermut atatillugu saniatigut ingerlatsisoqassasoq.

Fisk og mode august 2017-imi Savalimmiuni ”Blue Fashion Challenge”-mik ingerlataqassaaq, imaani atortut ilusilersuinermut mutinullu nutaaliornernut atorineqarlutik. Imaani atortut pillugit immikkut ilisimasallit saqqummersitsinerat oktober 2017-imi Savalimmiuni ingerlanneqassaaq ilusilersuinikkut mutilerisullu suliffeqarfiit nunani tamalaani ilisimaneqartut suleqatigalugit. Puisit amii Kalaallit Nunaanneersut suliniummi ilaassapput.

Finlandip siulittaasuunerani 2016-2018-imi suliniut *Nordisk Køreplan for Blå Bioøkonomi* ingerlatissavaa, imaani uumassusilinnik annertusaanerup iluani Nunani Avannarlerni nunat maannakkut suleqatigiiffigisaasa suleqatigiiffigisinnaasaallu suunerinik paasisaqarnissamut pitsanngorsaannissamullu iluaqutaasussaaq aamma Nunani Avannarlerni tatsini imartanilu isumalluutini periarfissanik iluaquteqarnissamut kiisalu nutaaliornernik nutaanik inerisaannissamut sammisassat tullerriaarnissaannut pilersitsisussaaq.

Norgep 2017-2019-imi siulittaasuunerani imaani uumassusilinnik annertusaanermi suliniut sulissutigineqassaaq, tassunga ilanngullugu suliniutit ilai arlallit:

Plast pillugu suliniutip Nunani Avannarlerni imaani uumasuni aalajangersimasuni mikroplasteqarnek qulaajassavaa aamma imaani uumassusilinnik inuussutissarsiutinut kingunissat nassuiarlugit. Imaani mikroplastit inuussutissanut pisarput inuillu peqqissusiannut sunniuteqarsinnaallutik. Taanna aamma imaani uumasunut pinngortitamilu ataqatigiinnernut artukkiisinnaalluni.

Aalisarnermi pinerluttuliorneq North Atlantic Fisheries Intelligence Group (NA-FIG), Norgemiit, Sverigemiit, Danmarkimiit, Savalimmiuniit, Kalaallit Nunaanniit aamma Islandimiit ilaasortaartoq suleqatigiilluni ukiuni pingasuni suliniut. Taakku saniatigut aamma Tyskland, Canada, USA, Irland, Spania, Holland aamma Tuluut Nunaat ilaasortaapput. Nunat ilaasortaasut tamarmik aalisarnikkut, akitsuusersuinikkut akileraartarnikkullu oqartussaniit immikkut ilisimasaqartunik peqataatitsipput.

Aalisarnermi pinerluttuliorneq amerlanertigut killeqarfinnik qaangiilluni aaqqissugaasumik pinerluttuliornerusarpoq aamma nunarsuaq tamakkerlugu immikkoortortaarluni. Suliani annertuuni paasiuminaatsunilu nunat killeqarfii nunaviillu akornanni nunat tamalaat suleqatigiinnerannik atorfissaqartitsisoqarpoq. NA-FIG-i taamaattumik Interpolimik aamma NP Ikiaroorartut Pinerluttulerinerlu pillugit allaffianik (UNODC) suleqateqarpoq, taakku marluullutik pinerluttulerinermi suliani nunat tamalaat suleqatigiinneranni ikiuunnissamut piginnaatitaapput. September 2017-imi aalisarnermi pinerluttuliorneq pillugu NP annertuumik ataatsimeersuartitsisoqassaaq. Taanna UNODC-imi aaqqissuunneqarpoq Norge, Indonesia, suliniut PescaDolus ilisimatusarfiusoq, Interpol aamma Ministerit siunnersuisoqatigiivi (NA-FIG) suleqatigalugit. Nunarsuaq tamaat isigalugu unioqqutitsisumik aalisarnerup saniatigut aalisarnermi pinerluttuliorneq annertuumik ajornartorsiutaavoq, aamma tassaniillutik pinerlunnikkut aningaasarsiat aningaaserivinnut inissineqarneri, ileqqorlunnikkut iluanaarniarnerit, inunnik niuerneq (soorlu aalisariutini pinngitsaalilluni sulisoqarnek), persuttaaneq peqquserlunnerillu.

Suliniuummi siunertaq tassaavoq nalitusaaviit tamaasa aqqusaarlugit unioqqutitsinerit misissornissaat. Eqqarsaat tassaavoq aalisarnermi pinerluttuliornerit annertuumik ajornartorsiutaasut aaqqiiffiginissaannut oqartussa qarfiit tamaasa atorneqarnissaat. Kalaallit Nunaat KANUAANA-kkut peqataavoq.

Annaasat aalisarneri Ukiuni pingasuni suliniut aalisarnermi atortut annaasat tamatumalu malitsigisaanik annaasat aalisarnerisa annikillisinneqarnissaannut attuumassuteqartut pillugit Nunani Avannarlerni nunat akornanni ilisimasatigut attaveqatigiinnikkullu attaveqatigiinnik pilersitsinissaq siunertaalluni. Imaani eqqakkat nunani tamalaani oqalliffinni sammineqaraluartut suliatigut samminerusumik suliniut oqalliffimmik pilersitsissaaq. Suliniut ilisimasanik tunngaveqassaaq aamma misilittakkanik paarlaasseqatigiiffiit attaveqatigiiffiussalluni aamma illugiinni aaqqinerit aaqqissuussinernik iluaquteqartitsissalluni. Kalaallit Nunaat KANUAANA-kkut peqataavoq.

Tareskov Silap pissusaanut naleqqussarnermut atasumik qeqqussanik alliaartortitsivik iluaquteqarnerlu. Suliniut qeqqussanit imaani uumassusillit sinnerisa kinneri katersuullutik sivisuumik uninngasut annertussusaat pillugit ilisimasanik annertunerulersitsissaaq.

3.2.3 Aalisarnermi pisuussutinit iluanaarutit pillugit isumasioqatigiinneq

Nunani avannarlerni killerni aalisarnermi akitsuutit pillugit sulii allamik isumasioqatigiinnerup ingerlanneqarnissaanut, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik peqatigalugu APN AG-Fiskimiit aningaasanik pissarsivoq. Isumasioqatigiinneq oktober 2016-imi Reykjavíkimi ingerlanneqarpoq, Kalaallit Nunaanniit, Islandimiit, Savalimmiuniit, Norgemiit, Canadamiit atorfillit kiisalu Danmarkimiit Islandimiillu immikkut ilisimasallit peqataaffigisaat. Isumasioqatigiinnermut tunuliaqutaasoq tassaavoq pisuussutinit iluanaarutinit akitsuutit pillugit oqallinnerit ingerlaannarnera pingaartumillu Kalaallit Nunaannisut, Islanditut, Savalimmiusut, Norgetut aamma Canadatut ittuni nunani annertulluni. Isumasioqatigiinnermi ukiuni kingullerni ineriartorneq pingaarnertigut isiginiarneqarpoq kiisalu nunani avannarlerni nunani aalisarnikkut akitsuutit qanoq aalajangersarneqartarneri piviusumillu qanoq akilersinniarneqartarneri. Nalunaarusiaq sulineri atugassatut Norden.org-imi saqqummersinneqarumaarpoq.

3.2.4 Aalisakkani akuleriinni aalisarnermik aqutsinerup pitsaanerulersinnissaa pillugu isumasioqatigiinneq

Isumasioqatigiinneq Pinngortitaleriffimmit aqunneqartoq aalisakkani akuleriinnik aqutsinermut atatillugu piginnaasanik inerisaanerup qulakkeerneqarnissaanik siunertaqartoq kiisalu nunani avannarlerni nunani aqutseriaatsitigut misilittakkat erseqqissarlugit. Ulluni pingasuni isumasioqatigiinneq Nuummi ingerlanneqarpoq, Norgemiit, Sverigemiit, Islandimiit, Danmarkimiit, Savalimmiuniit aamma Kalaallit Nunaanniit annerusumik aqutsisunit peqataaffigineqartoq ilisimatuunillu ilaneqarsimasoq. Isumasioqatigiinnermiit angusat aqutsinikkut anguniakkanik aqutsviit siunissami sulinnissaanut siunnersuutit atorneqassapput. Pinngortitaleriffik aamma Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik peqataapput.

3.3 Aalisarnermut, Imaani uumasuteqarnermut, Nunalerinermut, Inuussutissalerinermut Orpippassualerinermullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi suleqatigiinnerit allat.

3.3.1 Nunat avannarliit uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasallit

2014-imi siulittaasuunermi suliniutimini Island nunani avannarlerni ataatsimoorussamik uumassusilinnik annertusaanermi periusissiamut ataatsimoorussamut siunnersuusiornermi pingaarnertut siunertaqartumik Nunat Avannarliit Uumassusilinnik Annertusaanermut Immikkut Ilisimasalinnik pilersitsinissamut suliniuteqarpoq. Immikkut ilisimasallit MR-SAM-imiit piginnaatinneqarput aamma siunertaq tassaalluni suliatigut ministerit siunnersuisoqatigiivinit arlalinnit tapersorsorneqartumik ingerlataqarfinnut assigiinngitsunut periusissiatut periusissiassaq akuerineqarumaartoq. Periusissiamik suliaqarnissamut piareersarnertut nunani avannarlerni *pitsaanerpaatut-assersuutit* mappersakkamik suliaqartoqarpoq: ”Nordic Bioeconomy – 25 cases for sustainable change”. Mappersakkami periusissiami suliareqqitassatut toqqagaanni: nunani avannarlerni isumalluutinik tunisassiornerup atuinerullu ataqatigiinneri, isumalluutitigullu kinguneqarluarneri kaaviiartinnerilu pitsaaningortinniarlugit sulissutigeqqinnissaanik nunani avannarlerni uumassusilinnik annertusaanerup iluani nukittuffiit sisamat erseqqissarneqarput: *replace*, *upgrade*, *circulate* og *collaborate* taakkulu aqutigalugit nunani avannarlerni nunani piujuartitsinermik tunngaveqartumut allangortitsinermut iluaqutaalluni. Nalunaarusiaq nunani

avannarlerni nunaniit oqaluttuanik iluatsittunik 25-inik tunngaveqarpoq, uumassusilinnik annertusaalluni suliniutit naammassineqarnissaasa iluatsiffiini.

Nalunaarusiami kalaallit nunaanni suliniutit marluk allaaserineqarput:

qalerallit nerpiinik taamaallaat tunisaqarnermiit aamma niaqqunik, papeqqunik saanertaanillu tunisaqalernerup niuernerup najoqqutani Polar Seafoodip allanngortissimavaa. Maskiinat pitsaanerulersinnerisigut aalisakkap tamakkingajallugu iluaqutigineqarsinnaanera ajornarunnaarsimavoq, tamatumalu iluaquteqarneq 50 %-imiit 90 %-imut qaffatsissimallugu. Siusinnerusukkat aalisakkat sinnera 50 % iginneqartarsimavoq, imaluunniit qimminut nerukkaatissatut ilaannikkut atorineqartarluni. Maannakkut siusinnerusukkat avatangiisinik ajoqusiinnaasutut eqqakkatut isigineqartut sinneqartoorfiusumik tunisassiornerup allanngortitsineq Polar Seafoodip iluatsippaa.

Royal Greenlandi Ilulissani raajaleriffimmini raajat qaleruaannit qajuusanik tunisassiorpoq. Raajanik suliareqqiinnermiit qaleruanit sinnikut siusinnerusukkat suliffissuarmut illoqarfimmullu avatangiisitigut ajornartorsiutaasimapput, tassa eqqakkat siusinnerusukkat akuerisaasumik imaanut iginneqartarmata. Royal Greenlandi taamaattumik piffissap ilaani qaleruaniit nerukkaatissanik tunisassiorsimavoq, kisiannili attaveqaatit naammaginangitsut, nukissiornermi akit qaffasissut aamma niuerfinnut allanut Kalaallit Nunaannit assartuinnermi akit akisuut qajuusanik tunisassiornerup imminut akilersinnaanera unamminartuutissimallugu. Ilulissani raajaleriffimmi qaffaasoqarnerata kingorna Royal Greenlandi maannakkut raajat qaleruaat inuit nerisassaannut naleqquttunngortissimavai. Taamaalilluni raajanit iluaquteqarnerup marloriaatinngortinneqarnera ingerlatseqatigiiffimmut iluatsippoq aamma siusinnerusukkat iginneqartartunit naleqarnerulersitsilluni.

Nunat Avannarliit Uumassusilinnik Annertusaanermut Immikkut Ilisimasallit 2017-imi upernaami nunat avannarliit uumassusilinnit annertusaanermi periusissiamut ataatsimoorussamut missingersuusiorsimapput.

Periusissiami

- nunani avannarlerni ingerlataqartunut aamma Nunani Avannarlerni maannakkut uumassusilinnit annertusaanikkut suliniutinut naleqarnerulersitsisut isiginiarneqarput,
- nunani avannarlerni uumassusilinnik annertusaanermi iluatsitsisunik oqaluttuanik tunngaveqarpoq, aamma iluatsitsisimanerit Nunani Avannarlerni sapinngisamik siaruartinniarneqarlutik,
- pullaviusoq tassaavoq ajornartorsiutinik isiginninniarneq uumassusilinnik annertusaanermi immikkoortui ataasiakkaat isiginiarnagit uku sammillugit taarserneqarsinnaaneq, kaajallaatitseqqissinnaaneq, pitsaanerulersitsineq suleqatigiinnerlu.

Periusissiaq nunani avannarlerni uumassusilinnik annertusaanermi aalajangiisartut, ilisimatuut, inuunnaat akornanni suleqatigiiffiit kikkullu tamaasa peqataatinnissaannut atorineqassaaq.

Periusissiaq junimi Ålesundimi ministerit ataatsimiinnerini nunani avannarlerni suliatigut ministerini oqallisigineqassaaq. Ukiaru missingersuut naammassineqarsimasooq 2018-imi qaammatini siullerni pingasuni MR-SAM-imi inaarutaasumik akuerineqarnissaa siunertaralugu atorfilittat ataatsimiititaliaanni aamma ministerit siunnersuisoqatigiivini suliarineqartussanngorlugu nassiuunneqassaaq.

3.3.2 Nunani avannarlerni killerni uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasallit

2014-imi suliniummi 'Arctic Bioeconomy I'-imi kaammattuutit ilaat tassaasimavoq Nunani avannarlerni killerni uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasalinnik pilersitsinissaq. Nunat avannarliit uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasalinnut nerlersuisinnaasunik nunani uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasalinnik pilersitseqqullugit nunani avannarlerni nunat kaammattorneqarsimapput. Nunani avannarlerni killerni uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasallit tunuanni eqqarsaat tassaavoq pitsaanerpaamik nunarsuup immikkoortuni piginnaasat ilisimasallu ataatsimoortinnissaat taamaalillunilu Nunat avannarliit uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasalinnut ataatsimut nerlersuisuullutik taamaalilluni ataatsimut soqutigisat oqallisigisani sakkortunerulerlutik. Immikkut ilisimasallit sulinerat nunani avannarlerni killerni uumassusilinnik annertusaanermut periusissialiornermik aallussissaaq. Immikkut ilisimasallit oktober 2015-imi pilersinneqarput. Periusissiamut missingiummi sammisut ukuussasut paasineqarallaput:

- Nunarsuup immikkoortuani politikkikkut oqalliffik periusissiatigullu eqqarsarfik
- Imaani uumassusilinnik annertusaaneq
- Isumalluutit annikippallaartumik iluaqutigineqartut periarfissallu nutaat
- Nutaaliornermut iluaqutaasumik nunami immikkoortut attaveqaatillu ineriartortinneri
- Ingerlataqarfinni assigiinngitsuni periarfissat
- Nunat avannarliit aamma EU H2020-ip akornanni aningaasalersuineq qanoq sunniiveqatigiiffiussua?
- Annertuumik takorluuisumik aningaasalersuineq

Aggusti 2016-imi Nunat avannarliit killiit siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinnerinut atatillugu Qaqortumi ingerlanneqartumik pisortat aningaasaliisimasut siullermik ataatsimiipput. Nunani avannarlerni killerni uumassusilinnik annertusaanermi sulineq nunani avannarlerni killerni aalisarnermut naalakkersuisut september 2016-imi Narsarsuarmi ataatsimiinneranni saqqummiunneqarput.

Periusissiami sulineq nunat avannarliit killiit suleqatigiiffiannit NORA-mit aningaasalersorneqarpoq. Nittartakkamik pilersitsisoqarsimavoq: www.wnbioeconomy.com

Henrik Leth (Grønlands Erhverv) aamma Lisbeth Schöneman-Paul (Royal Greenland) nunani avannarlerni uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasalinni aamma nunani avannarlerni killerni uumassusilinnik annertusaanermi immikkut ilisimasalinni Kalaallit Nunaata sinniisorai.

Pingaarnertut suliniut – Immap naqqanik assiliorneq

Kalaallit Nunaata danskit siulittaasuutitaqarneranni aallarnerneqartumi ukiuni pingasuni ingerlanneqartussami (2015-2017) taaguutilik “Immap naqqani uumassusillit assigiinngisitaarnerisa nalunaarsoqqissaarnissaat aammalu Issittumi Atlantikullu avannaani sunnertianeq”.

Immap naqqata nalunaarsoqqissaarnissaanut suliniut Pinngortitaleriffimmit siunnersuutigineqarsimavoq siunertarineqarporlu nunani avannarlerni ataatsimoorullugu immap naqqani uumassusillit assigiinngisitaarnerisa sunnertiassusiisalu nalunaarsoqqissaarneranut malinnaaffigineranullu nalunaarsuiffiup ineriartortinnissaanut, aammalu ilisimasanik paarlaateqatigiittarnermut toqqammavissamik pilersitsinissaq. Atulersitsinissami Kalaallit Nunaanni aalisarnermik misissuinerit toqqammaviussapput.

Suliniut Pinngortitaleriffiup iluani atortulersuutit pioreersut tunngavigalugit ingerlanneqassaaq, aammalu nunat avannarliit Norgep, Islandip, Savalimmiut Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiinneq, tamatuma saniatigut Canada, USA aamma Rusland. Nunat avannarliit ataatsimoorullugu nalunaarsuiffimmik ineriartortitsinerisa qulakkiissavaa nunat akornanni paasissutissanik assersuussisinnaaneq, aammalu imaani uumassusillit pillugit aqutsinermut assingusunik paasissutissanik peqarnissamut tunngavissiissalluni. Kalaallit Nunaanni atulersitsinissaq atorneqarsinnaavoq misilittakkatigut tunngavittut, aammalu nunani avannarlerni immikkut ilisimasallit akornanni suleqatigiinnermut piviusunngortitsinermut, aammalu nunanut allanut peqataasunut tamatuma kingorna assingusunik najoqqutassanik, aammalu aalajangersimasunik ilisimatusaatinut pilersitsinissanut atatillugu tunngavissatut atuussinnaalluni.

Issittumi Atlantikullu avannaani imaani sammisanik ingerlataqarnerup annertusinissaanik ilimagisat tunngavigalugit aammattaq imaani avatangiisit suli annertunerusumik tatineqassapput. Imaani uumassusillit assigiinngisitaarnerisa illersorneqarnissaat taamaattumik suli pingaarnarulissaaq aningaasarsiutigalugu sammisat annertusiartornerat ilutigalugu. Imaani angallannerup aalisarnerullu annertusinergit Issittumi Atlantikullu avannaani imartaani avatangiisit qanoq malussaritsiginerisa misissornissaat pisariaqassaaq. Immap naqqani uumassusillit assigiinngisitaarnerat pillugit ilisimasaq tamanna pingaaruteqarluinnassaaq siunissami aalisarnermut avatangiisinillu aqutsinissamut aammalu aningaasarsiutigalugu aalisarnermut, ilisimatuussutsikkut uppersaaratit atorneratigut nungusaataangitsumik tunngaveqarnerup uppersarnissaa siunertaralugu. Ilisimasat misilittakkallu Issittumi katersorsimasat, nunat avannarliit aammattaq immanut allanut atorsinnaavaat, taamaalilluni nunat avannarliit imartaani tamani pitsaanerusumik ilisimasaqalernissamut tunngaviusinnaammata.

Pinngortitaleriffiup misissuilluni kilisaataani immap naqqani uumasut assigiinngisitaarnerat siuariarsimanerat il.il. misissorneqarneri pillugit nalunaarsuiffik atortuulersinneqarpoq. Nalunaarsuiffimmik ineriartortitsineq atulersitsinerlu nunat tamalaat immikkut ilisimasallit Kalallit Nunaanneersut, Norgemeersut, Islandimeersut, Savalimmiuneersut, Canadameersut, Ruslandimeersut aamma Tuluit Nunaanneersut akornanni suleqatigiinnikkut pivoq. Ingammik suleqatit Ruslandimeersut aamma Canadameersut misilittagallit peqataatinneqarneri nunani avannarlerni piginnaasanik pilersitsiniarnermut ilapittuutaapput.

Anguniagaavoq nalunaarsuiffik, aningaasat ikittuinnaat atorlugit, nunani avannarlerni kilisaatini misissuiffiusuni tamani atulersinneqarsinnaassasoq. Uuttuutini pingaarluinnartoq tassaavoq suliniutip taassuma ilisimasanik nuussinernut, sulisut ilinniartitaanerannut aamma sumukarfiit pillugit atuakkat ineriartortinnerinut kaammattuutaanissaa, taamaalilluni nunat ataasiakkaat piffissap ingerlanerani nammineerlutik suliassamik isumaginnilersinnaallutik aamma immap naqqanik piffissami sivisuumi nakkutilliinnermut tunngatillugu issittumi nunat tamarmik naligiissumik suleqatigiinnerannut ilaalerluni. Pingaartumik Ruslandimii Canadamilu peqataasut misilittagaqartut ilanngutitinnerisigut nunani avannarlerni nunani piginnaasat inerisarneqassapput.

Suliniut pilersaarutaasumik siumut ingerlavoq. Ilisimasat misilittakkallu suliniummi katersorneqarsimasat Issittumi Siunnersuisoqatigiit CAFF-CBMP-imi sulinerannut aamma 'State of the Arctic Marine Biodiversity Reportip (SAMBR) suliarineranut annertuumik iluaqutaasimavoq. Suliniummi aqutsisoq tamatuma saniatigut Tunumi Islandimiut qaleralinniarnersa MSC-mik meqqilersornerinut tunngatillugu 'aningsaliisimasutut siunnersuinermi' peqataasimavoq, suliniummi nalunaarsukkat uumaffigineqartut sunnertiasut nalilersornerinut ilaasimallutik. Aamma taamaappoq Kalaallit Nunaata Kitaani kalaallit uppersaallutik suliaqarnerannut atatillugu.

Suliniutip taassuma naammassineqarnera Pinngortitaleriffimmut pitsaalluinnarpoq. Suliniut Nunani avannarlerni ministerit siunnersuisoqatigiivini siulittaasuuffimmi immikkoortitanit (2015-2017) ukiut pingasut ingerlaneranni 1,5 mio. DKK-nik tapiiffigineqarsimavoq. Suliniut aamma Miljøstyrelsen-Danceami tapiiffigineqarsimavoq (1,5 mio. DKK). Taakku saniatigut suliniut NORA-mit tapiiffigineqarpoq. Suliniut FJLS-imi ingerlataqarfimmi tunngaveqarpoq. Suliniummi APN siuttuusimavoq. Suliniummi aqutsisoq tassaavoq ilisimatoq Martin Blicher Kalaallit Nunaanni silap pissusaanik ilisimatusarfik. Ukiumoortumi isumasioqatigiinnerit 2017-2021-imi ingerlanneqarnerini suleqatigiinnerup ingerlatiinnarnissaanut, Pinngortitaleriffiup peqataaffigisaani nunani avannarlerni suliniutit nutaat aqutugalugit aningaasat qulakkeerneqarsimapput.

3.3.3 NordGen

NordGen - Nordisk Genressourcecenter Center – tassaavoq nunani avannarlerni naasunik, uumasuutiniq orpippassuarnillu piujuartitsinissamik nungusaataanngitsumillu tunngaveqarluni atuinissamut suliffeqarfiusoq. Uumassusillit sananeqaataasigut kingornuttagaasumik isumalluutiniq (inuussutissat nunalerinerlu) piujuartitsinissaq nunani avannarlerni ukiut 30-t sinnerlugit atuussimavoq. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinit NordGen aningaasalersorneqarpoq. NordGenip tunngaviummik peqataaffigalugu suliasaraa inuussutissanit nunalerinermilu attuumassuteqarsinnaasut isumalluutit uumassusilinnik sananeqaataasut kingornuttakkat amerlasuunit assigiinngisitaartut qulakkiissallugit. Tamanna pissaaq atuinikkut, piujuartitsinikkut aammalu imminut atasinnaasumik iluaquteqarnikkut, ilungersuutigalugu uppersaasiornikkut paasissutissiinnikkullu aammalu nunat tamalaat isumaqatigiissutaasa atornerisigut. Sulineq tamanna akisuujuvoq, tamanna pequtaavoq nunat avannarliit toqqaanerannut ataatsimoorlutik aaqqiiniarnissamut. NordGenip nalinginnaasumik anguniagaraa nunani avannarlerni uumasuutinit, naasunit orpippassuarnillu kingornuttakkatut isumalluutit qulakkeerneqarnissaat kiisalu qulakkiissallugu imminut atasinnaasumik tamakkuninnga atuinissaq.

Naalackersuisunit pingaartillugu salliutinneqarpoq, Kalaallit Nunaat namminersorluni ingerlanneqartutut nunat avannarliit suliffeqarfiini sinniisuutitaqarnissaa, tamakku suliatigut soqutiginaateqaraangata, nunat avannarliit naligalugit. Kalaallit Nunaat siornatigut NordGenip siulersuisuini ilaasortaataqarnikuunngilaq. 2015-imi Kalaallit Nunaat NordGenimi sinniisoqalerpoq taamaallunilu uumassusillit sananeqaataannik sulinermi peqataalluni aamma siulersuisut ataatsimiittarnerini peqataasarluni. NordGen kalaallit nunaanni naasut assigiinngitsut naatsiassartaanit pitsaasumik katersugaateqarpoq.

2016-imi NordGeni nutaamik pisortartaarsimavoq, Lise Lykke Steffensen, agronom, danmarkimeersoq. NordGen pillugu nutaamik periusissiamik suliaqartoqarsimavoq, ukiunut 20-inut pilersaarut maannakkut atuutilersussaq.

3.4. Inuussutissat

3.4.1. Nunani Avannarlerni nerisassat Ny Nordisk Mad

Ny Nordisk Mad pillugu allaaserisami pingaartitat taakkorpiaapput Kalaallit Nunaanni anguniakkatsinnut tulluartut: Nunagisami nioqutissiassanik nutaanik atuineq; nunap immikkoortortaani tunisassiortut isertitarisinnaasaallu patajaallisissallugit, tamatumunnga ilutigalugu najugaqarfiit avinngarusimasumiittut saqqumilaalersissallugit.

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa Ny Nordisk Mad pillugu suliaqarnerat 2015-imi piffissap pingajuanut pivoq nutaamik pisinnaatitsissummik tunngaveqarluni, nutaamik aaqqissuunneqarluni aammalu 900.000 DKK ukiumut missingersuuteqarluni. Nunat avannarliit tamarmik aqutsisut sulineranni peqataatitaqarput. Ny Nordisk Mad pillugu sulinermi attaveqaqaatit aammalu Nunat avannarliit avammut ilisaritinneqarnissaat toqqarlugit sammineqarput.

Ny Nordisk Madimi nunat avannarliit sulineranni suliniutit pingaarnerit marluupput: 1) Nunat Avannarliit nittarsaanneri aamma 2) oqartussat nunanilu nerisassiorfiit suleqatigiiffiillu akornanni attaveqaqatigiinnik pilersitsinerit pitsaanerulersinneri. Ny Nordisk Madimi aqutsisoqatigiit suliasinneqarnerminni suliniutit taakku naammassiniassavaat ilaatigut ingerlatassanut, suliniutissanut il.il. aalajangersimasunik siunnersuuteqarnissamut qiimmassaanikkut, suliaqarnikkut piareersaanikkullu.

Aqutsisoqatigiit ataatsimiinneri nukiilu suliniutinik ingerlataqarnerit pitsaassusiisa qulakkeerneqarnerinut kiisalu ilisimasatigut avitseqatigiinnerup qulakkeerneqarnera aamma Ny Nordisk Madimi najoqqutaanik inerisaaqqinneq.

APN-imi Piniarnermut immikkoortortaq NNM-imi aqutsisoqatigiinni Kalaallit Nunaat ilaasortaavoq. Annerusumik uani atuarit: www.norden.org/da/tema/ny-nordisk-mad

The Arctic as a food producing region

Ukiuni pingasuni suliniut (2015-2017) issittumi naalagaaffinnit peqataaffigineqartoq. Ilaatigut Nunani avannarlerni ministerit siunnersuisoqatigiivinit aningaasalersorneqartoq.

Suliniuummi tassani siunertaq tassaavoq Issittumi inuussutissanik Tunisassiornerup annertusinissaanut inuussutissallu naleqarnerulernissaannut periarfissanik nalilersuineq, pingaarnertigut anguniagaralugu inuussutissat isumannaatsuunerisa pitsaanerulernissaat aamma issittumi inuiaqatigiinni inuuniarnikkut aningaasarsiornikkullu pissutsit pitsaanerulernissaat.

Issittoq inuussutissatigut tunisassiorfioreerpoq pingaaruteqartoq, periarfissaavorli tamatuma annertunerujunngortinnissaa. Umassuseqartut (silap pissusaata allanngornera), niuerutaasinnaasut (pissuussutit niuerutaasinnaasut, attaveqaatit aamma pissuussutitigut suliffissuaqarnikkullu politikki), kulturikkut (inuussutissatigut ileqqut aamma inuussutissat uiguleriit aaqqissugaaneri) aamma niuerfinni pissutsit (sumiiffinni, nunami nunanilu tamalaani) isiginiarnerisigut suliniutip taassuma issittumi nerisassaliornermut nassiussuinerimullu aqutaasinnaasut suunersut paasissavai.

Anguniagaq tassaavoq tunisassiornerup annertusinissaanut piumasagaatit suunersut paasineqarnissaat, nunarsuup avannaani inuussutissat isumannaatsuunerisa pitsaaninngortinnissaannut kiisalu Issittumi pinngorfeqartut inuussutissat naleqarnerunerisa qaffatsinnissaat, sumiiffinni kujasinnerusumilu niuerfinni.

Anguniagaq taamaattumik marlunnut avinneqarsimavoq: 1) ”Avannaani aamma Nunanut Avannarlernut” inuussutissanik niuernikkut tunisassiorneq annertusiniarlugu aamma 2) inuussutissanik tunisassiornermi Avannaaniit Kujataanut atassutit ineriartortillugit. Anguniakkat taakku atorlugit Issittumi inuussutissanik aaqqissuussineq piujuartitsinerimik tunngaveqarnermut anguniakkat ingerlassapput.

Suliniutip suliffissuit pingaarnertit uku isiginiarpai; aalisarneq, tukertitsiveqarnerit nunalerinerlu, kiisalu tuttuuteqarneq, immikkoortut ilaanni pingaaruteqartoq. Anguniagaq tassaavoq niuerfinnik ilisimasaqarneq, suliffissuarnik inuussutissarsiutitigut soqutigisat taakkulu aqqissugaaneri aamma pisortat aqqissugaaneri tunngavigalugit siunissami ineriartornissamut piviusorsioartunik arlalinnik takorluukkanik titartaaneq. Isiginiarneqartut tassaapput sumiiffinni nunarsuullu immikkoortuani suliffissuaqarnikkut ineriartorneq. Suliniut taamaalilluni Issittumi inuussutissatigut tunisassiornerup pitsaanerulernissaanut iluaqutaassaaq.

Aalisarnermut Piniarnermut Naalakkersuisoqarfimmi Piniarnermut immikkoortortakkut Kalaallit Nunaat peqataavoq.

3.4.2 Nordic Food Policy Lab

Nunani avannarlerni statsministerit ulloq 30. maj 2017-imi suliniut una saqqummiuppaat: *Nordic Solutions to Global Challenges*. Nordic Food Policy Lab (2017-2019) tassaavoq statsministerit suliniutaasa ataanni pingaarnertut suliniutini arfinillit akornanni ataaseq aamma siunertaralugu piujuartitsinermik tunngaveqarnerusumik inuussutissatigut aqqissuussinermi pisisartut ilanngutitinnerinik nunani avannarlerni nittarsaanermi sakkut nunani tamalaani saqqummiunnissaat.

Suliniuummi pingaarnertut anguniagaq tassaavoq 2030-imut NP piujuartitsinermik tunngaveqarnermi anguniakkani unamminartutut paasineqartuni inuussutissalerinermi ajornartorsiutinik nunat avannarliit aqqiissutaannik nunat allat atuinissaannut kaammattuinnissaq. Nordic Food Policy Lab pisisartut piujuartitsinermik tunngaveqarnerusunik inuussutissanik toqqaasarnissaannut kaammattuisunik politikkikkut aqqiinerit nutaaliorfiusut siuarsarnissaannut periarfissanik pilersitsinissaq. Nutaaliornermi politikkikkut sakkoqarnerup qanoq pingaaruteqarnera suliniuummi pingaartinneqarpoq, piujuartitsinermik tunngaveqartumik inuussutissanik pisisartunit piumaneqartut qulakkeerneqarsinnaallutik. Nunani avannarlerni inuussutissatigut aqqiinerinik nunarsuarmit annertusiartuinnartumik ujartuinerat, piujuartitsinermik tunngaveqarnerusumik inuussutissatigut aqqissuussinermut ikaarsaarnermut siuarsaasoq, innuttaasuniit, naalakkersuisuniit nunanilu tamalaani suleqatigiiffinniit aallaaveqarpoq.

Nunani avannarlerni nunat ilaatigut Ny Nordisk Mad aqutugalugu inuussutissatigut aqqissuussinerup piujuartitsinermik tunngaveqartumut allanngortinnerani nunani avannarlerni pisisartut ilanngutitinnissaat iluatsissimavaat. Statsministerit suliniutaasigut misilittakkat siaruartinnissaannut nunani avannarlerni sulineq pitsaanerulersippaa, piujuartitsinermik tunngaveqarnerusumik nunarsuarmit inuussutissanik nerisaqarnermik pilersitsinissaq siunertaralugu.

Nordic Food Policy Lab suli aallarnisarnermiippoq. Suliniut atorfilittat ataatsimiititaliaanni EK-FJLS-imi (inuussutissat) FJLS-imi ingerlataqarfimmi inissisimavoq.

3.4.3 Uumasunut nakorsaqaarneq aamma Inuussutissanut tunngasut

Kalaallit Nunaanni Uumasunut nakorsaqaarneq Inuussutissatigullu oqartussat FJLS-ip ataani suleqatigiissitani marlunni peqataavoq - NMF aamma NMDD.

NMF-ip (Nordisk arbejdsgruppe for Fødevareforvaltning og Forbrugerinformation) inuussutissalerinermi aamma atuisut pillugit inatsisiliornermi, nakkutilliinermi, nalunaaqtsersuinermi aammalu atuisartunut paasissutissiisarnermi suliaqartarneq akisussaaffigaa. NMF-ip ukiumoortumik Nakkutilliisartut ataatsimeersuartinneqarnerat aqqissuuttarppaa, tassani

nunani avannarlerni inuussutissalerinermi nakkutilliisut periarfissinneqartarput naapeqatigiinnissamut aammalu misilittakkaminnik paarlaasseqatigiinnissamut aammalu maanna sammineqartut pillugit paasissutissinneqarnissamut. NMF aammattaaq ukiumoortumik nunani avannarlerni inuussutissalerineq pillugu aqutsisoqarfinni atorfeqartunik inatsisilerituunik ataatsimeersuartitsinermik aqqissuisarpoq.

NMDD-p (Nordisk arbejdsgruppe for Mikrobiologi, Dyrehelse og Dyrevelfærd) akisuussaaffigaa tappiorannartulerinermi, uumasut peqqissussaata aammalu uumasut atugarissaartinneqarnerannik suliaqarneq. Siunertaavoq nunat avannarliit oqartussaasuisa kingunilimmik suleqatigiinnissaat qulakkiissallugu.

2015-imi suliniut aallartinneqarpoq – Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa ataanni Issittumi Inuussutissalerinermi Upalungaarsimanermi suleqatigiinneq – aalajangersimasunngortinneqarluni aammalu qitiutillugu ilisimasat pillugit aammalu Norgep, Savalimmiut, Islandip Kalaallillu Nunaata akornanni misilittakkanik paarlaasseqatigiinneq immikkut sammillugu ataatsimoorluni unamminartut soorlu nappaatit tunillannartut uumasullu nappaataannut upalungaarsimanissaq, nappaatit nutaat takkussuuttut aammalu imaani uumasunik miluumasunik piniarnikkut toqutsisarneq, aammali imaani uumasut miluumasut ajornartorsiornermik nalaataqarsimasut pillugit. (Suliniut suleqatigiissitap NMDD-p ataaniippoq).

3.4.4 One Health

FJLS-imi ingerlataqarfik bakteriani napparsimalersitsisartuni nappaatinilu inuunermi pissusilersuutinik pissuteqartuni sunnerneqarsinnaannginneq annikillisarniarlugu suliniutinik suliaqarpoq. Tassunga ilanngullugu bakteriaajaatinik sunnerneqarsinnaannginnerup appasissumiinnissaata qulakkeerneqarnissaanik sulineq. Tamanna ilaatigut oqartussat akornanni misilittakkanik paarlaasseqatigiinnerit qulakkeernerisigut, nunani avannarlerni -nunanilu baltiskini ataatsimut upalungaarsimaneq, kiisalu suliniut One Health aqqutigalugu. Kalaallit Nunaat sulinermi tassani Uumasunut nakorsaqaarnermi inuussutissalerinermi oqartussatigut peqataavoq.

4. Piniarneq aallaaniarnerlu

4.1 PISUNA

Piniarnermut aallaaniarnermullu immikkoortortaqarfik arlalinnik pingaarnertut suliniutinik ingerlataqarpoq NMR-imit aningaasalersorneqartunit. Suliniut aallarniutaasoq, PISUNA (PIniakkanik SU-miiffinni NAlunaarsuineq) nunagisami nalunaarsuineq aqutsinerlu NMR-imit aningaasaliiffigineqarnikuuvoq piffissami 2009-2012, aammalu suliniutip taassuma ineriartorteqqinnera EU-mit aningaasaliissutinit tapiiffigineqarpoq 2016 ilanngullugu, naggasiillunilu isumasioqatigiinneq decembarimi Nuummi ingerlanneqarluni nunatsinniit nunanilu tamalaanit peqataaffigineqartoq.

Sumiiffinni PISUNA-mi ilaasunit takusat annerusumik nunami imaanilu miluumasunik, aalisakkanik timmissanillu sammisuuvoq, kisianni aamma immap sikuanik. Qaammatit pingasukkaarlugit takusat sammisallu ataasiakkaat pinngortitami pisuussutit pillugit siunnersuisoqatigiinni katersorneqarlutillu oqallisigineqartarput, tassunga ilanngullugit pisuussutini aalajangersimasuni ineriartorneq ukiup siulianut assersuunneqartarluni (assersuutigalugu

qaffakkiartorneq, allangortoqannginnera, appariartornea) aamma takusat tunngavigalugit aqutsinermi iliuusissatut kaammattuutigisat.

Aqutsinermi iliuusissatut siunnersuutit tassaasimapput uumasunut aalajangersimasunut piniarfiit aalisarfiillu allangortinneri, pisassiissutit allangortinneri sumiiffinnillu malittarisassat allangortinneri. Paasissutissat taakku suliarisassatut kommunimut tunniunneqartarput imaluunniit naalackersuisoqarfimmut ingerlateqqinneqarlutik, aalajangiiffiusussap qanoq ittuunera apeqqutaatillugu.

Pinngortitami pisuussutit pillugit siunnersuisoqatigiit piffissap aningaasalersuiffiusup kingorna sulinerat kommuni suleqatigalugu nanginneqassaaq. Nunaqqatigiinniit takusat web tunngavigalugu nalunaarsugaasivimmi – PISUNA-nettimi toqqorneqassapput, tassani kikkunnit tamanit pissarsiarineqarsinnaallutik unalu aqqutigalugu ujarneqarsinnaallutik: <https://eloka-arctic.org/pisuna-net/> aamma ingerlatsiviup ilisimasatigut tunngaviinut sulineranullu ilaallutik.

4.2 Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutininik aqutsivik

Suliniut “Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutininik aqutsineq” 2014-imi aningaasalersorneqalerpoq naalackersuinikkut pilersinniakkatut Issittoq pillugu suleqatigiinnermut najoqqutassiap ataani, kiisalu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini aalisarneq pillugu immikkoortortamit aammalu avatangiisillu pillugit immikkoortortamit (2,0 mio. DKK ukiut pingasut ingerlaneranni, 2015-2017).

APNN suliniummi aqutsisuuvoq tassani aalisarnermik piniarnermillu ilisimasat uumassusilinnit isumalluutininik aqutsinermut atatillugu peqataatinneqarnissaat isumagineqarpoq.

“Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutininik aqutsineq” Issittumi pinngortitami isumalluutininik aqutsinermi nunagisami ilisimasat atorlugit nunani assigiinngitsuni suleqatigiinnermi ilaavoq. Suliniummut tunngaviuvoq nunatsinni suliniut PISUNA manna inaarsarneqalersoq. “Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutininik aqutsineq”-mut siunertaavoq nunani assigiinngitsuni suleqatigiinnermik aallartitsinissaq pinngortitami isumalluutininik atuineri innuttaasunik naqisimaneqanngitsumik peqataatitsinermut siuarsaanissaq pillugu. Aalajangersimasumik suliniutip atortussanik (assigiissaartumik ilusissat) ineriartortitsissaq, pinngortitami isumalluutit pillugit aalajangiinissanut tunngatillugu nunagisami ilisimasanik “atuisarnissaq”, aammattaq suliniutikkut pilersinneqassapput piginnaasaqarneq aammalu nalunaarutigineqassalluni qanoq iliornikkut, kommunini, nunap immikkoortortaani aammalu nunap tamani oqartussani allani aammalu innuttaasut kattuffiini nunagisami ilisimasat sulineri atornerqarsinnaaneri pillugit.

Kalaallit Nunaanni suliniutinut ilaapput nunagisami uumasunik kisitsinermut tapersersuineq ineriartortitsinerlu, aammalu umimmaat tuttullu amerlassusaannik malinnaaneri allat. 2016-imi aamma 2017-imi Ivittuuni umimmaat amerlassusiannik kisitsisoqassaaq, aamma uumasut taakku aqunneqarnerinut pilersaarutissap suliarinera aallartinneqassaaq. December 2016-imi Nuummi nunat tamalaat peqataaffigisaannik isumasioqatigiinneq ingerlanneqarpoq, tuttunik ikittunik akunnattumillu amerlassusilinnik aqutsilluni sulineri tuttuuteqarnermiit misilittakkanik tuttuutilinnit, aqutsisunit allanillu soqutigisaqartunit atornerqassallutik. Kalaallit tungaanniit suliniummit pissarsiat tassaapput kisitseriaaseq misiligarluarneqarsimasoq piniartunit piniarnermillu

nakkutilliisunit atorneqarsinnaasoq kiisalu uuttuut tuttuutigisani suut pisarineqarsinnaasut pillugit paasissutissiisinnaasoq.

4.3 eXchanging Knowledge

”eXchanging Knowledge” tassaavoq 2017-imiit 2018-imut ukiuni marlunni suliniut Finlandip, nunat sameqarfiit aalajangersimasut aamma Kalaallit Nunaata Avannaata akornanni qangaaniit sumiiffinnilu ilisimasaniik paarlaasseqatigiiffimmik pilersitsinissamik siunertaqtoq. Avatangiisit silallu pissusaata allanngorneranik sumiiffik tunngavigalugu nakkutilliineq (CBM) tassaavoq uuttuut allannguutinik takusanik tapertatut ikiuutitullu nunani issittuni nunanilu avannarlerni atorneqariartuinnartoq. ”Ungasianiit uuttuinnermi” qangaanerusunillu ilisimasat pillugit oqaloqatigiinnermik nutaanik aamma pitsannorsaavoq.

CBM-imi sulinnermi iluatsitsinnermut matuersaatit ilaat tassaavoq immikkoortut taakku akornanni ilisimasaniik paarlaasseqatigiinnermut periutsit tapersorsorneri, tassani iluatsitsinerit siulliit pisimallutik. ”eXchanging Knowledge” Issittumi Suleqatigiinnermi suliniutit ilaattut Finlandip, nunat sameqarfiit aalajangersimasut aamma Kalaallit Nunaata Avannaata akornanni periarfissaalersimavoq.

December 2016-imi Nuummi kinguneqarluartumik isumasioqatigiinnermi inuiaqatigiit peqataasut akornanni periutsinik pitsaanerpaamillu suleriaatsit paarlaaqatigiinnissaannut suliniummi peqataasuni pisariaqartitsisoqarnera paasineqarpoq. Tamatuma patajaatsumik atorneqarsinnaasumillu CBM-imi sakkumi periutsit pitsaanerulersillugillu nukittorsarpai.

5. MR-FJLS Ministerit ataatsimiinnerat 28. juni 2017

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoq Karl Kristian Kruse kiisalu Namminiilivinnissamut, Nunap Iluani Pissutsinut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq Suka Frederiksen marluullutik Norgemi Ålesundimi ulloq 28. juni 2017-imi MR-FJLS-imi ministerit ataatsimiinneranni peqataasinnaasimangillat. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmii atorfilittatigut peqataasoqarpoq.

Ministerit ataatsimiinneranni oqaaseqaatit tallimat pillugit ministerit isumaqatigiipput.

One Health aamma bakteriaajaammik sunnerneqarsinnaannginneq

One Health pillugu nunani avannarlerni suleqatigiinnermi siuariartorneq qulakkeerniarlugu nunani tamalaani ingerlataqarnermut innersuussiniarlutik ministerit isumaqatigiipput; uumasuaqqanut akiuussutissanit sunnerneqarsinnaannginneq pillugu NP politikikkut nalunaarutaat september 2016-imeersoq, WHO Global action maj 2016-imeersoq, FAO-mi uumasuaqqanut akiuussutissanit sunnerneqarsinnaannginneq pillugu nalunaarut juni 2016-imeersoq aamma G7-imi 2015-imi ataatsimiinnermi aamma G20-imi 2016-imi aamma 2017-imi ataatsimiinnermi uumasuaqqanut akiuussutissanit sunnerneqarsinnaannginneq sammineqarluni.

Uumasuaqqanut akiuussutissanit sunnerneqarsinnaannginnermut nunani avannarlerni suleqatigiinneq pillugu suliniutit aqqaneq marluk pillugit nalunaarusiaq Nunani Avannarlerni Siunnersuisoqatigiit, april 2017-imi akuerineqarsimasoq ministerinit tusaatissatut tiguneqarpoq.

Nunani tamalaani uumasuaqqanut akiuussutissanit sunnerneqarsinnaannginnermut nunani avannarlerni nunani suleqatigiinnerup nunani tamalaani oqallifinni ingerlateqqinnerata pitsaanerulernissaata pingaaruteqarnera ministerinit erseqqissarneqarpoq suliniutinullu immikkoortut pingasut erseqqissarlugit: a) pitsaaliuilluni sulineq, annikillisamik eqqornerusumillu bakteriaajaatinik atuineq b) aningaasatigut kajumissaateqanngitsumik pitsaanerusumik nakorsaatinik atoqqusisarnermi suleriaaseqarneq c) inunnut bakteriaajaatit isornarnerpaat nangaassutigalugit taakkulu uumasunut atorneqartarnerat akuerinagu.

Nerisassanik maangaannartitsineq

Nerisassanik maangaannartitsisarnermut nunani avannarlerni suleqatigiinnerup qulakkeerneqarnissaanut ukioq 2030 nallertinnagu nunarsuaq tamakkerlugu innuttaasumut ataatsimut nerisassanik maangaannartitsisarnep affaannangortinnissaa pillugu SDG-imi anguniakkap 12.3-mut ministerit innersuussipput. Nunani avannarlerni nerisassanik maangaannartitsisarneq pillugu suliniutip qanittukkut naammassineqartoq pillugu nalunaarummi angusat kaammattuutillu ministerinit maluginiarneqarput. Nerisassanik maangaannartitsisarneq pillugu suleqatigiinnerup ingerlatiinnarneqarnissaa pillugu ministerit isumaqatigiipput aamma kaammattuutit malitseqarnissaannut EK-FJLS (inuussutissat) suliassillugu.

Aalisarnermi pinerluttuliortarneq

Aalisarnermi pinerluttuliortarnermut nunarsuarmi sorsunneq tapersorsorniarlugu ukioq 2030 nallertinnagu unioqqutitsisumik aalisarnerup nungunneqarsimanissaa pillugu SDG-imi anguniakkamut 14.4-mut ministerit innersuussipput. Aalisarnikkut suleqatigiinneq Norgemiut siulittaasuuneranni nunat avannarliit aalisarnermi pinerluttuliortarneq pillugu suliniutip ingerlanneqarnera ministerinit tusaatissatut tiguneqarpoq. Aalisarnermi pinerluttuliortarneq pillugu NP september 2017-imi ataatsimeersuarnermi Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa erseqqissuusariaqarnerat ministerit isumaqatigiissutigaa aamma ministerit ataatsimoorlutik oqaaseqaatiliussallutik, nunarsuarmi aalisarnermik inuussutissariummi killeqarfinnik qaangiisumik aaqqissugaasumik pinerluttuliortarnerit, unioqqutitsisumik aalisarneq pillugu ingerlataareersut saniatigut nunani tamalaani aaqqiisoqarnissaanik pisariaqartitsisumik piviusumik ajornartorsiutaanera nunanit allanit nassuerutiginnissaa anguniarlugu.

Svalbardimi naatsiiassanik toqqorsivik

Svalbardimi Naatsiiassanik toqqorsivik pillugu pingasuulluni isumaqatigiissutip nutarterneqarnera ministerinit tusaatissatut tiguneqarpoq ataatsimoorlunilu oqaaseqaateqarnissaaq isumaqatigiissutigineqarluni, nunalerinermi orpippassualerinermilu uumasutigut pisuussutigut inissisimanagerup siunissami inuussutissat isumannaatsuunissaannut aamma silap pissusaata allanngorneranut naleqqussarnerup qulakkeerneqarnissaanut pingaaruteqarnera ministerinit eqqaaneqarluni; Ministerinit oqaatigineqarluni naatsiiassanik toqqorsivik ukiut qulit ingerlanneqareermigut iluatsissimasoq aamma uumasutigut pisuussutigut nunani avannarlerni suleqatigiinnerup nittarsaanneqarnerata qaffanneqarnissaanut naatsiiassanik toqqorsiviup periarfissaanut innersuussisoqarluni; Inunnut iluaqutaasumik naatsiiassat siunissamut ungasinnerusumik toqqorsiviup qulakkeerinera ministerinit tapersorsorneqarluni aamma naatsiiassaataasa qulakkeerneqarnissaannut nunarsuarmi uumasut sananeqaataannik toqqorsiviit neqeroorfineqarneri pillugit Norgemi naalakkersuisut nersuualarlugit; NordGenip piginnaasai inissaqartitsineralu Svalbardimi nunarsuaq tamakkerlugu naatsiiassanik toqqorsiviup aquneqarneranut pingaarutilittut iluaqutaanera ministerinit erseqqissarneqarluni aamma uumasut assigiinngisitaartuunerinut attuumassuteqartoq SDG-imi anguniakkamik 2.5-imik nunat avannarliit malitseqartitsinerannut.

Nunalerineq aamma silap pissusaa

Nunaleriffiusumi nunap kulstofimik annertunerusumik tiguisinnaananut periarfissat pillugit aniatitsinerillu annikillisinneqarnissaannut ilisimasatigut tunngaviit amigaateqarnerat ministerinit nassuerutigineqarpoq. Aammattaaq nunami kulstofimik akoqalersarnera pillugit naatsorsueriaatsinik inerisaanermut iluaqutaasoq sulineq silaannarmi gassimik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaanik nunalerisut anguniagaasa anguneqarnissaanut tapertaasinnaalluni pingaaruteqartoq. Ministerit taamaattumik a) nunaleriffiusumi nunami kulstofimik annertunerusumik toqqortaqaqarneranut tapertaasinnaasut pillugit ilisimasanik inerisaaneq suliniutillu tapertaasinnaasunut b) periutsit naleqqussarnissaannut nunat avannarliit suleqatigiinnerat tapertaassasoq ministerit kissaatigaat. Nunani avannarlerni ataatsimoorluni naatsorsueriaaseq IPCCS-ip silaannaap gassianik naatsorsuutaanut nalunaaruteqartarnermut atorneqarsinnaassaaq. NKJ-ip aamma EK-FJLS-ip (nunalerineq) taassuma malitseqartinnissaanut pingaaruteqartumik inissisimanissaat ministerit kissaatigaat.

Qulaani allassimasut oqaaseqaatit tallimat saniatigut Nunani Avannarlerni uumassusilinnik annertusaanermi periusissiaq aamma naasunik pitsanngorsaaneq PPP pillugu ministerit aalajangiipput.

Nunani avannarlerni uumassusilinnik annertusaanermi periusissiaq

Nunani Avannarlerni Uumassusilinnik Annertusaanermi Immikkut Ilisimasallit suliarisaat nunani avannarlerni uumassusilinnik annertusaanermi periusissiamut missingiut ministerit eqqartorpaat. Imarisaanut aaqqissuunneranullu ministerit oqaaseqaateqarput ataatsimiinnermilu oqaaseqaatit missingersuutillu inaarneqarnissaanut sulinerup ingerlaqqinnissaa pillugu aalajangiillutik, kingorna atorfilittat ataatsimiititaliaanni attuumassuteqartuni ministerillu siunnersuisoqatigiivini suliarisassanngorlugu nassiuuneqassalluni.

Naasunik pitsanngorsaaneq PPP

Nunani Avannarlerni naasunik pitsanngorsaaneq pillugu pisortat namminersortullu peqatigiiffianik (PPP) pilersitsinermi ajunngitsumik ineriartortoqaqarnera misilittagaqarnerlu ministerinit tusaatissatut tiguneqarpoq. Peqatigiiffiusup ingerlaqqinnissaa ministerit isumaqatigiissutigaa aamma 2018-2020-imi suleqatigiinnissaaq pillugu isumaqatigiissut nutaaq akueralugu.

5.1 Allattaanerup ilisimatitsinera

Nunani avannarlerni silap pissusaanut avatangiisinullu ministerit maj 2017-imi “*The Oslo Declaration on Nordic Climate leadership*” akuersissutigaa silap pissusaata allanngornera nunarsuarmiunut unamminartut annertunersaasa ilagigaat erseqqissarneqarluni, ministerillu sila pissussaa pillugu ilisimatusartunut piviusullu tunngavigalugit inatsisinut erseqqissumik tapersersuinertik oqaatigalugu. Silap pissusaanut avatangiisinullu ministerit Parisimi isumaqatigiissummi peqataasut Parisimi isumaqatigiissutip sunniuteqartumik ingerlaavartumillu naammassineqarnissaanut sulinerup ingerlaannarnissaa siunertaralugu nalunaarummi aalajangiisimanertik oqaatigaat.

MR-SAM 2016-imi aalajangerpoq piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq pillugu NP Siunniussaata 2030-ip atulersinnissaanut nunat avannarliit suliniutaa ineriartortinneqassasoq. 2020-ip naanissaa tikillugu sulineq sisamanik suliniuteqarfiuvoq: 1) Siunniussap 2030-ip Nunani

Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa sulinerini tamani ilanngunneqassasoq 2) Sammisamut pingartinneqartumut ”Atasinnaasumik tunisassiorneq atuinerlu” (SDG 12) siunnersuuteqarneq 3) Siunniussap 2030-ip nunani atulersinneqarnissaanut tunngatillugu Nunat avannarliit suleqatigiinnerat 4) Nunani Avannarlerni siunnerfigineqartut assigiinngitsut akornanni Siunniussap 2030-ip annertuumik tunngaveqarnissaa. Suliniummut siunnersuutit september 2017-imi MR-SAM-imi aalajangiiffigisassanngortinneqarput. Siunnersuut piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermut nunani avannarlerni immikkut ilisimasalinnit suliarineqarpoq.

NMR-i november nunat avannarliit ilisarnaataat nukittorsarniarlugu nunanilu avannarlerni ilisarnaatitigut periusissiami nassuiarneqartut nunani avannarlerni pingaartit nittarsaanniarlugit 2017-imi Bonnimi COP23-imi peqataaniarpoq. Tassunga pingaartumik ilanngullugit piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartorneq, nukissiorneq nutarterneqarsinnaasoq, uumassusilinnik annertusaaneq, isumassarsisinnaaneq nutaaliernerlu.

NMR-ip COP 22-imi ukioq kingulleq peqataanera iluatsilluarsimavoq tamatumalu nalilersornerata tikkuarlugu nunani avannarlerni nittarsaassinermi suliniutitigut siunissami sulinissamut annertuumik periarfissaqartoq. Ministerit siunnersuisoqatigiivisa COP-imi kingullerni pingasuni “Nordic Climate Solutions” pillugu najoqqutaq nittarsaallugulu ineriartorteqqissimavaat ukioq mannalugu FJLS suliniutinut tamarmiusunut ilaajumaarluni. Nunani tamalaani nittarsaassinerup nunani avannarlerni silap pissusaatigut aaqqiinerit ilisimasallu nunani tamalaani isiginnaartunut nittarsaatissavai. Nunani avannarlerni statsministerit suliniutaat “Nunarsuarmi unamminartunut nunat avannarliit aaqqiinerat” immikkut isiginiarneqassaaq. Nunani tamalaani nittarsaassinerup Nunat Avannarliit silap pissusaanut tunngasuni nunani tamalaani siuttuusooq pillugu isuma sakkortunerulersissavaa.

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa Allattoqarfiata ataani saqqummiunneqartut suliat arlallit pillugit ilisimatitsivoq.

Statsministerit suliniutaasa Nordic Food Policy Lab-ip siunertaraa nunarsuarmi inuussutissatigut aaqqissuussinerit nunarsuarmi unamminartunut sunniutaasa ilaatigut NP Siunniussaanni 2030-imi allaaserineqartutut siunissami annikillisinneqarnissaanut nunani tamalaani nunat avannarliit inuussutissalerinikkut aaqqiinerinik takutitsinissaq. Tamanna ilaatigut pissaq nunani avannarlerni aaqqiinerit katersornerisigut aqunneqarnerisigullu, piujuartitsinermik tunngaveqartumik inuussutissanik atuneq pillugu nunani avannarlerni ilisimasatigut tunngaviit pitsaanerulersillugit aamma – minnerunngitsumik – nunani avannarlerni aaqqiinerit nunanut tamalaanut pitsaanerujussuarmik siaruartillugit ilaatigut piujuartitsinermik tunngaveqartumik inuussutissatigut aaqqissuussinerit pillugit nunani tamalaani oqallinnerni Nunat Avannarliit peqataanerisa pitsaanerulersinneratigut.

NordGen siunissamut ungasinnerusumut misissueqqissaarsimavoq. Misissueqqissaarnerup takutippaa naatsiiassanik ataavartumik katersukkanik aamma katersukkanik nalunaarsorneqarsimanngitsunik annertuumik inissalersueqqinnissamut annertuumik pisariaqartitsineq annertusartorsimasooq. Ukiut arlallit ingerlaneranni immikkut ingerlatsinermi aningaasanik pilersuisoqartinnagu suliffeqarfiup appartissinnaasaanit annertunerusumik taamatut kinguaattoortoqarsimavoq. MR-SAM aalajangiisimavoq 2018-imiit 2,1 mio. DKK-inik immikkut NordGen aningaasaliiffigeqqinneqassasoq, sulili aningaasalersuinikkut tapersersuisoqarnissaanut aamma ingerlatsinermi missingersuutit piffissami sivisuumik annertusinissaanut pisariaqartitsisoqarluni. Taamaattumik suliaq 2017-imi ukiakkut EK-FJLS-imi ingerlateqqinneqarluni ilaatigut suliarineqassaaq.

Ny Nordisk Mad Nerisassatigut nersornaammik nutaamik 'Embla'-mik pilersitsisoqarsimavoq, tassaasoq immikkoortuni assigiinngitsuni arlalinni nunani avannarlerni suliniutit pitsaanerpaanik toqqaanermi nersornaataasoq (tunisassiassanik tunisassiortoq pitsaanerpaaq, nerisassatigut ornitassaq pitsaanerpaaq il.il.). Nersornaasiineq Avatangiisinut Inuussutissanullu ministerit nunarsuarmi ataatsimiinnerannut atatillugu ingerlanneqassaaq, World Food Summit. Danmarkimi inuussutissalerinermut ministerip nunani avannarlerni inuussutissalerinermut ministerit peqataaqqullugit qaaqqusimavai. Embla maannakkut nunani aaqquissuussinernut tapersersuivoq peqatigisaanillu Nunani Avannarlerni nerisassat isiginiarlugit nunani avannarlerni nerisassatigut kinaassutsimut kulturimullu nunani qitiulluni, kiisalu Nunat Avannarliit avataanni nunani avannarlerni nerisassanut soqutiginninneq annertusillugu. Juni 2017-imiit Nunanut Avannarlernut Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa suliniutit sulit tallimat allat aallartinneqassasut, taakkununga sisamat nunani avannarlerni nerisassat ilisarnaataannut/nittarsaannerannut immikkut sammisut.

Plast i havet Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi ukiuni arlalinni imaani avatangiisini plastikimik ajornartorsiuteqarneq aamma pinngortitami ataqatigiinnernut sunniutaanik suliaqarsimapput, tassunga ilanngullugu nunani avannarlerni aalisarnerit. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini ingerlatat pingaarnerit ingerlasut tassaapput: Imaani eqqakkat – plastiki pillugit avatangiisinut ministerit nalunaarutaat; Suliniut UN Environment Clean Seas – NP-ni nunani tamalaani suliniutit anginersaasa ilaat; Imaani avatangiisini suliniummi mikroplast; Aalisarnermi atortut kivinikut aalisaannarnerat pillugu suliniut; NP Ocean Conferensemi Plastikki.

4. Pinngortitaq Avatangiisillu

4.1. Avatangiisit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi

Ukiumut marloriarluni Avatangiisit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-M) ataatsimiittarput. Upernaakkut ataatsimiinneq nunani siulittaasuutitaqartumi ingerlanneqartarpoq, ukiakkullu ataatsimiinneq Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa katersuunnerannut atatillugu pisarluni. Ministerit Siunnersuisoqatigiivini ukiumi ataatsimiinnerit aappaat Nunani Avannarlerni Siunnersuisoqatigiit 69-issaannik ataatsimiinnerannut Helsinkimi ulluni 1.-3. november 2017-imi atatillugu ingerlanneqassaaq.

Nunani avannarlerni avatangiisitigut suleqatigiinneq Nunani Avannarlerni avatangiisit pitsaassusaata inuunerullu pitsaassusaat allanngortinnginnissaanut pitsaaninngortinnissaanullu iluaqutaassaaq, nunarsuup ilaani nunanilu tamalaani suleqatigiinnermut sunniuteqarluni, kiisalu nunani avannarlerni avatangiisitigut iliuuseqarnissamut pilersaarutip atulersinnissaanut iluaqutaassalluni. 2017-imi Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinut Norgemi siulittaasuuffiup ilaatigut imartani plastikit eqqakkallu oqaluuserisassanut ilanngussimavai. Kalaallit Nunaat sulinerit soqutiginnilluni malinnaavoq.

Nalinginnaasumik silap pissusaa aamma COP21-imi aamma Parisimi isumaqatigiisummut nunat avannarliit ataatsimoorlutik malinnaanerit ministerit siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinneranni oqaluuserisassani annertuumik sammeneqartarpoq. Ministerit siunnersuisoqatigiivisa ulloq 2. maj 2017-imi kingullermik Oslomi ataatsimiinneranni silap pissusaa pillugu nunat avannarliit ataatsimoorlutik Oslomi nalunaarutaat akuerineqarpoq. Aalajangiisoqarpoq ministerit siunnersuisoqatigiivi 2018-imiit Avatangiisit Silallu Pissusaa pillugu Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivinik taaguuteqalissasoq (MR-MK).

Ingerlataqarfimmi suleriaatsit ataatsimiittarnerillu kinguneqarluartinnissaat pitsanngortinnissaallu siunertaralugu avatangiisinut ingerlataqarfiup misissuiffigineqarnera 2017-imi aallartinneqarpoq. Tine Sundtodt, siusinnerusukkut Norgemi avatangiisinut silallu pissusaanut ministeri maannakkullu fylkerådimi ilaasorta, misissuisussatut toqqarneqarpoq. Tine Sundtoftip naatsorsuutigaa september 2017-imi Kalaallit Nunaanut tikeraassalluni aamma nunani avannarlerni avatangiisitigut suleqatigiinnerup iluani sulisut attuumassuteqartut oqaloqatigissallugit.

4.2 Avatangiisit pillugu Nunanut Avannarlernut Ministerit Siunnersuisoqatigiivini suleqatigiissitani peqataaneq

4.2.1. Silap pissusaanik Silaannarmillu sammisaqartut (KOL)

Silap pissusaanik Silaannarmillu sammisaqartut silap pissusaanik ilungersunartunik allanngornerata silaannarmillu mingutsitsinerullu avatangiisimik imaluunniit inuit peqqissuunerannik ajoqusiinnginnissaa pillugu nunani avannarlerni anguniagaqarnermut tapertaavoq.

4.2.2 Pinngortitami ataqatigiinnerit nunamiittut (TEG).

Pinngortitami Ataqaqatigiinnerit Nunamiittut pillugit suleqatigiissitap Nunani Avannarlerni uumassuseqarnikkut assigiinngisitaartuunikkut annaasaqarnerup unitsinneqarnissaanik annerusumik isiginnippoq. Pinngortitamik eqqissisimatitsinermut, uumassuseqarnikkut assigiinngisitaartuunerup, pinngortitami ataqaqatigiinnermut kiisalu silaannarmiittarnermut, pinngortitaqarfimmut kulturikkullu avatangiisinut tunngasunik sammisaqarpoq. Pinngortitami ataqaqatigiinnerit nunamiittut pillugit suleqatigiissitami sulineramik Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik malinnaavoq. Uumassuseqarnikkut assigiinngisitaartuunerup, silaannarmiinnerup pinngortitamilu ataqaqatigiinnermi kiffartuussinerit iluanni avatangiisitigut ajornartorsiutinik arlalinnik suleqatigiissitaq aningaasalersuillunilu aqutsisuvoq. Suleqatigiissitaq 2016-imi ilaatigut CAFF-imi suliniummut “State of the Arctic Terrestrial Biodiversity Report” tapiissuteqarsimavoq.

4.2.3 Imaq pillugu suleqatigiissitaq (HAV).

HAV-ip anguniagaraa ilisimasanik katersinissamut peqataanissaq, taamaasillunilu nunat avannarliit imartaanni sineriaannilu avatangiisinik mingutsitsinerup akiuinissamut ataatsimoorussamik suliniummut tunngavissiissalluni. 2016-imi Kalaallit Nunaat taamaattumik HAV-imit aningaasalersorneqartuni suliniutini imaani eqqakkanik sammisaqartuni peqataasimavoq, matumunnga ilanngullugit sananeqaatit mikisut tappiorannartunngorsimasut, uuliamik mingutsitsineq, uumassusillit assigiinngisitaarnerat aammalu sananeqaatit allat mingutsitsillutik akornusiisinnaasut pillugit. Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup 2018-imi HAV-imi ataatsimiinnermut qaaqquisuunissani naatsorsuutigaa.

4.2.4 Nunat Avannarliit Eqqakkat pillugit suleqatigiissitaat (NAG).

Naalackersuisoqarfik Nunat Avannarliit Eqqakkat pillugit suleqatigiissitami (NAG)-imi sulinermi peqataavoq. Suleqatigiissitaliami peqataanikkut attaveqaatit pingaarutillit pilersinneqarput, tamakkunani eqqakkat pillugit susassaqarfinnut attuumassuteqartunut misilittakkanik paarlaassisoqarsinnaavoq. Maanna ilaatigut sammineqarpoq isumalluutigisanik atorluuaanikkut aammalu eqqagassanik pinaveersimatitsinikkut inuiaqatigiinni mingutsitsinani

ineriartortitsinermik pilersitsinissaq pillugu. Ataatsimut isigalugu naalackersuisoqarfiup annertuumik pissarsiffigaa ingerlaavartumik ilisimasani misilittakkanillu paarlaateqatigiittarneq, kiisalu nunat avannarliit akornanni sulianik tunngaveqartumik oqallinnerit aammalu paasissutissanik paarlaasseqatigiittarneni. Tamatuma ilaatigut kinguneraa Nunani Avannarlerni sulianik aqutsisut oqartussaasullu akornanni suliamik tunngaveqartumik attaveqatigiinnermik pilersitsineq.

4.2.5. Nunaqqatigiit ikittut pillugit suleqatigiissitaq.

Naalackersuisoqarfik aammattaq Nunaqqatigiit ikittut pillugit suleqatigiissitami sinniisuutitaqarpoq, taanna Ålandimeersunik, Islandimeersunik, Savalimmiuneersunik, Kalaallit Nunaanneersunik aammalu Bornholmimeersunik katitigaavoq. Nunani avannarlerni inuiaqatigiit ikittut annertunngitsunik aqutsisoqarfeqarput, taamaalillutillu akuttunngitsumik pisariaqartittarlugu allanik killeqarnerusunillu aaqqiissuteqartarnissaq nunat assigiinngitsut isumaqatigiissutaannik atortuulersitsiniarnermi, aammalu avatangiisitigut assigiinngiaartunik unamminartunik suliaqarniarnermi. 2016-imi Småsamfundsgruppenip ilaatigut suliarisimavai imermik oqimaaloqutaqarneq pillugu isumaqatigiissut, aalisakkanit eqqakkat aamma eqqagassanik passussineq, aammalu Ålandimi aamma Savalimmiuni ataatsimiinnerni 2016-imi aamma 2017-imi Pinnngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik peqataasimalluni. Suleqatigiissitaq periarfissiivoq, nunani avannarlerni inuiaqatigiinni ikittuni annikitsunik avatangiisinut aammalu pinnngortitamut aqutsisoqarfillit misilittakkaminnik ilisimasaminnillu imminnut iluaqusiinissaminnut.

4.2.6. Nunat tamalaat silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnissanut Nunat Avannarliit Suleqatigiissitaliaat (NOAK)

Suleqatigiissitap pingaarnertut anguniagaa tassaavoq pituttuisumik annertuumillu anguniagaqartumik nunarsuarmi silap pissusaa pillugu isumaqatigiissuteqarnissamut sulinermi peqataaneq. Suleqatigiissitaq piffissami nalunaarusiorfigisamini Marokkomi COP22 sioqqullugu NP-ini nunani tamalaani silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnernut tapersersuisimavoq. NOAK-imi suleqatigiissitaq isumaqatigiinniarnermi piginnaatitsissummik peqanngilaq, kisiannili silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnissat sioqqullugit sammisassat ataqatigiissartarlugit, aammalu isumaqatigiinniarnernup ingerlaneranut iluaqutaasunut suliniutitut ingerlatassanut assigiinngitsunut ikiuuttarluni. Nunanut allanut pisortaqarfik COP21-ip tungaanut kingornanullu suleqatigiissitami sinniisoqarsimavoq, kisiannili Parisimut isumaqatigiissummik malitseqartitsinermik isiginnittuni suleqatigiissitami sulinerni peqataasarunnaarsimalluni, tassa Parisimi isumaqatigiissummut nunatut Kalaallit Nunaat nangaassuteqarmat.

4.2.7 Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Avatangiisit pillugit nersornaataat

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Avatangiisit pillugit nersornaataat nunani avannarlerni suleqatigiiffimmut, suliffeqarfimmut imaluunniit inummut maligassaqqittut suliniummini ingerlataqarnerminiluunniit avatangiisinut ataqqinninnermik peqataalersitsisumut tunniunneqartarpoq. Pinnngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik nalilersuisartut 2014-imi Reykjavikimi aamma Københavnimi ataatsimiinnerini peqataasarsimavoq. Naliliisartut nunani avannarlerni nunaneersut tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaanneersut Avatangiisit pillugit nersornaammut inassutigineqartussanik nalilersuillutillu inassuteqartarput. Nalilersuisartuni ataatsimiinneq tulliusoq Oslomi ulluni 12.-13. september 2017-imi ingerlanneqassaaq.

5. Ilaqtariinneq, Isumaginninneq, Naligiissitaaneq Inatsisinillu Atuutsitsineq

5.1 Isumaginninnermut Peqqissutsimullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-S) aamma Ataatsimiititaliaq atorfilinnik inuttalik (EK-S)

Ilaqtariinnermut, Naligiissitaanermut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfik EK-S-p 2016-imi aamma 2017-imi ataatsimiittarnerini arlalinni peqataasarpoq, kingullermik EKS-ip Norgemi, Bergenimi 7.-8. juni 2017-imi ataatsimiinnerani.

Isumaginninnerup iluani politikkinut tunngatillugu Nunat Avannarliit akornanni suli ingerlanneqarpoq killeqarfitsigut akimmisaarutit suunerinik qulaajaaneq, matumunnga ilanngullugit nunat namminersorlutik ingerlanneqartuni. Suliaq tamanna suli naalackersuinikkut qanimut malinnaaffigineqarpoq aammalu pingaartinneqaqaluni.

Naalackersuisoqarfik qulaajaanermut, erseqqissaanermullu suleqataavoq aammalu Nunani Avannarlerni killeqarfinni akimmisaarutit qanoq ilillugit aaqinneqarsinnaaneritut imaluunniit aaqqinniarteritut iliuserisartagaat atorlugu Nunani Avannarlerni tamani suliniut ingerlatissagaat.

Aammattaaq Naalackersuisoqarfik EK-S-ip ataani suleqatigiissitaliami immikkullu ilisimasalinnut suleqatigiissitaliami peqataavoq, matumunnga ilanngullugu Nunani Avannarlerni isumaginninnermi tapiissuteqartarnermut aammalu isumaginninnikkut ikiorsiissutit pillugit Isumaqatigiissut, nunani avannarlerni isumaginninnermi sillimmasiisarnermut nittartagaq, kiisalu Nordisk Velfærdscenter (NVC)-ip ataani siunnersuisooqatigiinni aammalu suliniutini.

5.1.1 Nunat avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimaneq pissutigalugu kingunerlutsitsisarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinnut inassutaat.

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiit 2015-imi ataatsimiinneranni inassuteqaat saqqummiuppaat, matumani Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa (MR-S) kalaallit iliuserisartagaat atorlugu Nunani Avannarlerni tamani suliniut ingerlatissagaat.

Meeraanermi kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimasut inersimasut pillugit suliniutit pitsaanerulersinniarlugit Nunat Avannarlernut Ministerit Siunnersuisoqatigiivi 1. januar 2017-imiit kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimasut kingorna sunniutit pillugit attaqatigiiffimmik pilersitsisimapput. Attaveqatigiit nunani avannarlerni nunani aamma nunani namminersortuni immikkoortumi suliniutit pitsanngorsarnissaannut iluaqutaassaaq, peqatigisaanillu Nunanit Avannarlerni nunat nunallu namminersortut akornanni ilisimasanik misilittakkanillu paarlaasseqatigiinnermut suleqatigiinnerillu aallartinneritut oqaliiffiussaaq. Attaveqatigiiffimmi peqataasut oqartussani oqartussallu suliffeqarfiini kiisalu kingornatigut sunniutinik suliaqartut suleqatigiiffinni immikkoortumi ingerlataqartuupput pingaarutillit. Maannamuugallartoq attaveqatigiit piffissamut 1. januar 2017 – 31. december 2018-imut pilersinneqarsimavoq. Attaveqatigiit allattoqarfiannik Danmarkimi isumaginninnermut aqutsisoqarfik isumaginnittuavoq, aamma 2017-imi ukiami attaveqatigiiffimmi peqataasunut isumasioqatigiinneq siulleq Danmarkimi ingerlanneqassalluni. Isumasioqatigiinnermi tassani ilaatigut kinguaassiutitigut atornerlunneqarnerup kingorna sunniutinut katsorsaanerimik suliaqartut kalaallit nunaanni angalasartut isiginiarneqassapput.

Angalasartut 2013-imili pilersinneqarnerminnilli tarnip pissusaanik ilisimasaqartut aamma katsorsaartut Kalaallit Nunaanni angalasarsimapput aamma meeraanermi atornerlunneqarnerup kingorna sunniuteqarsimasunut inuit 500-it sinnerlugit amerlassuseqartut katsorsarsimallugit.

5.1.2 Nunani avannarlerni isumaginninnikkut tapiissuteqartarnermut aammalu ikiorsiissutit pillugit Isumaqatigiissut

Soorlu Nunat Avannarliit pillugit nassuiaammi 2016-imi eqqaaneqartoq isumaqatigiissummik nutarterilluni sulineq 2013-imi aallartinneqarsimavoq. Nunani avannarlerni isumaginninnikkut tapiissuteqartarnermut ikiorsiissutillu pillugit isumaqatigiissummut oqaasertassanut nutaanut missingiut maannakkut pigineqalerpoq. Sulineq 2017-ip ingerlanerani naammassineqassasoq pilersaarutigineqarpoq, kingornalu nutarterissamut missingiummut politikikkikkut isummertoqassalluni.

5.1.3 Nunat avannarliit isumaginninnermi sillimmasiisarneq pillugu nittartagaat

Nunat avannarliit isumaginninnermi sillimmasiisarneq pillugu nittartagaata (www.nordsoc.org) -ip siunertaraa ilisimasassanut aqutissiuiinissaq nunanut avannarlernut allanut nuukkusussinnaasunut, kiisalu nunani avannarlerni ataasiakkaani inatsisit atuuttut ilaatigut isumaginninnerup iluani, Isumaginninnermi Sillimmasiisarneq pillugu Nunat Avannarliit Isumaqatigiissutaannut ilaasut ilaatigut ilaqutariinnut tapiissutaasartut, pensioneqarneq, sulinermit akissarsiat aammalu peqqinnissaqarfimmit pissarsiarineqarsinnaasut ilaat. Nittartakkap imarisai nunani avannarlerni oqaatsit tamaasa atorlugit allataavoq, aammattaaq kalaallisut, kiisalu tuluttut.

Naalackersuisoqarfiup akisussaaffigaa nittartakkap nutartertuarnissaa, kalaallit inatsisiliaanni il.il. allanguutit pillugit, kiisalu nittartakkami allagartat tamarmik kalaallisut allassimanissaat pillugu. Naalackersuisoqarfik nittartakkamut aqutsisoqatigiinni peqataasarpoq, taakku suliaraat nittartakkap piujuarnissaa nutarternissaalu.

Maanna sulisoqarpoq qulaajarniarlugu qanoq iliornikkut Hallo Norden nunanilu avannarlerni isumaginninnikkut sillimmasiisarneq pillugu nittartakkap suleqatigiissutigisinaaneraat assigiissumik paasissutissiisarnissaq pissutsit assigiissut pillugit.

5.1.4. Nordisk Velfærdscenter – utoqqarnik sammisaqarfik.

Naalackersuisoqarfik Nordisk Velfærdscenterip ataani utoqqarnik isumaginninneq pillugu EK-S- ip ataani immikkut ilisimasallit suleqatigiissitaliaanni ataatsimiinnerni arlaqartuni peqataasarpoq. Aallarniutaasumik ataatsimiinneq ingerlanneqarpoq 2013 ukiakkut. Ataatsimiinnermut malitseqartitsinikkut ilisimasalinnik inuttaqartumik suleqatigiissitaliortoqarpoq nunanit avannarlernit tallimanit, kiisalu nunanit namminersorlutik oqartussaaffigineqartunit sinniisuutitanik katitigaasumik.

Immikkut ilisimasalinnik suleqatigiissitaq 2014-imi arlaleriarluni ataatsimiippoq marts 2015-imilu naggataarutaasumik ataatsimiilluni. Suliniummut tunuliaqutaavoq Nunani avannarlerni, aammattaaq Kalaallit Nunaanni utoqqaat amerliartuinnarneri. Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginaateqarpoq, qanoq ililluta Nunani avannarlerni misilittakkanik iluaquteqarsinnaanerput utoqqarnik isumaginninnermi, utoqqaat illuini, angerlarsimaffimmi paaqqinninnermi pitsaassuseq pineqartillugu aammalu qanoq ililluni Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinninnerup ineriartortinnissaa pillugu.

Nalunaarusiat arlaqartut saqqummersinneqarnikuupput, Nunani avannarlerni utoqqarnik paaqqinninneq pillugu qulaajaaneq, tamassumunnga Naalakkersuisoqarfik ilannguussaqqarpoq.

5.1.5 Innarluuteqarneq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerannut siunnersuisooqatigiit.

Kalaallit Nunaat nunat avannarliit innarluuteqarneq pillugu Siunnersuisooqatigiivini sinniisuutitaqarpoq, taanna siunnersuisartuuvoq Nunani avannarlerni ministerit siunnersuisooqatigiivinit piginnaatitsissummillu peqarluni 2017 ilanngullugu, MR-S-mut (Isumaginninneq Peqqissuserlu pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi) attuumassuteqarpoq. Isummersuutaavoq Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq sakkussaalissasoq sunniuteqarluartumik inunnik innarluutilinnik pitsaaneruseqarpoq akuunerulersitsinissamut, innarluuteqarneq pillugu isiginnittaatsip sutigut tamatigut akuunerulersitsinissaq, kiisalu Naalagaaffiit Peqatigiit inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutaasa oqalunnermiit iliuuseqalersitsinissamut. Siunnersuisooqatigiit ataanni immikkut ilisimasalinnik inuttalimmik suleqatigiissitaliortoqarsimavoq Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluuteqarneq pillugu Isumaqaatigiissutaasa atortuulersinneqarnissaa siunertaralugu, tassani Kalaallit Nunaat aamma sinniisuutitaqarpoq.

Nunat avannarliit innarluuteqarneq pillugu Suleqatigiinnerannut Siunnersuisooqatigiit siunnersuisooqatigiit ataatsimiinnerannik ataatsimeersuartitsinernillu ingerlataqarsimavoq, tassunga ilanngullugit kalaallit peqataanerat, kiisalu nalunaarusianik assigiinngitsunik suliaqarsimalluni saqqummiussillunilu.

5.1.6 Nunani avannarlerni Tarnip nappaataannik sammisaqartut ataatsimeersuarnerat

November 2015-imi IPIS Nunani avannarlerni Tarnip nappaataannik sammisaqartut ataatsimeersuarneranni peqataavoq, tassani sammineqarpoq tarnimikkut nappaatillit immikkoorutilittut naqissuserneqartarneri, aammalu nunat avannarliit qanoq iliorlutik tarnimikkut nappaatillit akuunerulersitsinissaat suliniuteqarfiginissaallu sakkortusarsinnaaneraat pillugu.

Disability Policies and the impact of UNCRPD in the Nordic Region

Marts 2016-imi Siunnersuisooqatigiit ataatsimiinnerannut atatillugu ataatsimeersuarneq ”Disability Policies and the impact of UNCRPD in the Nordic Region”-mik taaguutilik ingerlanneqarpoq. Tassani oqaluserineqarpoq assigiinngissutsit naligiissutillu Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluuteqarneq pillugu Isumaqaatigiissutaannik atortussanngortitsinermi atulersitsinissamilu nunat avannarliit akornanni periarnerit iliuuseqarnerillu pillugit, matumani oqartussat innarluutillillu kattuffiinit isiginninnerat malillugu. Inerniliineq imaappoq, pisariaqartinneqartoq innuttaasut innarluutillit pisinnaatitaaffiisa isigineqarneri eqqumaffigineqarnerussasoq, kiisalu innuttaasut innarluutillit innuttaasut assigiinngiiaarnerinut akuummata.

Nunat avannarliit innarluuteqarneq pillugu anguniagassiaanni namminersorlutik inuussutissarsiutillit inunnik innarluutilinnik immikkoortitsinerup pinaveersaarniarneranni suleqataasut pisarialimmillu peqataasinnaanerat isiginiarneqanngilaq. Namminersorlutik inuussutissarsiutillit suleqataallutik peqataanerat pisariaqarpoq, inuit pisinnaatitaaffii tamakkiisumik atulersinneqassappata.

Employment and Disability – How do we make it work?

Maj 2016-imi nunani avannarlerni immikkut ilisimasallit ataatsimeersuartinneqarput ”Employment and Disability – How do we make it work?”-mik taaneqartumik. Matumani isiginiarneqarput innuttaasut innarluutillit suliffeqarnermut akuunerulernissaannut pitsaanerpaamik iliuuserisartut pillugit, kiisalu suliffeqarnerup tamanut inissaqartitsinerusooq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinneranni periarfissat unamminartullu. Inerniliineq imaappooq, iliuuseqarnissaq pingaaruteqartuusooq, aammalu innuttaasunik assigiinngitsunik innarluutilinnik suliffeqarnermut akuunerulersitsiniarluni sulinermut aaqqiissutissatut periarfissat arlaqartariaqartut. Matumunnga ilanngullugit paquminartut, isummat pigiliutiinnakkat il.il. pillugit suliniarneq. Aammattaaq inerniliinertut taaneqarpoq innuttaasut innarluutillit pillugit suliffeqarnermi unamminartut, periarfissat il.il. pillugit ilisimasat amigaatigineqartut, kiisalu ilinniartitaanermik aaqqiissuussinerit innuttaasut innarluutillit sapinngisamik amerlasuut piginnaaneqalersitsisunik ilinniakkanik aallarniinissaat naammassinninnissaallu naammattumik qulakkeertanngikkaat.

5.1.7 Nunat avannarliit ilinniartitaaneq pillugu oqalliffik

2016-imi nunat avannarliit ilinniartitaaneq, inuit pisinnaatitaaffii aamma innarluuteqarneq pillugit sammisaqarsimapput, tassani ilinniartitaanerup iluani innarluuteqarneq aammalu inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunat avannarliit suleqatigiinnerannik nakussassaataasussanik isummanik inassutinillu ineriartortitsineq isiginiarneqassaaq. Tassani siunertaavoq Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluuteqarneq pillugu isumaqatigiissutaasa sunniutaasa nakussassarnissaat imaluunniit atulersinneqarnissaanut piareersaanissaq.

5.1.8 Nunani avannarlerni innarluutillit pillugit ataatsimeersuarneq Örebromi august 2017-imi.

Nordic Network in Disability Researchimit aaqqiissuunneqartumi Örebromi maj 2017-imi ataatsimeersuarnermi naalackersuisoqarfik peqataavoq. Innarluuteqarnerup kingunissaa pillugu ilisimatusarneq ilisimasaqarnerlu ataatsimeersuarnermi isiginiarneqarsimavoq. Isumasioqatigiinnerit arlaanni sameniit aamma Australiamiit nunat inoqqaavini innarluutillit pillugit ilisimatusarnermut tunngasunik saqqummiussisoqarpoq. Tupinnarpoq Australia ingasalluinnartumik annertuunik paasissutissaateqarmat tassami qangali innarluutit nappaatillu nalunaarsorneqartarnerannik ileqqorisimagamikku. Tamanna tunuliaqutaralugu meeqqani innarluuteqareersuni imaluunniit piffissap aalajangersimasup iluani iluamik katsorsarneqanngitsumik innarluuteqalissutaasussanngorlutik allanngortussani qanoq issutsimik ”takunnissinnaanerup” pingaaruteqarnera Australiami arajutsineqarsimannngilaq. Tamanna ilisimasaq pingaaruteqarpoq, inerisarlugu atorneqarsinnaasoq, tassa peqqinnissaqarfimmi siusissukkut paasisaqarnikkut taamaalilluni innarluuteqalivinnissat pitsaaliorneqarsinnaammata, soorlu aamma pissutsit takuneqarsinnaanngitsut siusissorujussuakkut ikiorneqarsinnaasut taamaalilluni meeraq/innuttaasooq inuunerata naleqassusiata pitsaaninngorneranik misigisaqarsinnaalluni.

5.2 Naligiissitaaneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MRJÄM) aamma Atorfilinnit inuttalimmik ataatsimiititaliaq (EK-JÄM)

Taamanikkut Ilaqutariinnermut, Isumaginninnermut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisooq Martha Lund Olsen naligiissitaanermut tunngasuni ingerlatat

suliniutillu pillugit allakkatigut ulloq 3. oktober 2016-imi MR-JÄM-imut ilisimatitsivoq, tassunga ilanngullugit anguteqateqatigiinnik pilersitsineq aamma angerlarsimaffinni persuttaasarneq pillugu august 2016-imi Nuummi ataatsimeersuarneq.

Ilaqutariinnermut, Isumaginninnermut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoq Sara Olsvig MR-JÄM-ip ataatsimiinnerani ulluni 8.-9. maj 2017) peqataavoq, Norgemi Svolveip aamma Tromsøp akornanni Hurtigrutenimi ingerlanneqartoq.

MR-JÄM-imi ataatsimiinnera ilaatigut Norgep siulittaasuunerani suliniutit killiffiinit tunngavoq, ilaatigut suaassutsimut attuumassuteqartut persuttaanerit, internetimi uumissuilluni allattarnerit suliffinni naligiissitaanermut isiginnittut.

MR-JÄM-imi ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaanni naligiissitaanermut tunngasuni maannakkut suliniutit arlallit pillugit nunani avannarlerni ministereqatini ilisimatippai, tassunga ilanngullugit anguteqatigiinnik pilersitsinermik suliniut, Alliami katsorsaansamut neqeroorutip saqqummiunneqarnera aamma erninnermi aningaasaateqarfimmik pilersitsineq.

Naalackersuisoqarfik EK-JÄM-imi ataatsimiinnerni arlalinni peqataasimavoq, kingullermik Norgemi Stavangerimi ulluni 19.-20. juni 2017-imi, soorlu aamma naalackersuisoqarfik ataatsimeersuarnerni isumasioqatigiinnernilu arlalinni peqataasimasoq.

Isumasioqatigiinneq "Hälsa, vård och jämställdhet", EK-JÄM-imi kingorna Ålandimi Mariehamnimi ulloq 14. juni 2016-imi ingerlanneqarpoq, tassani sammineqarlutik peqqissuuneq naligiissitaanerlu, tassunga ilanngullugit angutit atugarliortut immikkut isiginiarneqarneri. Isumasioqatigiinneq EK-S suleqatigalugu ingerlanneqarpoq. Isumasioqatigiinnermi siunertaq tassaasimavoq ilaatigut peqqinnissakkut suaqatigiinneq naligiissitaanerlu isiginninnerup pingaaruteqarnera pilugu ilisimasat annertusineqarnissaat/avitseqatigiinnissaat, aamma Nunani avannarlerni isumaginninnikkut peqqissutsikkullu politikkimi tamanna qanoq eqqarsaatigineqassanersoq.

Ataatsimeersuarneq "ILO Global Gender Dialogue" EK-JÄM-imi ataatsimiinnerup kingorna Finlandimi, Helsinkimi ulluni 28.-29. november 2016-imi ingerlanneqarpoq. Ataatsimeersuarneq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi suleqatigalugit ILO-mit aqqissuunneqarpoq. Naligiissitaaneq, suliffimmi inuuneq, ernineq, nunani avannarlerni suliffeqarfinni ilaqutariinnermut politikkil il.il. pillugit arlalinnik saqqummiussisoqarluni oqallittoqarpoq. Nunani avannarlerni immikkut ilisimasallit, politikerit atorfillillu kiisalu IKO peqataapput.

Kingorna (ulluni 30. november - 2. december 2016) ataatsimeersuarneq "Confronting gendered violence – focus on perpetrators", aamma nunani avannarlerni ataatsimeersuarneq, ingerlanneqarpoq. Ataatsimeersuarnermi isiginiarneqarput nunani avannarlerni suliniutit ilisimasallu, tassunga ilanngullugit persuttaasartut pillugit katsorsaansamut neqeroorutit qaammarsaanerillu. Nunani Avannarlernit immikkut ilisimasallit, atorfillit, politiit, NGO-t peqataapput. Ilisimasalik paarlaasseqatigiiffiusartumik nunani avannarlerni attaveqatigiiffimmik pilersitsinissamut periarfissaq aamma oqallisigineqarpoq.

Ataatsimeersuarneq immikkut Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarpoq, tassa persuttaasarnermut tunngasuni suliniutit arlallit aallartinneqarsimmata, ilaatigut persuttaasartunut katsorsaansamut neqeroorutit pilersinneqarsimallutik (Alliaq).

Ulluni 19.-20. juni 2017-imi EK-JÄM-ip kingorna "Countering Hate: Nordic conference on Hate Speech" ullormi 21. junimi Stavangerimi ingerlanneqarpoq. Ataatsimeersuarnermi uumissuilluni oqaaseqartarnernut sulinerit pillugit ilisimasat misilittakkallu paarlaaqatigiiffiupput.

5.2.1 "Savalimmiuni, Ålandimi aamma Kalaallit Nunaanni piffissap ilaannaani sulineq" pillugu nalunaarussiaq

Savalimmiuni, Ålandimi aamma Kalaallit Nunaanni piffissap ilaannaani sulineq pillugu suliniummi Naalackersuisoqarfik peqataasimavoq, tassunga ilanngullugu paasinaasissatut ilaasortatut.

Nalunaarusiami, april 2016-imi saqqummiunneqartumi, Savalimmiuni, Ålandimi aamma Kalaallit Nunaanni piffissap ilaannaani sulinerup annertussusianik qulaajaasoqarpoq, soorlu aamma assersuutigalugu suliffeqarfinni suaassutsikkut agguarnerit pillugit maannakkut ilisimasat nalunaarsugaasimasullu nalunaarusiami katersorneqarlutik. Suliniummut aallarniutaasoq tassaasimavoq Savalimmiuni arlalissuit – pingaarnerusumillu arnaat kisermaajusut pilersuisut – piffissap ilaannaani suliffeqarnissamat killeqartumik periarfissaqarneri, tamannalu isumaqarluni appasinnerusumik isertitaqartut aamma aaqqissugaanikkut naligiinnginnermik kinguneqarluni. Kalaallit Nunaanni amerlanerpaat ulloq naallugu suliffeqarfinni sulisuupput, nalunaarusiamilu arnat amerlanerit piffissap ilaannaani atorfeqartuunerinik qulaajaasoqarnani. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiilli annertuumik suaassutsikkut agguarsimapput pisortat ingerlataqarfiit arnarpassuullutik (ulloq naallugu sulisut) angutillu arlalissuit aalisarnermi sanaartormilulu sulisuullutik.

Suliniut nunani avannarlerni nunani piffissap ilaannaani sulinerimik assingusumik misissuinerimik aallaaveqarpoq.

Danmarkip 2015-imi siuttaasuunerani Kalaallit Nunaat EK-JÄM-imi ataatsimiinnermi qaaqquisuusimavoq, Nuummi ulloq 16. juni 2015-imi ingerlanneqartoq. Tamatuma nanginneratut suaassuseq, ilinniartitaaneq innuttaasullu ingerlaarneri pillugit nunani avannarlerni isumasioqatigiinneq ulloq 17. juni 2015-imi Nuummi ingerlanneqarluni.

5.2.2 "Suaassuseq, ilinniartitaaneq innuttaasullu ingerlaarneri" nunani avannarlerni isumasioqatigiinnermi malitseqartinnera

"Suaassuseq, ilinniartitaaneq innuttaasullu ingerlaarneri" pillugit danskit siulittaasuuneranni suliniutip malitsigisaatut nunani avannarlerni isumasioqatigiinneq "Suaassuseq, ilinniartitaaneq innuttaasullu ingerlaarneri" tunuliaqutaralugit nunani avannarlerni assigiinngitsunik siunnersuutinik, misilittakkanik sulinermilu assersuutinik katersisoqarsimavoq. "Suaassuseq, ilinniartitaaneq innuttaasullu ingerlaarneri" pillugit nunani avannarlerni isumasioqatigiinnermi, ulloq 17. juni 2015-imi Nuummi ingerlanneqartumi, Nunanit Avannarlernit tamanit 50-it peqataasimapput.

Isumasioqatigiinneq Danmarkimi Meeqqanut, Naligiissitaanermut, Akuulersitsinermut Isumaginninnermullu Ministeriaqarfimmit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini danskit siulittaasuuneranni Naalackersuisoqarfimmit ingerlanneqarpoq.

Isumasioqatigiinneq "Suliffeqarfinni angerlarsimaffinnilu suaassutsikkut agguarnerit" sammillugit 2014-imi Savalimmiuni ingerlanneqartumut isumasioqatigiinnermik ingerlatitseqqinneruvoq, taamani Islandimiut siulittaasuusut suliniutigisimasaat.

Isumasioqatigiinneq ”Suaassuseq, Ilinniartitaaneq innuttaasullu ingerlaarneri” arnat amerliartuinnartut ilinniartorlutik suliariorlutillu illoqarfinnut nuuttarnerisa malitsigisaanik innuttaasut equngasumik katitigaalernerat qanoq illuatungilerneqarnissaanik isiginnippoq. Arnat amerliartuinnartut ilinniartorlutik suliffitsigullu qaffassarniarlutik illoqarfinnut anginerusunut suli nuuttarput. Assersuutigalugu ilinniartinnit ingerlaqqiffiusuni allatsissimasut 70 %-iisa missaat ullumikkut arnaapput. Peqatigisaanilli ineriartornermi anguterpassuit katataalersimallutik, taakku ilinniagaqanngimmata, ileqquusumillu angutinut suliffiusuni ilinniagaqarsimanngitsunut atorfiit suli ikiliartorlutik, pingaartumik nunaqarfinni. Tamanna innuttaasut equngasumik katitigaalernerannik pilersitsivoq aamma inuiaqatigiinni inuuniarnikkut ataqatigiinneq aarlerinartorsiortillugu. Ilinniartitaaneq nuttarsinnaanerlu, innuttaasut ingerlaarneri aamma suliffeqarnerit kiisalu periusissiat aaqiisarnerillu allanngorneri sammillugit saqqummiussisoqartarneratigut isumasioqatigiittarnertigullu ajornartorsiut tamanna qanoq qaangerneqarsinnaanersoq pillugu arlalinnik siunnersuuteqartoqarpoq, tamanna taamaallaat Kalaallit Nunaanni atuutinngilaq, kisianni Nunani Avannarlerni sumiiffinni arlalinni.

Isumasioqatigiinnissaq sioqqullugu “Sumiiffik, naligiinneq/naligiinnginneq suaassuserlu - nunani avannarlerni isorliunerusuni suaassutsimut, ilinniartitaanermut innuttaasullu ingerlaarnerinut tunngatillugu unamminartunik suleriaatsinillu pitsaanerpaanik qulaajaaneq” pillugu qulaajaaneq saqqummersinneqarpoq, Aalborg Universitetimi EDGE-mit suliarineqartoq, tamanillu pissarsiarineqarsinnaasoq.

Suaassuseq, Ilinniartitaaneq Innuttaasut ingerlaarneri pillugit suliniutip malitsigisaatut maj 2016-imi katersuisumik ilisimatitsissummik suliaqartoqarpoq, ilaatigut Kalaallit Nunaanni isumasioqatigiinnermiit inerniliussat tunuliaqutaralugit.

5.3 Inatsisitigut suleqatigiinnermut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-JUR) aamma Atorfilinnik inuttaqartumik ataatsimiititaliaq (EK-JUR)

2015-ip ukiaanerani nunani avannarlerni inatsiseqarnermut ministerit Ilulissani ataatsimiinnerat ingerlanneqarpoq, tassani sammeneqarput nunanut allanut sorsukkiartartut, maanna nunani avannarlerni arlalinni unamminartorsiortitsisoq.

Inatsiseqarnermut sammisaqarfik maj 2016-imi Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfimmut inissinneqarpoq Martha Lund Olsen Naalakkersuisutut akisussaasoralugu. Naalakkersuisut ingerlaavartumik Justitsministeriamik oqaloqatiginnittarput inatsisiliornerup malinnaatinneqarnissaa siunertaralugu, arlalitsigut malunnartumik soqutigineqartariaqaraluartoq.

Atorfilittat peqataaffigisaanni 2016-imi aasaanerani MR-JUR aamma 2016-imi EK-JUR ingerlanneqarput.

MR-JUR Finlandimi Kotkami ingerlanneqarpoq ilaatigut tamat oqartussaaqataanerannut naleqqutinngitsumik sakkooqarluni anguniagaqarneq aamma ingasaassiniarneq isiginiarneqarlutik.

5.4 Nunat Avannarliit Killiit isumaginninnerup iluani suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat

Savalimmiormiut, Islandimiut kalaallillu isumaginninnermut ministeriisa kissaatigisimavaat isumaginninnerup iluani Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerisa annertussaaffiginissaa.

Nunani avannarlerni killerni isumaginninnermut ministerit annertusisamik suleqatigiinnerat assigiinngitsunik aallaaveqassaaq, nunani avannarlerni killerni isumaginninnermut ministerit suleqatigiissutissatut pingaartillugit tulluorsorisutullu isumaqarfigisaat tunngavigalugit, assersuutigalugu persuttaasarnermut, inuuniarnikkut atugarliorneq, innarluuteqarneq il.il. pillugit.

Isumaqatigiissuteqarnikkut suleqatigiinnissaaq siuarsarniarneqarpoq ukiumoortumik ataatsimiittarnertigut, attaveqatigiinnikkut, oqaloqatigiinnikkut, suleqatigiissitaliornikkut il.il. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip ilaatigut tunngavissiivoq ukiumoortumik ataatsimiittarnissanut, Nunat Avannarliit Killiit paarlakaallutik ingerlattagassaanik.

Naalackersuisoqarfiup suliaraa Nunat Avannarliit Killiit akornanni isumaginninnermut ministerit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutissamut missingiut, taanna Naalackersuisoqarfiup tusarniaassutigaa.

MR-JÄM-ip saniatigut ulluni 8.-9. maajimi nunani avannarlerni killerni naligiissitaanermut ministerit, aamma isumaginninnermut ministeriusut, Nunani avannarlerni killerni isumaginninnermut ministerit akornanni suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissummik atsiugaqarput. Sara Olsvigip innarluuteqarneq sammisaralugu oktobarimi ministereqatini Kalaallit Nunaanni (Sisimiuni) qaaqquai. 2017-imi innarluuteqarneq annertuumik isiginiarneqarpoq ilaatigut innarluutillit oqaaseqartarfiannik pilersitsinissaaq, Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni innarluutillit pillugit inatsisissamut nutaamut siunnersuutit saqqummiunneqarneratigut aamma aggustimi/septembarimi Sisimiuni innarluutillit illuannik ammarneqarneratigut.

5.5 Nunani Avannarlerni Meeqqanut Inuusuttunullu komité (NORDBUK)

Ataatsimiititaliaq Suleqatigiinnermut ministerinit pilersinneqarpoq Namminersorlutillu Oqartussat sinniisuutitaat Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfimmeerluni. 2016-imi Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiit meeqqat inuusuttullu pillugit susassaqarfimmuut anguniagassaaq isumaqatigiissutigaaq ima taaguutilik: *Meeqqat inuusuttullu Nunani Avannarlerni – Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinit ingerlataqarfinni assigiinngitsuni killiffik 2016-2022*. Periusissiami Nunat Avannarliit meeraalluni inuusuttuullunilu nunarsuarmi najugaqarfiit pitsaanerpaajunissaaq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa takorluugaannik sulinnermut sammivinnik allaaserinnittoqarpoq. Periusissiap pingaarnertut siunertaa tassaavoq immikkoortuni tamani meeqqanik inuusuttunillu isiginninnerup ilanngunneqarnissaa.

NORDBUK-ip kaammattuutai tunuliaqutaralugit Issittumi meeqqanut inuusuttunullu pissutsinik misissuinerup (atuakkatigut misissuineq) naammassineqarnissaanut issittummi suleqatigiinnermut suliniutiniit MR-SAM 2016-ip naanerani 0,2 mio. DKK-nik tunineqarpoq. Misissuineq Issittumi meeqqanut inuusuttunullu atugarliortunut tunngasunik ilisimasanut aqqqissuunneqarsimasunut sammitinneqassaaq, ilaatigut persuttaasarnermut, innarliinnermut, tarnikkut timikkullu

peqqissuunermut atugarissaarnermullu pissutsinut. Naatsorsuutigineqarpoq misissuineq 2017-imi suliarineqassasoq.

Norgep 2017-imi siulittaasuunerani suleqatigiinnermi suliniutip ilaatut una suliarineqassaaq: *"Naligiissitaq pillugu peqatigiinneq – Nunat Avannarliit nukittunerusut: Nunani avannarlerni naligiissitaanikkut suleqatigiinnermut 2015-2018-imut suleqatigiinnermi suliniutit"* uumissuilluni oqaaseqartarnernut suliniuteqartoq. Tassunga atatillugu uumissuilluni oqaaseqartarnerit pillugit paasissutissiinnermi atortussanik suliaqartoqassaaq, 13-18-inik ukioqartunut saaffiginnittussaq. Paasissutissiilluni atortussani tassani NORDBUK tusarniaaffigineqarsimavoq.

Uumissuilluni oqaaseqartarnerit pillugit ataatsimeersuarnermi: "Countering Hate: Nordic conference on Hate Speech" norgemi siulittaasuusoq Norgemi Stavangerimi ulloq 21. junimi atorfilittatigut naalakkersuisoqarfik peqataatsivoq. Uumissuilluni oqaaseqartarnernut sulinnermi ilisimasanik misilittakkanillu ataatsimeersuarnermi paarlaateqatigiittoqarpoq.

6. Peqqinnissaq

6.1 Isumaginninnermut Peqqissutsimut politikkimut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-S)

Peqqissutsimut Nunanut Avannarlernut Suleqateqarnermullu Naalakkersuisoq Osloomi 30. marts 2016-imi Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinneranni peqataavoq. Ataatsimiinnermi Arjeplogimi isumaqatigiissummi allannguut aammalu nakkutilliinnermut apeqqut oqaluuserineqarput ("Overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper inden for sundheds- og veterinærvæsenet"). Matumani siunertaavoq napparsimasut isumannaatsuunissaasa pitsangorsarnissaanik kissaateqarneq, aammalu marloqiusamik aqutsisoqarfeqarnissaq pinaveersaarniarlugu, EU-mi akuerineqartarnermut malitassap nutaanngorsakkap nunani avannarlerni atulersinneqarnerata kingunerisaanik.

Arjeplogimi isumaqatigiissummi malittarisassiuunneqarput nunani avannarlerni peqqissutsimut sulisorisat piginnaatitat assigiissumik akuerineqartarnissaat, aammalu nunat taakku akornanni nakkutilliinnermit paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissaq pillugu. Arjeplogimi isumaqatigiissutip allanngortinnissaa pisariaqarpoq, Savalimmormiut kalaallilu peqqissaasutut sundhedsassistentitullu ilinniagallit nunani avannarlerni allani sulilersinnaanissaat qulakkeerniarlugu, EU-mi innuttaasunut atugassarititaasut assigalugit. Aammattaaq nunani avannarlerni allani peqqissaasutut aamma social- aamma sundhedsassistentit ilinniagallit Kalallit Nunaani Savalimmiunilu sulilersinnaanerisa ammaanneqassammat.

Matumanissaaq EU-mi akuerineqartarnermut malitassap (EU's anerkendelse-direktiv) nutaanngorsarneqartup atulersinneqarnissaa isumaqarpoq, nakkutilliinnermit paasissutissanik paarlaateqatigiittarnermut kallerriisarnermi atugassiaq nutaaq IMI nunani avannarlerni tamani atorneqarnissamisut pinngimmat, aammalu nakkutilliinnermit paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissamut pissaaffik peerulluni. Matumani aalajangerneqarpoq suleqatigiissitap suliaq ingerlateqqissagaa inatsisitigut tunngavissat suliarissallugit, tamakku nunat avannarliit akornanni paasissutissanik siunissami paarlaasseqatigiittarnissaannut malittarisassanngorlugit. Matumani ilaatigut qulakkeerniarneqarpoq nakkutilliinnermit paasissutissanik pingaarutilinnik paarlaaqatigiittarnikkut nunat avannarliit suleqatigiinnerisa

napparsimasut isumannaatsumik inissisimanerisa iluaqusernissaa pillugu. Ilaatigullu qulakkeerniarlugu pisariaqanngitsumik allaffissorpeq pileqqunagu, ilaatigut nunat avannarliit EU-llu akornanni marlunnik assingusunik ingerlataqarnerisigut. Napparsimasut isumannaatsumik sullinneqarnissaat Kalaallit Nunaanni salliutinneqarpoq, soorlu nunani avannarlerni allani taamaattoq. Naalackersuisoqarfik suleqatigiissitaliami sinniisuutitaqarpoq suleqataallunilu

Ministerit siunnersuisoqatigiivisa 2016-imi ataatsimiinneranni aammattaaq aalajangerneqarpoq Nunani avannarlerni peqqissutsikkut upalungaarsimasussaataasut (Svalbardgruppenip) piginnaatitaaffia annertusineqassasoq. Svalbardgruppenip sulinera Nunat avannarliit Peqqissutsikkut upalungaarsimaneq pillugu Isumaqatigiissummit tunngaveqarpoq. Peqqissutsikkut upalungaarsimaneq pillugu Isumaqatigiissuteqarnermut siunertaavoq nunat avannarliit akornanni suleqatigiinnissamik tunngavissisusaaq peqqissutsikkut upalungaarsimanerup piareersarnissaanut ineriartortinnissaanullu atatillugu, ajornartoornerut ajunaarnersuaqarnernullu attuumassuteqartunik aqutsisinnaanermut tunngatillugu. Matumunnga ilanngullugu pinngortitami ajunaarnersuit ajutoornerillu ilaatigut uumassusilinnit kemimillu aallaavillit aammalu radiup qinngorneri. Peqqissutsimut Nunanut Avannarlernullu tunngasunut Naalackersuisup nunat avannarliit akornanni suleqatigiinnerup tamassuma ineriartortinnerata pitsanngorsarneqarneratalu pingaaruteqarnera oqariartuutigaa.

Svalbardi pillugu suleqatigiissitaq 2016-imi aamma 2017-imi sisamariarluni ataatsimiissimavoq, pigaartumik periusissiorluni sulineq oqallisigineqarsimalluni, nunani avannarlerni peqqinnissaqarfittut qanoq atueqatigiissinnaanerluta aamma atueqatigiittariaqarnerluta. 2017-imi augustip naanerani sulineq taanna naammassiniarneqarpoq, 2017-ip naanerani Ministerit Siunnersuisoqatigiivinut inassuteqaateqarluni.

6.2 Nunat avannarliit Aangajaarniutit pillugit isumasioqatigiinnerat

Nunat avannarliit aangajaarniutit pillugit isumasioqatigiinnerat 2017 Aalborgimi ulluni 21.- 22. august ingerlanneqassaaq. Isumasioqatigiinnerup nanginneratut Nunani avannarlerni Innuttaasut peqqissuunerat pillugu ataatsimeersuarneq ingerlanneqassaaq, Nunani avannarlerni aangajaarniutit pillugit isumasioqatigiinneq imigassaq naartunerlu pillugit ulloq 23. augustimi saqqummiussaqaassalluni. Ukioq manna isumasioqatigiinnermi sammisat tassaassapput ammaassinerit kingunerisaalu – ikiaroorartoq, cannabisimut sanilliullugu imigassap tupallu pissarsiarineqarsinnaaneri, cannabisip imigassallu nalinginnaasunngortinnginnissaannut periutsit, aangajaarniutinik atuisarneq (imigassaq – inuusuttut akornanni erngunneq aamma cannabis, unnuakkut aangajaarniutit) aamma imigassaq pillugu ussasaarutit – inoqutinut attaveqaatit. Kalaallit Nunaat sinnerlugu Imigassaq Ikiaroorartorlu pillugit siunnersuisoqatigiinnit ilaasortamik kiisalu Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfimmiit atorfeqartut pingasut peqataassapput.

6.3 Nunat Avannarliit Killiit Peqqissutsimut ministeriisa ukiumoortumik ataatsimiinnerat

Nunani avannarlerni killerni peqqissutsimut ministerit suleqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissusiornikuupput, matumani siunertaralugu peqqissutsip iluani suleqatigiinnerup nakussassarneqarnissaa ineriartortinnissaalu pillugit. Pingaarnertut siunnerfigineqarpoq ukiumoortumik ataatsimiittarnertigut, oqaloqatigiinnikkut, isumassarsianik paarlaaqatigiinnikkut aammalu ilisimasanik paarlaaqatigiinnikkut suleqatigiinneq siuarsarneqassasoq.

Ministerit suleqatigiissitalianik ataatsimiittitalianillu pilersitsisinnaapput Peqqinnissaqarfiup iluani suliniutinik, sulianik ingerlatanik assigisaannillu qulaajaasussanik imaluunniit aallarniisussanik. Matumani isumaqatigiissutaavoq nunani avannarlerni killerni peqqissutsimut ministerit ukiumut ataasiarlutik ataatsimiittarnissaat. Pilersaarutaasimagaluarpur pingasoriarluni ataatsimiinnissat Ilulissani juni 2015, Nuummi august 2015 aamma Nuummi april 2016-imi februaarimilu 2017-imi. Ataatsimiinnissat sisamat tamarmik taamaatinneqarput. Nuummi 29. aamma 30. august 2017-imi ataatsimiinnissaq isumaqatigiissutigineqarpoq.

6.4 Peqqinnissaqarfiup Islandimik suleqateqarnera

2014-imi Nunani Avannarlerni Killerni Peqqissutsimut ministerit ataatsimiinnerannut atatillugu Kalaallit Peqqinnissaqarfiat aammalu Islandimiut Landspítalið pingaarnertut suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnikkut siunertaavoq kalaallit napparsimasut Islandimi suliaritittarnissaat pillugu suleqatigiissutip nakussassarnissaa annertusarnissaalu. Isumaqatigiissutip ammaappaa isumaqatigiissummut ilassutinik pilersitsisinnaaneq siunissami atuuttussamik napparsimasut immikkuullarissumik nappaatillit eqqarsaatigalugit.

2015-imi Peqqissutsimut Naalakkersuisup aamma Islandimi peqqissutsimut ministerip ataatsimiinneranni isumaqatigiissutigineqarpoq Islandip Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiinneq nakussassarneqassasoq ministereqarfiit marluk taakku akornanni suleqatigiinnissamut isumaqasiornikkut. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnikkut siunertaavoq peqqinnissaqarfiup iluani immikkut misilittakkaminnik ilisimasaminnillu iluaquseqatigiinnissaq, matumunnga ilanngullugu inatsisiliornikkut aammalu inatsisitigut aqqitassatigut.

Isumaqatigiissummut ilassutinik periarfissat Islandimik tullissaanik Nunani Avannarliit Killerni peqqissutsimut ministerit ataatsimiinnissaanni oqaluuserineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Katsorsaanerit suut aningaasatigut sinaakkusiussat iluanni pitsanngorsarneqarsinnaanersut imaluunniit allangortinneqarsinnaanersut peqqinnissaqarfiup ingerlaavartumik misissortarpai. Tamanna aamma isumaqarpoq Islandimi peqqinnissaqarfimmik suli annertunerusumik suleqateqarnissamut periarfissat misissorneqartarneri. Taamaattorli Islandimik aalajangersimasutigut suli isumaqatigiissuteqartoqanngilaq, isumaqatigiissutaareersimasut saniatigut, kisianni uummammi taqarsuit amilinerinik pasitsaassanik napparsimasunik misissuineq pillugu aamma amilisoorsimasunik katsorsaaneq pillugu isumaqatigiissuteqarnissaq 2017-ip ingerlanerani pinissaa sulissutigineqarluni. Tassani pineqarput ukiumut napparsimasut 100-it missaaniittut. Napparsimasut taakku toqqarneqarput taakkunatigut ingerlataqartarneq killeqartumik sivilissuseqartarmat.

7. Inuussutissarsiorneq, Suliffeqarneq, Niuerneq Nukissiornerlu

7.1. Inuussutissarsiornermut, Nukissiutinut Nunallu immikkoortortaanut politikikkut Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-NER)

Bergenimi 16. maj 2017-imi ministerit siunnersuisoqatigiivisa (MR-NER) ataatsimiinneranni immikkoortut pingaarnert marluk tassaasimapput sukkasuumik allangortitsinermut piareersimasinnaaneq aamma takornariaqarneq. Sammisat inuussutissarsiornermut tunngasuni

nunani avannarlerni suleqatigiinnermut suliniutissat imarisaannut naapertuupput, ilaatigullu suliffeqarfinnut sukkasuumik allangorsinnaanermut piareersimaneq inuussutissarsiornikkut nutaaliornikkullu politikki 2018-2021 pillugu suleqatigiinnermi suliniutini sammisat pingaarnerit ilagalugu.

Takornariaqarnermut tunngasut ataatsimiinnermi oqallisigineqarput, tassa takornariaqarnerup siusinnerusukkut salliutinneqarnera Nunani Avannarlerni Siunnersuisoqatigiinnit aamma MR-NER-imit oqaluuserisassanut inissinneqarsimammat. EK-N aamma Inuussutissarsiornermut ministerit taamaalillutik Nunani Avannarlerni piujuartitsinermik tunngaveqartumik takornariaqarnerup annertusineqarnissaa pillugu Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa kaammattuutaannit tallimaasunit siusinnerusukkut akuerineqarnikuulluni.

Takornariaqarnerup siuarsarnera aamma atorfilittat ataatsimiititaliaanni isumasioqatiginnernilu assigiinngitsuni oqallisigineqartarsimavoq, ilaatigut nunat tikinneqarnissaannut suleqatigiiffiisa peqataaffigisaannik, tassunga ilanngullugu Visit Greenland. Ministerit ataatsimiinneranni aalajangiiffigineqarpoq nunani avannarlerni takornariaqarnikkut suleqatigiinnermut tamakkiisumik pilersaarusiornissaq siunertaralugu suleqatigiissitamik pilersitsisoqassasoq.

7.1.1 Inuussutissarsiorneq pillugu atorfilittanik inuttaqartumik ataatsimiititaliaq

2016-imili aamma 2017-imi inaarutaasumik akuersisoqarnissaata tungaanut EK-N inuussutissarsiornermut nutaaliornermullu politikki 2018-2021 pillugu suleqatigiinnermi suliniutinik nutaanik suliaqarsimavoq. Suliniutit immikkoortut pingaarnerit ukuupput.

1. allangortitsinermut sukkasuumik piareersimanissaq qulakkeerlugu
2. nutaaliorsinnaaneq unammillersinnaassuserlu pitsaanerulersillugit
3. nunarsuarmi niuerfinni periarfissat pitsaanagerusut

Allangortitsinermut sukkasuumik piareersimasinnaanermup qulakkeerneqarnerani teknologiini immikkoortut nutaat iluanni siuttuunissaq pillugu suleqatigiinnermut attuivoq. Tassani sulineq suliffeqarfiit amerlanerit digitalinngortitsisimanissaat, suliffeqarfiit (piujuartitsinermik tunngaveqartumik) niuernermi tunngaviinik ineriartortitsinermi ingerlaannartunik imaluunniit digitalikkut aaqqiinernik atuinissaat pillugu suleqatigiinnermik malitseqassaaq.

Unammillersinnaassutsip pitsaanerulernerata assersuutigalugu piujuartitsinermik tunngaveqartumik pisortat pisiortorerisa inerisaallutillu suliniutaasa pitsaaninngortinnerisigut *nutaaliornermut* pisortat ingerlatsinerat qulakkiissavaa. Suliffeqarfinnut nutaaliortunut nunat killeqarfii aporfiginagit annaaratarneqarsinnaasunik aningaasaliisarnerup ajornannginnerunissaanut aporfiit suunerinik aamma periarfissanik misissuinissamut nunat avannarliit suleqatigiilernissaat siunertaavoq.

Kiisalu suleqatigiinnermi suliniutit nunarsuarmi niuerfinni periarfissat aamma nunarsuarmi nalitusaaviit pitsaanerulersissavaat. Tamanna pissaaq nutaaliornermup iluani nunarsuup immikkoortuani siuttutut Nunat Avannarliit aalajangiussimanerisigut ineriartorteqqinnerisigullu, avammut niuernermik annertunerulersitsisinnaasumik nunani allani aningaasaliisartut piginnaasaqartullu amerlanerusut pilersitsisilernerisigut. Tamatuma saniatigut nunani tamalaani niuerfinnut naleqqiullugu Nunat Avannarliit ataatsimoortutut ingerlataqarnerat isiginiarneqarnerusaaq.

Nordic Sustainable Cities & Nordic Welfare Solutions

Nunani avannarlerni suleqatigiinnermi inuussutissarsiornermi ingerlataqarfik suliniutinik pingaarnernik ”Nordic Sustainable Cities” aamma ”Nordic Welfare Solutions” piginnittuavoq, taakku marluullutik nunarsuarmi unamminartuni Nunat avannarliit aaqqiinerat pillugu statsministerit suliniutaasa ilagalugit.

Nordic Greenip (Nordic Sustainable Cities) siunertaraa piujuartitsinermik tunngaveqartumik illoqarfinnik ineriartortitsinerup iluani nunani avannarlerni aqqissugaanikkut aqqiinerik takutitsinissaq avammullu niueruteqarnissaq. Tamanna pitsaanerusumik nittarsaassinikkut, nunat avannarliit attaveqatigiinnerisigut, nunani avannarlerni suliffeqarfiit nutaaliortut pitsaanerusumik periarfissaqarnerisigut aamma nunarsuarmi attaveqatigiiffeqarnikkut anguneqassaaq.

Nordic Food and Welfare (Nordic Welfare Solutions) nunani avannarlerni atugarissaarnikkut aaqqiinerit nutaaliortut pitsaanerulersissavai, kikkut tamarmik peqqissumik inuunissaannik aamma ukioqatigiinnut tamanut ingerlalluarnep pitsaanerulernissaanik sammisaqartumik nunarsuarmi unamminartut annertuut akuersaarnissaannut iluaqutaasinnaasut. Ataatsimeersuarnerni nittarsaanneqartunik nunani avannarlerni aqqiinerik nittarsaassisoqassaaq/ooqaluttuortoqassaaq aamma Nunat Avannarliit misileraaffiusutut nittarsaanneqarlutik. Avammut niuernerup annertusineqarnissaa siunertaralugu suliassanik annertuunik neqerooruteqarsinnaaneq pitsaanerulersinniarlugu eqimattanik suleqatigiittoqassaaq.

Statsministerit suliniutaanni siunertaq tassaavoq nunat avannarliit pikkoriffigisaannik immikkoortuni inuiaqatigiinnut aaqqiinerit nutaaliorfiusut pillugit nunat tamalaat ujartuinerannik annertunerulersitsinnaasumik akuersinnaasunillu ilisimasanik avitseqatigiinnerup annertusineranik nunallu avannarliit ataatsimut suliniutaannik pitsaaninngortitsinermut iluaqutaasunik.

Statsministerit suliniutaat piffissami 2017-2019-imi katillugit 74,3 mio. DKK-inik missingersuusiorteqartut, nunarsuarmi unamminartut aqqiiffiginissaannik aallaaveqarput, ilaatigut NP 2030-imut anguniagaani allanneqarsimasut.

Nordmin

Nordmin tassaavoq nunat avannarliit attaveqatigiiffiini suliniut piujuartitsinermik tunngaveqartumik aatsitassanik isiginnittoq. Nordmin Sverige 2013-imi siulittaasuuffiani aallartinneqarpoq, marts 2017-imi naammassineqarnissaa siunertaralugu. Aningaasat atorneqanngitsut pissutigalugit 2017-ip naanissaata tungaanut suliniut ingerlaqqissaaq.

Nordminimi suliniutit tamarmiusut 30 mio. DKK-inut inissinneqarsimapput. Suliniut aatsitassarsiorfiup atuuffiani isiginiagassanik siamasissunik isiginnissimavoq, misissuinermit piiiaanermut matuneqarneranullu pilersitseqqinnermullu. Tamatuma nanginneratut misissuilluni sulinerit (suliniutit arfinillit), suliniutit piareersarnerisa (suliniutit aqqanillit), isumasioqatigiinnerit (aaqqissuussinerit arfineq pingasut) aamma pikkorissaanerit assigiinngitsut (3 PhD aamma masteritut ilinniarnermut tunngasoq ataaseq) iluanni immikkoortunut pingaarnernut sisamanut aningaasatigut tapiisoqarsimavoq.

Nordmin pillugu nalilersuilluni december 2016-imi nalunaarusiortoqarpoq maannakkullu piffissamut tamarmiusumut 2013-2017-imut Nordmin pillugu nalunaarusiaq tamarmiusoq pigineqalerluni.

Juunip qaammataani 2017-imi EK-N-ip ataatsimiinnerani kingullermi kalaallit tungaanniit Nordmin ingerlaannarsinnaanersoq apeqqutigineqarpoq, inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik ajornartorsiutit annertunerusumik isiginiarneqarlutik. Suliniut Nordmin Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa suliniutaani kisiartaavoq Nunani Avannarlerni aatsitassarsiormik isiginnissimasoq.

Aatsitassarsiorneq ukiuni kingullerni 10-15-imi Kalaallit Nunaanni annertusiartorsimavoq aamma ilaatigut Sverigemi aamma Finlandimi annertuumik inissisimalluni. Taamaattumik immikkoortuni erseqqissarneqarnerusimasuni akornitsinni misilittakkagut suli ilinniarfiginissaat tulluassalluni. Tamanna tunngavigalugu aalajangiisoqarpoq immikkoortuni suni suliniutip ingerlaannarnissaa tulluassanersoq Nordmini misissuissasoq.

Kalaallit tungaanniit soqutiginnassaaq inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut ajornartorsiutinik sakkullu suut atorneqartarnerini nunani avannarlerni allani qanoq passussinersut misissussallugit. Kalaallit tungaanniit ukialuit matuma siorna sakkoq taaneqartoq Impact Benefit Agreement (IBA) atulersinneqarpoq, aatsitassarsiormerup kalaallit nunaanni tunngaveqalernissaanut pilersitsinermut atorneqartoq. IBA-mi piujuartitsinermut tunngaveqarluni anguniakkat 17-it ilarpassui isiginiarneqarput, taakku NP-ip 2030-mut Suliniutaani saqqummiunneqarlutik, taamaattumillu nunani avannarlerni tulluassallutik.

Nordisk Innovation

Nordisk Innovationip nutaaliormik nukittorsaasut ingerlatanik aallartitsisarlungu aningaasalersuivoq suleqatigiiffillu Nunani Avannarlerni annerusumik suliffeqarfinnik mikisunik akunnattunillu angissusilinnik suleqateqarluni. Suliassaq tassaavoq nunani avannarlerni nunani killeqarfiit akimorlugit inuussutissarsiorluni suliffeqarfinnik inerisaanissap ingerlatsinissallu ajornannginnerulernissaa.

Nunani avannarlerni nutaaliorsinnaassusiat annertusiniarlugu nunani avannarlerni suleqatigiinnerup aamma inernerissavaa nunani avannarlerni pilersaarusiornikkut ataatsimoorluni pingaarnersuinerit EU-mi qitiusumik suliniutini imaluunniit politikkikkut suliniutinut ilanngunneqarnissaat.

Piffissap suliniuteqarfiusup 2013-2017-ip ingerlanerani Nordisk Innovation ilaatigut suliniutit pingaaruteqartut ataani allassimasuni tallimani sulisimavoq, katillugit 200 mio. DKK-t missaannik piffissami aningaasaliisoqarsimalluni:

1. Nunani avannarlerni atugarissaarnikkut aaqqiinerit nutaaliorfiusut
2. Nunani avannarlerni digitalikkut aaqqiinerit nutaaliorfiusut
3. Nordic Partnership for Entrepreneurship and Financing
4. Nordic Built Cities
5. Kulturikkut isumassarsisartunilu inuussutissarsiutit siuarsarnerinut tunngatillugu nunani avannarlerni suliniutit pingaartitat

Nordisk Innovation sulinerit atillugu EK-N-imit atorneqarpoq EK-N-ip aalajangiiffigisaani suliassat ilaannik arlalissuarnik suliaqartoq. Ukiumut missingersuutit 70 mio. DKK-t missaaniipput.

Kalaallit Nunaanni soqutiginnittut suliffeqarfiillu Nordisk Innovationimi suliniutini pingaarnerni suliniutinilu allani annikinnerusuni ajoraluartut naammattumik peqataanngillat. Taamaattumik

ukiuni aggersuni anguniagaassaaq kalaallit annertunerusumik peqataalersinnissaat, ilaatigut suliniutinut ilisimasaqarneq Kalaallit Nunaannut ullumikkornit annertunerusumik siuariartillugu.

Nordisk Innovation ukiunut tulliuuttunut sisamanut periusissiani naammassiniarlugu suliaqarpoq. Periusissiami sammisat EK-N-imi suliaassatut suliniutinut qanittuussapput.

Nunani avannarlerni avammut niuernermit pilersaarutitut aningaasaateqarfik (Nopef)

EU-p aamma EFTA-p avataani nunami pilersitsisoqarnissaa siunertarlugu nunani avannarlerni suliffeqarfiit mikisut akunnattumillu angissusillit misissuinerat Nopef-ip aningaasalersorpai. Nopef-ip taarsigassarsianik piumasaqaatitalinnik aningaasaliisarpoq misissueqqaarnerit naammassineqarnissaata tungaanut tapiissutitut allanngortinneqarsinnaasut. Suliffeqarfiit qinnguteqartut Nopef-ip isiginiarfiisa arlaanni minnerpaamik ataatsimi sammisaqartariaqarpoq.

- Piujuartitsinermik tunngaveqarluni siuariartorneq, avatangiisitigut teknikki aamma nukik ataavartoq
- Nunani avannarlerni nutaaliorneq siunissamilu suliffeqarfiit
- Peqqinnissaq atugarissaarnerlu

Nopef-ip taarsigassarsianik piumasaqaatitalinnik aningaasaliisarpoq misissueqqaarnerit naammassineqarnissaata tungaanut tapiissutitut allanngortinneqarsinnaasut. Pilersaarut nunami pilersaarusiortiusumi suliffeqarfimmik pilersitsinermik kinguneqarsimappat taarsigassarsiat 100 %-imik isumakkeerutigineqarsinnaapput. Pilersaarut suliffeqarfimmik pilersitsinermik kinguneqarsimangippat, taarsigassarsiat 50 %-ii tapiissutitut allanngortinneqarsinnaapput.

2014-imi aamma 2015-imi pilersaarutitut akuerineqarsimasunit pilersaarummik piginnittut kalaallit nunaanni nalunaarsorneqarsimasut suliffeqarfiit ilaasimanngillat.

2017-imiit - 2020-imut Nopef-ip iliuuseqarnissamut pilersaarutip ilaatut pilersaarutaavoq ukiumut ikinnerpaamik taarsigassarsianut 65-inut aningaasaliisoqassasoq, kiisalu Nunat Avannarliit avataanni nunat avannarliit suliffeqarfiit 35-it pilersinneqarsimassasut. Anguniagaavoq Nopef-ip ingerlatai suliffeqarfimmut 500-inik pilersitsissasut, taakkunannga 80-it Nunanit Avannarlerni. Naatsorsuutigineqarpoq 30 mio. EUR-inik nalilinnik aningaasaliisoqassasoq aamma 100 mio. EUR-inut avammut niuernermit/tunisinermit pilersitsisoqassasoq.

7.1.2 Nukik pillugu atorfilittat komiteat

Ukiumi siusinnerusumik akisussaaffiit allanngortinnerini nukissiornermut tunngasut maannakkut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiornermullu Naalakkersuisoqarfimmut nuunneqarput. EK-E-mi taassumalu ataani ataatsimiitaliani killiffik taamaattumik immikkoortumi tassani siumut sammitinneqassaaq. Naalakkersuisoqarfik EK-E-mi aalajangersimasumik ilaasortatut peqataavoq. Atorfilittat komiteat piffissamut 2018-2021-imut iliuuseqarnissamut suliaassani suliaqarpoq.

7.1.3 Nunarsuup immikkoortuani politikki pillugu atorfilittat komiteat

Nunarsuup immikkoortuata ineriartornissanut suleqatigiinnermi suliaassat nutaat aamma 2017-2020-imut pilersaarut akuerineqarsimapput. Sammisagarfiit pingasut uku iluanni aallartissimapput:

- 1) Piujuartitsinermik tunngaveqartumik nunap ilaani ineriartorneq
- 2) Nutaaliorneq aamma nunarsuup immikkoortuani unamminartunut tamanut akiuussinnaasoq
- 3) Illoqarfiit piujuartitsinermik tunngaveqartut illoqarfinnillu ineriartortitsineq.

Sulineq immikkoortunut pineqartunut atasuni sammisaqarfiit pingasut aqutugalugit ingerlanneqarpoq. Suleqatigiit nunanit nunanilu tallimani nunarsuup immikkoortuani tallimani aammalu Kalaallit Nunaannit, Savalimmiunit aamma Ålandimit kiisalu killeqarfiit pillugit komiteenit aamma NORA-mit sinniisoqarput. Nordregio suleqatigiinnut allattoqarfiuvoq.

Kalaallit nunaata tungaaniit ilaatigut Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfinmi Nunamut Pilersaarusiorkfik suleqatigiissitani sinniisuuvoq.

Nunarsuupimmikkoortuani ingerlataqarfik 2016-ip ingerlanerani nunarsuup immikkoortuani ineriartorneq pillugu 2013-2016-imi suleqatigiinnermi suliassani pilersaarutininik naammassisaqarsimavoq. Suliassap ataani suleqatigiissitat taakku sisamat suliatic naammassisimavaat, suliassaqarfiit taakku sisamat iluani nalunaarusiat arlallit saqqummersinneqarsimallutik.

Tamat oqartussaaqataanerannut atugarissaarnermullu suleqatigiissitap peqataalluni sakku Nordmap inerisarsimavaa, assersuutigalugu immikkoortuni siamasissumik inoqarfiusuni ineriartornermut inuttut nutaaliornerit qanoq iluaqutaasinnaaneri, kiisalu nunasisut qanoq suliffeqarfinnut akuliussinnaanersut.

Issittumi nunarsuup immikkoortuani piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq pillugu suleqatigiissitap inuusuttut najugaqaannarnissaannut imaluunniit issittumut uteqqinnissaannut tunngavigisat erseqqissarsimavaat. Suleqatigiissitap takornariaqarnerup inuusutissarsiutillu allat qanoq aningaasarsiornikkut siuariartornermut peqataasinnaaneri takutissimavaa, aamma issittumilu nunaqqatigiinni aqqaneq marlunni misissuinerit aallaavigalugit nunarsuup immikkoortuani ineriartornissaq pillugu kaammattuuteqarsimalluni.

Piujuartitsinermik tunngaveqarluni siuariartornermut, nutaaliornermut suliqaarsinnaanermullu suleqatigiissitap suliffissuit ingerlaqatigiinneranni uumassusilinnik annertusaarinermi misissueqqissaarsimavoq, nunarsuup immikkoortuani piujuartitsineq tunngavigalugu allangornermut tunngavigisanik misissueqqissaarsimavoq kiisalu Nunani Avannarlerni ingerlatitseqqittarneq pillugu annertuumik ingerlaartitsinerit naammassisimallugit.

Illoqarfinni piujuartitsinermik tunngaveqarluni suleqatigiissitap ingerlataqarfinni allaffissornikkullu killeqarfiit aporfiginagit aqutsilluarsinnaanermut periutsit saqqummiussimavai, aamma GIS iluaqutugalugu pilersaarusiorknermi sakkunik nutaanik misissueqqissaarlunilu inerisaasimavoq. Aammattaaq taaguut piujuartitsinermik tunngaveqartumik inooqatigiinneq ineriartortillugu sulisoqarsimavoq, kiisalu nunani avannarlerni illoqarfiit akornanni oqaloqatigiinnerup annertunerulersinnissaanut peqataasimalluni.

2017-imi anguniagaq tassaavoq suleqatigiinnermi sulinerup ataani sammisaqartunut nutaanut pingasunut sulinissamat pilersaarusiorktoqarsimavoq, kiisalu suleqatigiinnermi sulinermut sinaakkusiussat iluanni ingerlatat aallartillugillu naammassisimallugit. Isumasioqatigiinnerit, paasisassarsiorkluni angalanerit piginnaangorsaanerillu allat naammassineqarsimallutik. Nunani assigiinngitsuni suleriaatsit pisariaqartitsinerillu ingerlanneqartut qulaajaaffigineri aamma aallartinneqarput.

Suleqatigiinnermi suliassat 2017-2020-imi nutaani sammisat kalaallit nunaannut atatillugu attuumassuteqarput, assersuutigalugu illoqarfinni/nunaqarfinni ajornartorsiutit aamma nunaqqatigiinni inuussutissarsiutit siuariartorfiusut pineqartillugit. Nunaqarfinni mikinerusunut ineriartortitsineq pillugu ataatsimeersuarnerup naammasseqqammisup ilaatigut siunissani nunaqarfiit najugaqarfillu mikinerusut isiginiarlugit, kiisalu inuussutissarsiornikkut piviusumik ineriartornermut sinaakktissanik pitsaasunik pilersitsineq, pilersuineq aamma namminersortuni suliffiit atasinnaasut, taamaalilluni oqaloqatigiinnermik pilersitsivoq, ingerlateqqinneqarsinnaasoq nunanilu avannarlernut atatillugu oqallisigineqarsinnaasoq.

Atlantikup avannaani suleqatigiinneq (NORA)

Nunarsuup immikkoortuani ineriartornermut pilersaarusiornermullu Nunat Avannarliit Suleqatigiinnerat 2017-2020 NORAp ingerlataanut sulineranullu sinaakkusiivoq. NORA taamaalilluni atlantikup avannaani nunarsuup immikkoortuani suleqatigiinneq nukittorsarlugulu inerisarpa, tassa imaappoq Kalaallit Nunaat, Island, Savalimmiut aamma Norgep sineriaa. Pingaarnertut suliassaq tassaavoq nunarsuup immikkoortuani ineriartornermut pingaaruteqartuni immikkoortuni pilersaarutit suleqatigiiffiusut tapersersornissaat.

Pilersaarutitigut qinnuteqaatit maannakkut ingerlasut NORAp pilersaarusiornikkut suliniuteqarfigisaanik tunngaveqassapput; tassunga ilanngullugit suliffissuit isumassarsisartut, piujuartitsinermik tunngaveqartoq nukissiorneq, uumassusilinnik annertusaarineq, piujuartitsinermik tunngaveqartoq takornariaqarneq, paasissutissiinnermi attaveqatigiinnermilu atortut, atugarissaarnikkut kiffartuussinerit aamma imaatigut isumannaatsuuneq/upalungaarsimaneq.

NORA piujuartitsinermik tunngaveqartumik aningaasarsiornikkut ineriartorfiusumik Atlantikup Avannaata nunarsuup immikkoortuani nukittorsassavaa, piujuartitsinermik tunngaveqartoq oqimaqatigiittorlu inuit katitigaanerisigut ineriartorneq, taamaattumillu atlantikup avannaani nunani pilersaarutitigut suleqatigiinnerni pilersaarusiornikkut ingerlataqartutut ingerlatsisutullu sulissalluni.

Anguniakkat annerusumik suleqatigiinnermut toqqavinnik pilersitsisoqarneratigut piviusunnagortinneqassapput, taamaalilluni atlantikup avannaani unamminartunut periusissanut suliniutinullu ataatsimoorfiusut ineriartortinneqarsinnaallutik.

2012-2016-imut periusissiaq iluatsilluartumik naammassineqarsimapput 25 mio. DKK-nik aningaasartaqartumik pilersaarutitut katillugit 68-inut tapiissuteqarsimalluni. Aammattaaq NORA Nunarsuup Immikkoortuani Ataatsimeersuarnerit tallimat ingerlanneqarlutik. Ilaatigut Narsarsuarmit aalisarnermut ministerit ataatsimeersuarnerat ingerlanneqarpoq taaguuteqartoq *"Inuussutissarsiutinut inuiaqatigiinnullu illugiittumik iluaqutaasumik aalisarnermi politikki"*. Ataatsimeersuarnermi Impact Benefit Agreement aatsitassarsiornermi tunngasunit ilisimaneqartoq Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiornermullu Naalakkersuisoqarfimmit saqqummiunneqarpoq, aalisarnermik ingerlataqartunut isumassarsiffissatut.

Piffissami pilersaarusiornermi Atlantikup Avannaani Eqqarsartunut ataatsimiinneq ingerlanneqarpoq, avinngarussimasuni piujuartitsinermik tunngaveqartumik takornariaqarnikkut ineriartorneq pillugu suliniutissat allatorneqarnissaat kaammattuutigineqarluni.

2017-imi NORAp piffissamut 2017-2020-imut periusissiaata piviusunngortinneqarnera naammassineqassaaq. Pilersaarutini pingaarnerni “imaani uumassusilinnik annertusaarinnermi siuartorneq”-mi ingerlatat marluk naammassineqarnissaat pilersaarutaavoq. Tamakku saniatigut NORAp immikkoortortaani 2017-imi ataatsimeersuarnissaq pilersaarusionerqarpoq.

2018-imikalaallit nunaannit aqunneqartumik iliuseqarnissamut pilersaarut atulersinneqassaaq, ilaatigut inuusuttut oqalliffiat 2018 naammassineqassalluni.

Atlantikup avannaani ineriartortitsinissamut periusissiaq (NAUST)

Atlantikup avannaani ineriartortitsinissamut periusissiamut sulineq aallartinneqarpoq.

Islandip EK-R-imi 2014-imi siulittaasuutitaqarnerata nalaani Atlantikup avannaani ineriartortitsinissamut periusissiaq (NAUST) pilersitsiniartoqarneratigut suliarineqarpoq Savalimmiunut, Islandimut, Kalaallit Nunaannut Norgellu sineriaanut tunngatitaq, tamanna pivooq OECD Territorial Review of the NORA Regionimit inassuteqaatit tunngavigalugit.

NAUST-imik pilersitsinnermi siunertaavoq nunarsuup immikkoortortaani ineriartornikkut pitsaaneruseqarpoq angusassanik pilersitsisarnissaq, maanna sakkussat suleqatigiinnissamullu pilersaarutit pioreersut atonerisigut. Tamanna ilaatigut pisinnaavoq aalajangersimasunik pingaarnertut anguniakkanut aammalu tulluutillugit salliutitanut suleqatigiissutigalugu pilersinniakkanut suliniutinullu nutaanut isummersuinikkut.

Nunani avannarlerni killerni amerlasuunik ataatsimoorluni unammilligassanik naammattuugassaqarpoq. Pingaarnertut anguniagassap nunarsuup immikkoortortaanut attuumassuteqarnera nakussassarniarlugu, NAUST-ip immikkut isiginiassavai unammilligassat periarfissallu Nunat Avannarliit Killiit ilisarnaataannut tunngassuteqartut – nunarsuup ilaani siamasissorujussuarmi inissisimaneq, ikittuinnarnik siammarsimasunillu inulimmi, sineriammiunik inulimmi aammalu alutornartorsuarmik pinngortitaqartumi.

Nunarsuup immikkoortortaa niittunut inuiaqatigiinnut mikisunut aningaasarsiorfissanik susassaqarfiit pilersitsisinnasut suussusersinissaat anguniagaavoq. Suleqatigiinnermut ministerit aammalu nunani pineqartuni ministerit periusissiap suliarineqarneranut aningaasaliissuteqarput. Allatseqarfik NORA-mi inissinneqassaaq ingerlatamullu aqutsisussanik toqqaasoqassalluni.

NAUST-imiit sinniisut Kalaallit Nunaanni soqutigisaqatigiit assigiinngitsut tikeraarsimavaat, siunissami periusissiamik sulinissamut isumassarsiorlutik.

Nunat Avannarliit Killerni Aningaasaateqarfik

Nunat Avannarliit Killerni Aningaasaateqarfiup siunertaraa Nunat Avannarliit Killerni tamatigoortumik unammillersinnaasumillu inuussutissarsiteqarnerup ineriartortinnissaata siuarsarnissaa, suliffeqarfinnut mikisunut akunnattumillu angissusilinnut aningaasanik attartortitsinikkut. Aningaasaateqarfiup immikkut sammiffigaa Nunat Avannarliit Killiit, pingaarnertutillugit Savalimmiut Kalaallit Nunaallu. Taarsigassiineq pingaarnertut aningaaserivinnit aningaasaliissutinut tapertatut tunniunneqartarput, pineqartumilu uani aningaaseriviit erniarititaannut appasinneruseqarpoq erniaqartillugit.

Kalaallit Nunaanni Greenland Holdingip ataani immikkoortortami pisortat inuussutissarsiorlunnut siuarsaanikkut aqqissuussineri katersorneqarsimapput, tassani inuussutissarsiorlunnut siuarsaalluni.

aaqqissuussinerit assigiinngitsut ataqatigiissarneqarlutik. Nunat avannarliit killiit aningaasaateqarfiat Greenland Holdingmik qanittumik suleqateqarpoq.

Nunat Avannarliit Killiit Aningaasaateqarfiata aningaasalersuina allanut naleqqiullugu annertunngikkaluartoq, aningaasaateqarfik aningaaserivinnit Greenland Venturemillu annerunerungaartumik aningaasaleerusuttarpoq suliniutinut annasaqarfiusinnaasutut nalilerneqartartunut. Nunat Avannarliit Killiit Aningaasaateqarfiat annertunerusumik Kalaallit Nunaanni aningaasaliisartut assiginagit sammineruaa suliffeqarfiit aalajangersimasumik sanaartukkanut aningaasaliiffiqineqarnissaminnik pisariaqartitsisut.

Kalaallit Nunaanni Nunat Avannarliit Killiit Aningaasaateqarfiata taarsigassarsisitsineri annertuut hoteliniillutillu takornariaqarnikkut suliffeqarfinniipput. Taarsigassarsiat allat annerusumik sanasutut suliffeqarfinniipput.

Nunani avannarlerni killerni pilersaarutinut 2016-imi taarsigassarsiat tunniunneqartut katillugit 835.000 DKK-upput piffissamilu tassani nammineq aningaasaatit tamarmiusut 122 mio. DKK-t missaaniillutik. 2016-imi taarsigassarsiat agguarnerinut killiffik tabelimi ataaniittumi takuneqarsinnaapput.

Taarsigassarsiat nunanut agguarneri (2016)				
	Kalaallit Nunaat	Savalimmiut	Island	Katillugit
Taarsigassarsiat tamarmiususut	41.817.822	37.880.567	0	80.698.390
Taarsigassarsianiit erniatigut isertitat	1.422.507	1.179.786	109.509	2.711.802

7.2 Suliffeqarneq pillugu Ministerit Siunnersuisoqatigiivi (MR-A)

Kalaallit Nunaat 2013-ip ukiaaneraniit Embedsmandskomiteén for Arbejdsliv aammalu Arbejdsudvalget for arbejdslivimi aalajangersimasumik peqataalerpoq matumani anguniarlugu nunat avannarliit isorliunerusortaaniittut kitaaniitullu soqutigisaat pillugit misissuinissamat aningaasaliiffiginissaata salliutinneqarnissaa, aammalu nunani avannarlerni nunanik allanik misilittakkat pillugit paarlaateqatigiittarnerup nukittorsarnissaanik siunertaqartumik.

Kalaallit Nunaata maanna ineriartornera pillugu annertuumik soqutiginnittoqarpoq ingammillu immikkut sammineqarluni Kalaallit Nunaata aatsitassarsiulernissaa, aammalu tamatumunnga atatillugu sulisussanik atuinissaa pillugu aammalu ilaatigut inuusuttunik suliffeqanngitsunik piginnaaninngorsaaneq pillugu suliniutinut atatillugu. Kalaallit soqutigisaannik takusassiinarluni ingerlaavartumik sulineq nunanut avannarlernut tunngatillugu nunani avannarlernut tunngatillugu taamaattumik angusaqarfiusimavoq, aammalu Kalaallit Nunaannut tunngatillugu paatsuuinerit aaqqiiffiginissaannut iluaqutaasarluni.

Kalaallit Nunaat aamma suliffimmi avatangiisit pillugit ataatsimiititaliami peqataavoq aamma suliffeqarfiit pillugit ataatsimiititaliami aamma sulinermi pisinnaatitaaffiit pillugit

ataatsimiititaliami sulineq pillugu ingerlaavartumik ilisimatinneqartarluni. Kalaallit Nunaat aamma akuulersitsineq pillugu atorfilittat komiteeanni peqataavoq (EK-I).

7.2.1 Suliffeqarneq pillugu atorfilinnik inuttalimmik ataatsimiititaliaq (EK-A)

Suliffeqarneq pillugu atorfilinnik inuttalimmik ataatsimiititaliami ukiup ingerlanerani 2018-2021-imi suliffeqarnermut tunngasutigut suleqatigiinnermi suliassat nutaat suliarineqassapput, sammisat ataaniittut imaritillugit:

- 1) Sulisinnaasunik piginnaasalinnik neqeroorutit piumasaqarnerillu akornanni tulluurtuuneq isiginiarlugu kiisalu pingaartumik atugarliortut akornanni sulisut peqataanerat annertusillugu.
- 2) Arnanut angutinullu suliffeqarfinni avatangiiseqarluarneq pitsaanerulersillugu ilaatigut sulinermut tunngasut nappaatit ajoqusernarnerillu pitsaaliernerisigut kiisalu suliffinni pissutsit akuerineqarsinnaanngitsut atorunnaarsillugit.
- 3) Sulisartut illersorneqarnerisa sungiussiassusiallu akornanni pitsaasumik oqimaaqatigiinneq qulakkeerlugu kiisalu nunani avannarlerni pingasoqiusamik tunngaveqartumik suliffeqarnermut politikki isumagalugu.
- 4) Nunani avannarlerni suliffeqarfinni akuliussinaneq, assigiimmik periarfissaqarneq nuttarsinnaanerlu pitsaanerulersillugit.

2017-imi upernaap ingerlanerani ukioq 2016 pillugu nunat pinngitsooratik nalunaarusiaat Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiornermullu Naalakkersuisoqarfiup EK-A-mut tunniuppa. Kalaallit Nunaanni sulisoqarnikkut pissutsit pillugit assiliamik nalunaarusiaq Nunani Avannarlerni nunanut allanut takutitsivoq. Nunat nalunaarusiaat suliffissaaleqisut pillugit kisitsisinik sulinermilu ajutoornerit kiisalu ukiut kingulliit marlussuit iluanni paasissutissanik attuumassuteqartunik allanik takutitsisunik imaqarpoq. Taakku saniatigut suliffeqarnermut tunngasuni politikkit pingaarnersiunerit, suliniutit, aaqqissuusseqqinnerit ineriartornerillu pingaarnertit allatorneqarput, aamma Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut ineriartornerup killiffia kiisalu suliffeqarnermi, sulinermi inatsisitigut suliffinnilu avatangiisitigut ineriartornerup killiffia ersersinneqarluni.

Suliffimmi avatangiisit pillugit ataatsimiititaliaq

Nunani Avannarlerni Suliffimmi Avatangiisit pillugit ataatsimiititaliaq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini suliffeqarnermut tunngasuni suleqatigiinnermi suliniutit naammassineqarnissaannik suliassaqarpoq. Suliffimmi avatangiisit pillugit ataatsimiititaliaq nunani avannarlerni suliniutinut aningaasanik aningaasaliisarpoq.

Nunami suliffimmi avatangiisinut tunngasut tiguneqarnissaannut sulineq pissutigalugu tulluurtut nalilerneqarsimavoq Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiornermullu Naalakkersuisoqarfik siumut sammisumik Suliffinni avatangiisit pillugit ataatsimiititaliamik peqataasassaaq. Nunami suliffimmi avatangiisinut tunngasut tiguneqarpata tulluassaaq aamma siumut sammisumik sulinermi tassani kalaallit nunaanni suliffinnik nakkutilliisut ilanngutinneqarpata. Suliffimmi avatangiisit pillugit ataatsimiititaliami ataatsimiinnissap tullia ulluni 28.-29. september 2017-imi Islandimi ingerlanneqassaaq.

Suliffeqarneq pillugu ataatsimiititaliaq

Ataatsimiititaliap sulisoqarnermi politikkip, nalinginnaasumik suliffeqarnermi politikkip kiisalu suliffeqarnikkut ilisimatusarnerup iluani nunat avannarliit suleqatigiinnerat pitsaanerulersillugulu inerisassavaa. Suliffeqarneq pillugu ataatsimiititaliap ukiumut missingersuutai 2,1 mio. DKK-it missaaniipput.

Kalaallit Nunaanni maannakkut ataatsimiititaliap sulinerani ilaanngilaq, kisiannili suliat killiffillu il.il. pillugit ingerlaavartumik ilisimatinneqartarluni.

Ulloq 28. februar 2017-imi inuusuttut, sulineq, ilinniartitaaneq tarnikkullu peqqissuuneq pillugu Nunat avannarliit Oslomi ataatsimeersuarput. Ulluni 22.-23. maajimi nunat avannarliit ataatsimeersuarput quleqataralugu ”Shaping the Future of Work in the Nordic countries – Impacts of the Sharing economy and new forms of Work”. Ulloq 13. junimi qimaasut sulinermi ilanngutitinneri pillugit Nunani avannarlerni ministerit ataatsimeersuarnerat Oslomi ingerlanneqarpoq.

Ataatsimiititaliami siumut sammisumik oqallisigineqartussat sammisat ilia tassaapput avitseqateqarluni aningaasaqarneq minnerunngitsumillu siunissami sulineq / siunissami suliffeqarneq. Sammisaaq kingullertut taaneqartoq (*future of work*) aamma 2019-imi ILO ukiunik 100-nngortorsiornerani isiginiarneqartuni pingaaruteqassaaq. Ilaatigut Sverigep aamma Finlandip eqqaasimavaat nunani taakkunani siulittaasuunissami suliassat immikkoortumik taassuminnga isiginnikkumaartut.

Sulinermi inatsisit pillugit ataatsimiititaq

Ataatsimiititaliap ilaatigut sulinermi inatsisinut tunngasuni Nunat Avannarliit iluanni paasissutissanik misilittakkanillu paarlaateqateqassaaq. Tamatuma saniatigut sulinermi inatsisinut tunngassuteqartunik suliniutinik aallartitsisoqassaaq, ingerlaavartumillu suliniutit ingerlasut pillugit nalilersuisoqarlunilu malinnaasoqassalluni.

Kalaallit Nunaanni maannakkut ataatsimiititaliap sulinerani ilaanngilaq, kisiannili suliat killiffillu il.il. pillugit ingerlaavartumik ilisimatinneqartarluni.

Taakku saniatigut nunat avannarliit-baltiskiusut EU-mi paasissutissiisartuini suliffeqarnermut tunngasutigut sulineq ingerlanneqarpoq, suliffeqarnermi politikkip, sulinermit attuumassuteqartut inatsisit aamma suliffigissaarnerup iluani EU-p sulinerani annerusumik isiginninniartoq.

8. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik.

8.1 Nordisk Ministerrådip atuiluartuunikkut ineriartortitsinissamut suleqatigiissitaa

Suleqatigiissitaaq taanna sulisoqarnermut ministerit, Namminersorlutik Oqartussat sinniisumittut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiata Nuna tamakkerlugu Pilersaarusiortoqarfia peqatigalugu pilersitaavoq. Suleqatigiissitap 2016-mi marsimi suliassaatut inissinneqarput, FNip 2030-mi atuiluartuunissamik pilersaarutaata nutaap nunat avannarliit akornanni ataatsimoorussamik malinnaaffiginarlugu. Pilersaarusiaq taaguuserneqarpoq: Nunarsuarmi inuiaqatigiit unammilligassaat eqqarsaatigalugit Nunat Avannarliit iliuusissaat.

Suliap taassuma inenera massakut naammassineqarpoq. Suliassatut pilersaarutissatut siunnersuummi ”2030-mi Kinguaariit” – Nordisk program för genomförandet av Agenda 2030 och den nordiska hållbarhetsstrategin ”Ett gott liv i ett hållbart Norden” nunat avannarliit suleqatigiinnermik qanoq iliuuseqarsinnaanerat siulittuutigineqarpoq, tassa Agenda 2030-ip Nunani Avannarlerni 2017-miit 2020-mut immersueqataaffigisinnaassagaat. Suliassatut siunnersuut nunani avannarlerni atuilluartuunissamik suliaat, 2016-mi Gaia Consulting Ltd och Stockholm Environment Institute ataatsimoortumik *Sustainable Development Action – The Nordic Way* taallugu nalunaarusiaata sukumiisumik misissuataareerneratigut suliaavoq. Tamatuma saniatigut 2017-ip upernaavani ministerrádinut Nordisk Ministerráðillu ataani sulisorisanut suleqatigiissitalianut tamanut, kiisalu Nunani Avannarli civilsamfundaktørinut tusarniaasoqarpoq.

Nordisk Ministerráðip suliassatut pilersaarutip iluani Agenda 2030 ataatsimoortumik isigalugu suliarissavaa, piffissamili 2017-miit 2020-mut suliassatut siunnersuutikkut siunnersuutaalluni, nunarsuit akornanni ataatsimoorussamik anguniagassatut siunniussap ”Akisussaassusilimmik atuineq nioqutissiornerlu” (anguniagaq 12) pingaartinnissaa, tamannalu Nunani Avannarlernut immikkut isiginiagassaavoq. Tamatuma saniatigut suliassatut siunnersuutip immikkut pingaartinniarpaq, qanoq iliuuseqarnikkut nunani avannarlerni inuussutaasut peqataatinniarnissaat, tamannalumi aamma iliuusissatut siunnersuutip taagutaani: ”2030-mi Kinguaariit” ersippoq.

8.2 FNip nutaatut nunarsuaq tamakkerlugu atuilluarfiusumik ineriartortitsinikkut anguniagassai

FNimi ataatsimeersuarnermi 2015-mi septembarip 25-ani nunarsuaq tamakkerlugu atuilluarfiusumik ineriartortitsinikkut anguniagassai 17-usut akuersissutaapput, imaluunniit Sustainable Development Goals – tassaasut SDG. Nunarsuarmi tamarmi ataatsimoorussamik atuilluartuunikkut anguniagassat eqqarsaataasussaavoq – ineriartortitsinissat taakku 17-t nunarsuarmut tamarmut ineriartortitsinikkut attuumassuteqartuupput, nunanullu tamanut malitassaallutik. Neriutigineqarporlu, nunat iluminni anguniagassamittut ilusilersuissasut, taakkulu toqqammavigalugit anguniagassamik ilaattut toqqaassallutik. Taamaattumilluuna 2030-mut nutaatut anguniagassatut isumaqatigiissutaasoq imar-toorujussuullunilu pingaartuteqarlunnartuusoq, taamaakkaluarli aamma siunnerfiit ersarissumik tikkuussillutik, tassa nunarsuaq tamaat isigalugu iliuuseqarfissanik pingaarnersiuinissamillu, anguniagassatut kissaatigisanik pilersitsinissamut.

Tamatumani naligiissitaaneq, meeqqat piginnaatitaaffii, tamat ilinniagaqartitaanerat, inuiaqatigiit eqqissisimaffiusut inatsisitigullu toqqammavissatut illersugaaffiit, imeq, nukissiutit, avatangiisit kiisalu silaannaq, akiitsut ineriartornerat, atuilluartuuneq ineriartortitsineq ilanngullugu, pigisanik atuineq atuilluartuuffiusoq, kulturikkut allangorarfiit, inuiaqatigiinnilu peqataanerup ataatsimoorfiunissaa annertuutigit aqqissuusseqqinnertigit inuutissarsiornikkullu ilusilersuineertigit – tamakkulumu tamarmik Kalaallit Nunaannut soqutiginaatilimmik pingaaruteqartuupput.

Nunarsuarmi nunanilu avannarlerni ukiorpassuarni atuilluartuunissamik isuma eqqarsaatigalugu, atuilluartuunissaq pingasojusatigut ingerlanneqartuupput: aningaasaqarnikkut atuilluartuuneq, inuiaqatigiinni atuilluartuuneq kiisalu avatangiisitigut atuilluartuuneq. Kalaallit Nunaata nunani avannarlerni iliuusissatut pilersaarutikkut kulturimut tunngasut ilanngutsippai, tamatumani

toqqammavilersuutigalugu, tamatuma Atuilluartuunissami ineriartortitsinermi anguniakkat sisamaattut siunniussatut ilanngunnissaa pissusissamisuussasoq. Atuilluarnikkut ineriartortitsinermi massakkut ullumikkullu iliuutsitta inerneru akisussaaffigalugit, peqatigitillugulu avatangiisitsinnut aamma imaluunniit allami najugalinnut siunissaq alimasissoq eqqarsaatigalugu sunnuteqartussaanerit eqqarsaatigisariaqarparput. Ineriartorneq qulakkeertariaqarparput, ineriartorneq inuiaqatigiinni pisariaqartitaasut aallaavigalugit, kinguaatta siunissami namminneq aqqikkumaassajunnarsigaat patsisiginiarnagu.

Nordisk Ministerrådip ataani suleqatigiinnermi atuilluartuufiusumik ineriartortitsinissamik suliaq qangaaniilli pingaartinneqarlunnartuuvoq. Nunani avannarlerni patajaatsumik/atuilluarfiusumik iliuuseqarnissami, tassungalugu atatillugu patajaassutsumut uuttuutit atukkat isiginiarlugit ukiorpaalunngortuni suleqatigiinnermut toqqammaviusimapput.

FNip akuersissutaanik SDG-nik malinnaaffiginninnertut aalajangiunneqarpoq, nunani avannarlerni nutaamik ineriartortitsinikkut suleqatigiissutaasumik atuilluartuunissamik ineriartortitsinertigut suliaasut, pilersaarutinut 17-usunut ataqatigiissaarneqassasut, tamatumuunalu qulaajaaffigineqassalluni, nunat avannarliit uuttuutaat uuttuutit nutaanik ilaneqartariaqassanersut.

Nunap iluani malinnaaneq, isumaqatigiissumillu SDG 2030-mik atuutsilersitsineq, aallaqqaammut iliuutsit ingerlanneqareersunik sukumiisumik misissuinerusaaq, taamatullu Namminersorlutik Oqartussat iliuuseriniaagaannik.

Atuilluartuunissamik ineriartortitsinikkut suliniutit iliuusissatut ineriartortitanut ilanngunneqarnissaat pissusissamisoortumik, taamalu immikkut soqutiginnittunut allatut iliuuseqarfiusutut isigineqassanatik, tassa politikikkut atuilluartuunissamik anguniagaasut iliuuseqarfigineqassappata. FNip nunarsuarmi ineriartortitsinissamik suliniutai 17-t ersarissuunissamik takutitsinissami qulakkeerrinnissutaalluarsinnaapput, taamalu Namminersorlutik Oqartussat naalackersuisoqarfiini assigiinngitsuni piffissanilu qaninnerusumi alimasinnerusumilu ataqatigiissaagaasut, taamaasiornikkut atuilluartuunissamik ineriartortitsineq aallaavigalugu, ataqatigiissaagaasumik immikkoortortaniit iliuutsit ta-makku allanut naapertuuttumik aqqitaallutik.

Atuilluartuunissamik ineriartortitsinikkut Kalaallit Nunaanni suliniutit pingaarnertut Nunanut Allanut pisortaqarfimmiit, kiisalu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfimmiit qitiusumik pingaarnertut ataqatigiissaagaapput, taamaaliornikkut nunap iluani nunanillu allanik politikikkut suliniutit ataqatigiissaagaalluarnissat qulakkeerniarlugu.

8.3 Nordisk Ministerrådip Issittumi 2014-miit 2016-mut atuilluartuunissamik ineriartortitsinikkut suleqatigiissitai

Suleqatigiissit taakku 2014-miit 2016-i ilanngullugu ingerlasimapput. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfik suleqatigiissitami peqataatitaqarpoq. Suleqatigiissit 2016-mi arlaleriarlutik ataatsimiittarsimapput. Ataatsimiinnerit Luleå, Stockholm, København, Qaqortumilu ingerlanneqartsimallutik. Suleqatigiissit ataatsimiittarneri ataatsimiinnertut ataatsimiittitsinernullu allanut ilutigitillugit ingerlanneqartarsimallutik.

Naggataarutaasumik ataatsimiinneq Københavnimi 2017-mi januaarip 30-ani ingerlanneqarsimalluni. Naggataarutaasumik ataatsimiinnermi suleqatigiissitat suliaat innersuussutaallu Nordregiomi ”*Future Regional Development Policy for the Nordic Arctic: Foresight Analysis 2013-2016*”, Nordregio Report 2017:1), taamatullu ”*Sustainable Regional Development in the Nordic Arctic. Policy Recommendations*” nalunaarusiornikkut saqqummiunneqarlutik.

8.4 Nordisk Ministerrådip 2017-miit 2020-mut sammisaqartitai

Suliamik, tassa Nordisk Ministerrådip 2014-miit 2016-mut suleqatigiissitaata suliaanik, ingerlatseqqinnertut Nordisk Ministerrådip sammisaqartitassanik pingasunik pilersitsisimapput, taakkulu 2017-miit 2020-mut ingerlasussaallutik. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfik Sammisaqartitai pingasuusut ilaani marlunni peqataatitaqarpoq. Tassalu Sammisallit 1: Hållbar landsbygdatveckling aammalu Sammisallit 2: Innovativa och resilienta regioner. Saamisallit taakku 2017-mi siullermeerlutik ataatsimiinnikuupput.

Ilanngussaq 1 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini 11-ni Naalakkersuisut akisussaaffiisa agguarnerinut naleqqiullugu akisussaaffiit agguarneri

Naalakkersuisut Siulittaasut & Avatangiisinut Pinnngortitamullu Naalakkersuisoq	Kim Kielsen	Nunani avannarlerni statsministerit ataatsimiittarneri aamma Nunani avannarlerni Siunnersuisoqatigiit. ³ Avatangiisinut Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivi
Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq	Aqqaluaq B. Egede	Aningaasaqarnermut Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi. (MR-Finans) kiisalu MR-NER-ip ataani Pilersaarusiorneq aamma MR-SAM-ip ataani Piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartorneq.
Peqqissutsimut Nunanilu avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq	Agathe Fontain	Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi. Suleqatigiinnermut ministerit (MR-SAM). Isumaginninnermut Peqqissutsimullu Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiit (MR-S). <u>Peqqissutsimut</u> ⁴ tunngasut.
Aalisarnermut piniarnermullu Naalakkersuisoq	Karl Kristian Kruse	Aalisarnermut, nunalerinnermut, orpippassualerinnermut inuussutissalerinnermullu Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi. (MR-FJSL). aalisarnermut, orpippassualerinnermut inuussutissalerinnermullu tunngasut.
Inuussutissarsiornermut, suliffeqarnermut, niuernermet nukissiornermullu Naalakkersuisoq	Hans Enoksen	Inuussutissanut, Nukissiornermut Nunarsuullu immikkoortuanut Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi. (MR-NER) <u>Inuussutissarsiornermut, Nukissiornermut</u> Nunarsuup immikkoortuani ineriartornermut tunngasut. Suliffeqarnermut Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi. (MR-A). Nunasineq pillugu ministerit ataatsimiittarnerat.

³ Naalakkersuisunut ilaasortat tamarmik Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini oqaaseqarsinnaatitaapput.

⁴ Tassani allanngarpoq Naalakkersuisunut ilaasorta q pineqartoq ministerit siunnersuisoqatigiivisa sulineranni akisussaasoq..

Isumaginninnermut, ilaqutariissutsimut inatsisinillu atuutsitsinnermut Naalakkersuisoq	Sara Olsvig	Isumaginninnermut peqqissutsimullu Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi (MR-S). <u>Isumaginninnermut tunngasuni</u> naligiissitaanermut ministerit siunnersuisoqatigiivi, (MR-Naligiissitaaneq. Inatsisitigut suleqatigiinnermut Ministerit siunnersuisoqatigiivi (MR-Lov).
Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut ilisimatusarnermut ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq	Doris Jakobsen	Ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi (MR-U). Kultureqarnermut Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi (MR-K). Digitalinngortitsinnermut ministerit ataatsimiittarneri
Namminiilivinnissamut, nunanut allanut nunalerinermullu Naalakkersuisoq	Suka.K.Frederiksen	Aalisarnermut, nunalerinermut, orpippassualerinermut inuussutissalerinermullu Nunani avannarlerni Ministerit siunnersuisoqatigiivi. (MR-FJSL) Nunalerinermut Orpippassuaqarnermullu tunngasut.
Kommuninut, Nunaqarfinnut Isorliunerusunut Ineqarnermullu Naalakkersuisoq	Erik Jensen	Kommunini apeqqutinut akisussaasunut ministerit nunani avannarlerni ataatsimiittarneri.

Ilanngussaq 2 – Nunani avannarlerni ministerit siunnersuisoqatigiivinit aningaasalersorneqartuni nunani avannarlerni suliniutini pilersaarutinilu Kalaallit Nunaata peqataanera

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermet Nukissiornermullu Naalackersuisoqarfik

Suliniutit 2016-mi atlantikup avannaani suleqatigiinnermit NORA-mi tapiiffigineqartut , taakkunannga arlallit kalaallit peqataaffigineqarput, matumanissaaq ilaatigut Nunani Avannarlerni Killerni uumassusillit pillugit ilisimasallit aamma Start projektet sammineqarlutik.

NOLICE	Kapisillit kumaannik akiuineq	500.000	DKK
Immap naqqanik misissuineq	Nunat avannarliit ataatsimoorlutik immap naqqanik assiliornerat aammalu uumassusillit assigiinnngisitaarneri pillugit misissuineq	500.000	DKK
Alget	Immap naasuunik naatitsineq tunisassiornerlu pillugit attaveqatigiinneq	350.000	DKK
Valuable	Nalituunngortitsilluni imminut atasinnaasumik imaani isumalluutunik atuineq	300.000	DKK
Nunat avannarliit killit uumas-susilinnik ilisimasalinnik suleqatigiissitaliaat	Nunani avannarlerni killerni uumassusilinnit pisumit aningaasaqarneq pillugu ilisimasalinnik suleqatigiissitaliorneq. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik peqataavoq	300.000	DKK
Digital North	Ataatsimoorullugu teknikkikkut tunngavik ilinniartitsinissamat qarasaasiatigut atuakkat immikkut sammillugit ilaatigut Kalaallit Nunaanni	300.000	DKK
Spec (ship port emission control)	Teknologii nutaaq Atlantikup Avannaani mingutsitsinermit CO2-millu aniatitsinermit nakkutilliinermut atugassiaq	400.000	DKK
Seas	Umiarsuarnit il.il. uuliakoorneq pillugu piviusuusaartitsissut piviusuusaartitsinermit atortoq web-imik ammasumik tunngavilik	300.000	DKK
Issittumik imermik pilersuineq	Issittumi amigartumik imermik pilersuinerup annertussua pillugu misissuineq pitsanngorsaaniarnerlu	500.000	DKK
Nunani avannarlerni killerni inuussuttut siunnersuisoqatigiivi	Nunani Avannarlerni Killerni Inuussuttut Siunnersuisoqatigiivini tapersersuineq	10.000	DKK
Start	Suliffeqarfinnik aallartitsisarneq pillugu isumasioqatigiissitsineq ilaatigut Tasiilami	457.550	DKK
Fing arktiske netværk	Issittumi atlantikullu avannaani pissutsini ilungersunartulinni sulineq imikkut sammillugu ilinniarneq	250.000	DKK

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik.

Pilersaarutip taaguutaa tapiissutisiorlu	Ingerlatat	tapiissutaasut
NAPA-miit pilersaarutitut tapiissutit	Ilaatigut: <ul style="list-style-type: none"> - Qitinneg pillugu pilersaarutit - Saqqummersitsinerit - Isiginnaartitsinerit - Tusarnaartitsinerit - Atuakkiortut pikkorissarneri - Atuakkannik saqqummersitsinerit - filmiliorneq filminillu ussassaarineq - isumasioqatigiinnerit (atuartunut AWG-imut atasumik) - ataatsimeersuarnerit (atuakkat - Art Copenhagenimi eqqumiitsuliortut saqqummersitsinerini peqataaneq - Finlandimi Agiartartut katersuunnerini peqataaneq - Sisimiuni kulturikkut paarlaasseqatigiinneq - Containerini eqqumiitsuliat assartorneqarsinnaasut nipilersuutitigullu suliniutit - Kalaallit Nunanani NORDLIT-imi ataatsimiinneq 	1,6 mio. kr.-t missaat
NAPA-mi angalanernut tapiissutit	Ilaatigut: <ul style="list-style-type: none"> - Paasisassarsiorluni angalanerit - Kulturikkut aqqissuussinerni peqataaneq - Festivalini peqataaneq 	1,9 mio. Kr.-it missaat
Kulturkontakt Nordimiit aamma Nordisk Kulturfondimiit tapiissutit	Kisitsisitigut paasissutissat imaaliallaannarlugit pissarsiassaangillat	Ilisimatitsissutigineqar sinnaangillat
NORDPLUS-imi suliniutitit tapiissutit	Suliniutitini 58-imi peqataaneq Kalaallit Nunaannit peqataasoqarluni, taakkunannga Kalaallit Nunaanni suliffiit marluk pingaarnertut ataqatigiissaarisuullutik Ilaatigut	

	<ol style="list-style-type: none"> 1) Blended ledelses e-diplom Grønland-Danmark. Tassani pineqarpoq aqutsinermi diplomitaarluni ilinniartitaaneq. Kalaallit Nunaanni Tumi Consultingip aamma Danmarkimi UCSYD-ip akornanni suleqatigiinneq. Ilinniartut ilarpassui kalaaliupput. 2) Climate Change Teaching iin Greenland. Tassani pineqarpoq Pinngortitaleriffiup aamma Danmarkimi, Sverigimi, Estlandimi aamma Finkandimi universitetit akornanni suleqatigiinneq. Ilinniartitsisunut atuartunullu isumasioqatigiinnerit aaqqissuunneqarput. 3) Cultur, identities and af colonial past. Tassani pineqarpoq Sisimiuni Sanaartornermut Ilinniarfiup aamma Finlandimi, Letlandimi Litauenimillu ilinniarnertuunngorniarfiit akornanni suleqatigiinneq. Ilinniartitsisut atuartullu suleqatigiinneri paarlaasseqatigiinnerilu. 4) FRIGG. Tassani pineqarpoq ernisussiornermik ilinniartitaaneq pillugu Danmarkip, Savalimmiut Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiinneq. 5) Kalaallit Nunaanni Danmarkimi aallarnisaanerit. Nuttarsinnaaneq pillugu suliniut højskolini atuartut ilinniartitsisullu peqataaffigisaat, peqataasut suliatigut piginnaasanik, ilisimasanik aallarnisaanermilu piginnaasanik nutaanik tunineqarnissaat siunertaralugu. 6) Nordlys. Nordlys tassaavoq nunani avannarlerni universitetit 37-iusut attaveqaataat. Attaveqaatip pingaarnertut siunertaa tassaavoq Nunani avannarlerni ilinniarnissamut periarfissat pillugit ilisimasat siuarterinnerisigut nunani avannarlerni ilinniarfeqarfiit suleqatigiinnerisa pitsaanerulersinnissaa inerisaqqinnissaalu, ilinniartut nuttarsinnaanerit annertusillugu misilittakkallu avitseqatigiffigalugit. 7) Nordliks. Nunani avannarlerni oqaasiisigut atuakkani atuartitsineq 	
--	--	--

	<p>pillugu Nunani avannarlerni tamani Estlandimilu universitetit 28-it akornanni suleqatigiinneq. Tassaniipput ilinniartut ilinniartitsisullu nuttarsinnaaneri, pikkorissarnerit inerisarneri pikkunartumillu pikkorissarnerit.</p> <p>8) Kalaallit Nunaanni (Perorsaanermik Ilinniarfik), Islandimi, Savalimmiuni, Norgemi aamma Danmarkimi universitetit akornanni Nunani avannarlerni killerni attaveqaatit, perorsaasunik ilinniartitsinermik sammisaqartut akornanni.</p> <p>9) Network for North Atlantic Marine Science and Education. Danmarkimi, Norgemi, Islandimi, Savalimmiuni universitetit Kalaallillu Nunaanni Pinngortitaleriffiup akornanni suleqatigiinneq. Siunertaq tassaavoq misilittakkanik ilisimasatigullu paarlaasseqatigiinneq aamma ilinniartitaanermi suliniutit ataatsimoorussat nutaat inerisarneri.</p> <p>10) West Nordic Studies, Governance and Sustainable Management. Nordisk Master Program. Kalaallit Nunaanni, Islandimi, Savalimmiuni aamma Norgemi ilisimatusarfiit akornanni suleqatigiinneq.</p>	
--	---	--

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Pilersaarutip taaguutaa tapiiffiqineqartullu	Ingerlatat	Tapiissutaasut
Pisuussutinit iluanaarutit. APN	Isumasioqatigiinneq 2017-imi ingerlanneqartoq	226.592 kr.
Pinngortitaleriffik	Tunumi uumasut assigiinngisitaartuunerini immap naqqanik assiliorneq. (Siulittaasuuffiusup suliniutaa 2015 – 2017 katillugit 1,5 mio. kr)	500.000 kr.

<p>Nunani avannarlerni pinngortitami pisuussutitik aqutsineq.</p> <p>APN</p>	<p>Pinngortitaq pillugu piniartut ilisimasaannik nalunaarsuinermit periutsinik inerisaaneq. Ukiut pingasut ingerlaneranni 2,0 mio kr.</p>	<p>700.000 kr.</p>
<p>Aalisakkani akuleriinni aalisarnermik aqutsinerup pitsaanerulersinnera 2017.</p> <p>APN</p>	<p>Isumasioqatigiinneq 2017-imi ingerlanneqarpoq.</p>	<p>251.000 kr</p>